

**ÖĞRETMENLERİN DUYGU DURUMLARI İLE KAHVE TÜKETİMİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Zeynep ERKOÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AİLE EKONOMİSİ VE BESLENME EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ŞUBAT, 2025

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 6(altı) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Zeynep

Soyadı : Erkoç

Bölümü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi, Gıda ve
Beslenme Ana Bilim Dalı

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Öğretmenlerin Duygu Durumları ile Kahve Tüketimi Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi

İngilizce Adı : Investigation Of The Relationship Between Teachers' Emotional State And
Coffee Consumption

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Zeynep ERKOÇ

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Zeynep ERKOÇ tarafından hazırlanan “Öğretmenlerin Duygu Durumları ile Kahve Tüketimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Leyla ÖZGEN

(Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Gazi Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Özden DEMİRKAN

(Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı,
Gazi Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Tufan SÜREN (Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim

Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 20/12/2024

Bu tezin Aile Ekonomisi ve Beslenme Bilim Dalı’nda Gıda ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Araştırmamın bütün aşamalarında ilgisini, bilgisini, tecrübelerini esirgemeyen ve manevi desteğiyle yanımda olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Leyla ÖZGEN'e saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmama görüş ve önerileriyle katkı sağlayan sayın jüri üyelerim Doç. Dr. Özden DEMİRKAN ve Doç. Dr. Tufan SÜREN hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca hep yanımda olan desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen annem Döndü KAPLAN, babam Gazi KAPLAN ve kardeşim Yasin KAPLAN'a sonsuz teşekkürlerimi ve sevgimi sunarım.

Tanıştığım ilk günden beri yanımda olan eğitim ve iş hayatımda ilgisini ve desteğini her zaman hissettiren sevgili eşim Yasin ERKOÇ'a teşekkürlerimi ve sevgimi sunarım.

ÖĞRETMENLERİN DUYGU DURUMLARI İLE KAHVE TÜKETİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Zeynep ERKOÇ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Şubat 2025

ÖZ

Bu çalışmanın amacı devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin duygu durumları ile kahve tüketimleri arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, korelasyonel araştırma deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında İstanbul İli Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Pendik, Sancaktepe, Sultanbeyli ve Ataşehir ilçesi devlet okullarında görev yapan 405 öğretmenden oluşmuştur. Çalışma grubu oluşturulurken kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi seçilmiştir. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak: “Duygu Durum Ölçeği”, “Değişen Kahve Tüketim Alışkanlıkları ile Türk Kahvesi Anketi” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Öğretmenlerin duygu durumlarının kahve türüne göre incelendiğinde olumlu duygu durumunun kahve türlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Gruplar arası farklar incelendiğinde, Espresso, Cafe Latte, Hazır/Paket Kahve ve Filtre Kahve türlerinin her birinin Türk Kahvesi ile anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Öğretmenlerin olumlu duygular yaşarken daha çok Türk kahvesi tüketme eğiliminde oldukları görülmüştür. Olumsuz duygu durumu ise kahve tüketim türüne etki etmemektedir. Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme sıklığının yaş gruplarına göre incelendiğinde, 20-29 yaş grubundaki bireylerin büyük bir kısmının günde 2-4 fincan kahve tükettiği görülmektedir. 30-39 yaş grubunda da katılımcıların yarısından fazlası günde 2-4 fincan kahve tüketmektedir. 40-49 yaş grubundaki bireylerin %41,7'si günde 2-4 fincan kahve tüketirken, 50-59 yaş grubunda ise katılımcıların %53,6'sı günde 2-4 fincan kahve tüketmektedir. Günde 1 fincan kahve tüketimi, özellikle 40-49 yaş grubunda yüksek bir orana sahiptir. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi ise tüm yaş gruplarında daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Kadınlar arasında günde 1 fincan kahve tüketimi daha yayginken, erkekler arasında günde 2-4 fincan kahve tüketimi daha yaygındır. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi ise her iki cinsiyette de daha düşük oranlarda olduğu tespit edilmiştir. Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme sıklığının kıdem durumuna göre incelendiğinde, 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin büyük çoğunluğunun günde 2-4 fincan kahve tükettiği görülmektedir. Benzer şekilde, 6-10 yıl kıdem grubunda da öğretmenlerin çoğunluğu günde 2-4 fincan kahve tüketmektedir. 11-15 yıl kıdeme sahip bireyler arasında da günde 2-4 fincan kahve tüketimi yaygın olup, bu oran %52,3'tür. 16-20 yıl kıdem grubundaki öğretmenler ise günde 2-4 fincan kahve tüketiminin %44,1 olduğu tespit edilmiştir. 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip bireyler arasında ise günde 1 fincan kahve tüketimi %49,0 ile daha yaygındır. Sonuç olarak, duygular ile kahve tüketimleri arasındaki ilişkiyi inceleyecek daha sonraki çalışmalara kaynak olması açısından önemli olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler : Öğretmen, duygu durumu, kahve tüketimi, alışkanlık, kafe

Sayfa Adedi : xiii + 147

Danışman : Prof. Dr. Leyla ÖZGEN

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' EMOTIONAL STATE AND COFFEE CONSUMPTION

(Ph. D. Thesis)

Zeynep ERKOÇ

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

Feb. 2025

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the relationship between the emotional states of public school teachers and their coffee consumption. In line with the main purpose of the study, correlational research design was preferred. The study group of the research consisted of 405 teachers working in public schools in Pendik, Sancaktepe, Sultanbeyli and Ataşehir districts of Istanbul Province Directorate of National Education in the 2023-2024 academic year. While forming the study group, the convenience sampling method was chosen. As data collection tools in this study: “Mood State Scale”, ‘Changing Coffee Consumption Habits and Turkish Coffee Questionnaire’ and ‘Personal Information Form’ were used as data collection tools. When the emotional states of the teachers were analyzed according to the type of coffee, it was determined that the positive emotional state showed a significant difference according to the types of coffee. When the differences between groups were analyzed, it was determined that Espresso, Cafe Latte, Instant/Packaged Coffee and Filter Coffee types each showed significant differences with Turkish Coffee. It was observed that teachers tended to consume more Turkish coffee while experiencing positive emotions. Negative mood does not affect the type of coffee consumption. When the frequency of

Espresso/ Filtre Kahve-based coffee consumption is analyzed according to age groups, it is seen that most of the individuals in the 20-29 age group consume 2-4 cups of coffee per day. In the 30-39 age group, more than half of the respondents consume 2-4 cups of coffee per day. In the 40-49 age group, 41.7% of the respondents consume 2-4 cups of coffee per day, while 53.6% of the respondents in the 50-59 age group consume 2-4 cups of coffee per day. Consumption of 1 cup of coffee per day is particularly high in the 40-49 age group. The consumption of 5-7 cups of coffee per day and 8 cups of coffee per day is lower in all age groups. Women are more likely to consume 1 cup of coffee per day, while men are more likely to consume 2-4 cups of coffee per day. Consumption of 5-7 cups of coffee per day and 8 cups of coffee per day were found to be lower in both genders. When the frequency of Espresso/ Filtre Kahve-based coffee consumption is analyzed according to seniority, it is seen that the majority of teachers with 0-5 years of seniority consume 2-4 cups of coffee per day. Similarly, the majority of teachers with 6-10 years of seniority consume 2-4 cups of coffee per day. Consumption of 2-4 cups of coffee per day is also common among individuals with 11-15 years of seniority, with a rate of 52.3%. In the 16-20 year seniority group, 44.1% of teachers consume 2-4 cups of coffee per day. Among individuals with 21 years or more seniority, 1 cup of coffee consumption per day is more common with 49.0%. As a result, it can be said that it is important in terms of being a source for further studies that will examine the relationship between emotions and coffee consumption

Key Words : Teacher, mood, coffee consumption, habit, cafe, teacher

Page Number : xiii + 147

Supervisor : Prof. Dr. Leyla OZGEN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	14
BÖLÜM I	15
GİRİŞ.....	15
1.1.Problem Durumu	15
1.2.Araştırmanın Amacı	18
1.3. Araştırmanın Önemi.....	19
1.4.Araştırmanın Varsayımları	20
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	20
BÖLÜM II.....	21
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	21
2.1. Duygunun Tanımı ve Bileşenleri.....	21
2.1.1.Olumlu Duygular	23
2.1.2. Olumsuz Duygular	25
2.2. Duygu Kuramları.....	27
2.2.1. James-Lange Kuramı	27
2.2.2. Cannon-Bard Kuramı	28
2.2.3. Bilişsel Kuram	30
2.2.4. Sosyobiyolojik Kuram	30
2.3. Eğitim Kurumlarında Duygu.....	30
2.4. Öğretmenlerin Duygu Durumları	31

2.5. Kahve Kavramı	32
2.5.1. Kahvenin Tarihsel Gelişim Süreci	32
2.5.2. Dünyada ve Türkiye’de Kahve Tüketimi	34
2.5.3. Kafeinin Fiziksel ve Bilişsel Etkileri.....	35
2.5.4.Kahvenin ve Kafeinin Duyuşsal Etkileri	36
BÖLÜM III	40
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	40
3.1. Yurt İçi Araştırmalar	40
3.2. Yurt Dışı Araştırmalar	42
BÖLÜM IV	47
YÖNTEM.....	47
4.1. Araştırma Modeli	47
4.2. Çalışma Grubu	47
4.3. Veri Toplama Araçları	49
4.4 Verilerin Analizi.....	51
BÖLÜM V	52
BULGULAR VE TARTIŞMA.....	52
BÖLÜM VI	103
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	103
KAYNAKLAR	114
EK 1. İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni	136
EK 2. Gazi Üniversitesi Etik Komisyon İzni	136
EK 3. Değişen Kahve Tüketim Alışkanlıkları ve Türk Kahvesi Ölçeği İzni	137
EK 4. Duygu Durum Ölçeği İzni.....	138
EK 5. Yeme Tutum Ölçeği İzni	139
EK 6. Gönüllü Olur Formu	140
EK 7. Veri Toplama Araçları.....	141
EK.8 Öğretmenlerin Duygu Durumları Anketi	142
EK 9. Kahve Tüketim Alışkanlıkları.....	144
EK 10.Kişisel Bilgi Formu	147

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Örneklemeye İlişkin Genel Bilgiler	48
Tablo 2. Duygu Durum Ölçeği ve Boyutlarına İlişkin Güvenirlik Katsayıları	50
Tablo 3. Duygu Durumu Ölçeğinin Toplam Puanına ve Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler	52
Tablo 4. Duygu Durumu Ölçeğinin Toplam Puanına ve Boyutlarına İlişkin Normallik Testleri.....	53
Tablo 5. Duygu Durumu Puanları ile Kahve Tüketim Amaçları Arasındaki İlişkiler	55
Tablo 6. Kahve Tüketim Sıklığı ile Duygu Durum Boyutları Arasındaki İlişkiler	56
Tablo 7. Kahve Tüketim Zamanı ile Duygu Durum Boyutları Arasındaki İlişkiler	58
Tablo 8. Kahve Türüne ilişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	60
Tablo 9. Olumlu ve Olumsuz Duygu Puanlarına İlişkin Normallik Testleri	62
Tablo 10. Olumlu ve Olumsuz Duygu Durumu Puanlarının Dağılımı	62
Tablo 11. Olumlu ve Olumsuz Duygu Durumlarının Kafeye Gittikleri Bireylere göre Varyans Analizi Sonuçları.....	64
Tablo 12. Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketme Sıklığının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	66
Tablo 13. Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı	67
Tablo 14. Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketme Sıklığının Medeni Duruma Göre Dağılımı	68
Tablo 15. Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketme Sıklığının Mesleki Kıdem Duruma Göre Dağılımı	69
Tablo 16. Türk Kahvesi Tüketme Sıklığının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	71
Tablo 17. Türk Kahvesi Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı	71
Tablo 18. Türk Kahvesi Tüketme Sıklığının Medeni Duruma Göre Dağılımı.....	73
Tablo 19. Türk Kahvesi Tüketim Sıklığının Mesleki Kıdem Duruma Göre Dağılımı	73
Tablo 20. Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketme Zamanının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	75

Tablo 21. <i>Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketim Zamanının Cinsiyete Göre Dağılımı</i>	76
Tablo 22. <i>Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketim Zamanının Medeni Duruma Göre Dağılımı</i>	77
Tablo 23. <i>Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketim Zamanının Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı</i>	78
Tablo 24. <i>Türk Kahvesi Tüketme Zamanının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı</i>	80
Tablo 25. <i>Türk Kahvesi Tüketim Zamanının Cinsiyete Göre Dağılımı</i>	81
Tablo 26. <i>Türk Kahvesi Tüketim Zamanının Medeni Duruma Göre Dağılımı</i>	82
Tablo 27. <i>Türk Kahvesi Tüketim Zamanının Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı</i>	82
Tablo 28. <i>Kahve Tüketme Amacının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı</i>	84
Tablo 29. <i>Kahve Tüketme Amacının Cinsiyete Göre Dağılımı</i>	86
Tablo 30. <i>Kahve Tüketme Amacının Medeni Duruma Göre Dağılımı</i>	87
Tablo 31. <i>Kahve Tüketme Amacının Mesleki Kıdem Durumuna Göre Dağılımı</i>	88
Tablo 32. <i>Tüketilen Kahve Türlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı</i>	90
Tablo 33. <i>Tüketilen Kahve Türlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı</i>	91
Tablo 34. <i>Tüketilen Kahve Türlerinin Medeni Duruma Göre Dağılımı</i>	92
Tablo 35. <i>Tüketilen Kahve Türlerinin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı</i>	93
Tablo 36. <i>Kahve Tüketilen Mekânların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı</i>	94
Tablo 37. <i>Kahve Tüketilen Mekânların Cinsiyete Göre Dağılımı</i>	95
Tablo 38. <i>Kahve Tüketilen Mekânların Medeni Duruma Göre Dağılımı</i>	96
Tablo 39. <i>Kahve Tüketilen Mekânların Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı</i>	97
Tablo 40. <i>Kafeye Birlikte Gidilen Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı</i>	98
Tablo 41. <i>Kafeye Birlikte Gidilen Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımı</i>	99
Tablo 42. <i>Kafeye Birlikte Gidilen Bireylerin Medeni Duruma Göre Dağılımı</i>	100
Tablo 43. <i>Kafeye Birlikte Gidilen Bireylerin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı</i>	101

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> James-Lnage Kuramı	29
<i>Şekil 2.</i> İki Duygu Kuramı	30
<i>Şekil 3.</i> Duygu Durum Puanlarına İlişkin Dağılımlar	544

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

%	Yüzdelik Değeri
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları belirtilmiş ve araştırma konusu ile ilgili bazı terimlerin işlevsel tanımları yapılmıştır.

1.1.Problem Durumu

Bu araştırmada; İstanbul İli Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Pendik, Sancaktepe, Sultanbeyli ve Ataşehir ilçelerinde bulunan devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin duygu durumlarına yönelik kahve tüketimleri arasındaki ilişki ele alınmıştır. Milli Eğitimde görev yapan öğretmenlerin sürekli olumlu ve olumsuz duygu durumları arasındaki değişimleri yönetebilmek için günlük kahve tüketiminin artması önce bireyin sağlığına yansıtacağı sonra da eğitim kalitesine olumsuz yansıtması çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Günümüzde duygular en etkili stratejik iletişimin hayati bileşenleri olarak gösterilmektedir (Dennison, 2024). Duygu, kişilerin psikolojik, fizyolojik, fiziksel ve psikomotor olarak iç ve dış dünyadan etkilenmesiyle ortaya çıkan “hoşlanma” ya da “acı çekme” durumu olup, duygunun birdenbire ve şiddetli olanlarına “coşku” denmektedir. Korku, öfke, üzüntü ve sevinç ise coşkunun ayrı türü olarak ifade edilmektedir (Sirem, 2009:13). Duyguların kökeni, bilişsel işlemler içinde algılama, bellek ve düşünme gibi temel süreçlerin bulunduğu ancak organizmanın dışsal uyaranlara ilk yanıtlarının duygusal tepkiler olduğu ve bunu takiben bilişsel tepkilerin geldiği bir önermedir (Chernyshenko vd., 2018). Örneğin, tehlike anında ilk olarak duygusal tepkiler oluşur. Toplumsal ilişkilerde önemli bir konuyla ilişkili

tehdit algısı da duygusal tepkileri tetikler. Yaşanan duygular, dışsal koşullara verilen bir tepki ve aynı zamanda bir gösterge olarak kabul edilir. Murphy ve Hall'a (2011) göre, duygularla zihinsel işlemler arasında dinamik bir etkileşim vardır. Bir alandaki ilerleme diğer alanlara da olumlu etkide bulunur. Farklı uyaranlara veya deneyimlere bağlı olarak, kişilerde farklı düzeylerde duygusal tepkiler ortaya çıkar. Kişilerin duygusal eşikleri farklı olduğu için, aynı uyaranlara verdikleri duygusal yanıtlar da değişebilmektedir (Li ve Ahlstrom, 2016).

Mutsuzluk, kızmak, sinirlenmek, korkmak, üzülmek, kaygılanmak gibi olumsuz ruh halindeki bireylerin duygularını yönetebilmek için alkol veya kahve tüketimini arttırdığı (Lowe ve Maycock, 1988), sevinç, mutluluk, güzel heyecanların ise olumlu yani pozitif duyguları arttırdığı sağlıklı yemek yemeye teşvik ettirdiği belirtilmiştir (Lyman, 1982; Macht, 1999; Macht, Roth ve Ellgring, 2002; Arslantaş, et al., 2019).

Duygusal düşüncenin boyutlarından kendine yön verme, kendi kendini motive etme, iyimser olma, kendini yönetme, kendini duygusal olarak kontrol etme gibi örneklendirebilecek yeterlilikleri bazen bireyler algılarını oluşturmalarında yaşamsal olarak nitelendirilebilecek etkilere sahip olabilmektedir (Ayçiçek, 2012). Bunlardan biri de kurumlar içinde görev yapan öğretmenlerdir. Öğretmenlerin olumsuz duygu durumlarının beden dillerinden kolayca anlaşılması, mutsuzluk ve değersizlik hissi, iş motivasyonunda düşüş, yöneticiye veya kuruma güvensizlik duyma ve okul başarısının azalması gibi olumsuz sonuçlarla karşılaşılmasının olası olduğu belirtilmiştir (Argon, 2015).

Eğitim alanında, öğretmenlerin duygu durumlarına odaklanan çalışmalar incelendiğinde, öğretmenlerin duygusal durumlarıyla ilgili olarak, tükenmişlik (Seferoğlu vd., 2014), iş memnuniyeti (Okumuş vd., 2013), yalnızlık hissi (Bakioğlu ve Korkmaz, 2014) gibi konularda birçok araştırma mevcuttur. Ancak, özellikle devlet okullarında görev yapan öğretmenlerinin duygu durumunu doğrudan ele alan çalışmaların yetersiz olduğu söylenebilir. Bu nedenle, öğretmenlerin bu duygusal bağlamda hangi duyguları deneyimledikleri önemli bir konu olarak öne çıkmaktadır. Eğitim örgütleri açısından değerlendirdiğimizde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında rotasyon gereği öğretmen değişimleri, öğretmenlerin çalışma performanslarını dolayısıyla duygularını olumsuz etkilemektedir. Bu etkiler, öğretmenlerin iş ve özel hayatlarında sıkıntı, moral bozukluğu yaşamalarına, sağlık sorunlarına ve duygusal beslenmeye kadar etkileyebilmektedir (Schnepper, et al., 2020). Bununla beraber iş doyumu yüksek, işinden

memnun öğretmenler, öğrencilerine ve işleyeceği derse karşı olumlu tutumlar sergilemektedir (Dertlioğlu, 2016; Kevser, 2018). Örgütsel bağlılıkları yüksek ve çalıştıkları örgütte mutlu olan öğretmenlerin kendisinden isteneni ve bekleneni, en iyi biçimde sunan öğretmen olduğu görülmektedir (Gündoğan, 2010).

Duygulara bağlı olarak içecek tüketim davranışları, öğretmenler için sadece fizyolojik ihtiyaçların giderilmesini amaçlayan bir eylem değildir; aynı zamanda duygusal ve sosyal faktörlere bağlı olarak da değişebilmektedir. İçecek tüketimi ile olan ilişkinin işlevsiz olması durumunda, yeme davranışının psikopatolojik bir durum oluşturabileceği ve ciddi sonuçlara neden olabileceği bilinmektedir (Sevinçer ve Konuk, 2013). Araştırmalar, bu davranışın olumsuz duygularla başa çıkmak için tercih edildiğini göstermektedir. Bireylerin baş edemediği durumlarla başa çıkarken bu eylemi bir başvuru olarak kullanmaları, bir risk faktörü olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, bu davranışın kişilerin duygusal durumlarını düzenleme becerileri ile ilişkili olduğu öne sürülmektedir. Bilişsel davranışçı yaklaşımla ele alınan ve kanıta dayalı terapötik müdahale olarak etkili olduğu gösterilen çalışmalarda, kişilerin zorluklarla başa çıkma yetenekleri ve bilişsel çarpıtmaların varlığı gibi durumlarda yiyecek veya içecek tüketme sıklığının değişebileceği ifade edilmektedir (Fairburn, 2008). Bu duygu durumlarını güçlendirdiğine inanılan özellikle psikolojik, bilişsel ve fiziksel olarak bireysel veya arkadaşlarla birlikte kahve tüketiminin duygularını daha çok güçlendirdiğine inanılmaktadır (Hammami, Al Shaikh, Hashem, Adi, Yaseen, Menawy ve Elmoselhi, 2018).

Kahve, günümüzde bireyler ve gruplar arasında popülerliğini sürdürürken, Giddens, kahvenin insanı gündelik yaşamın sıradanlığından uzaklaştırıp düşünmeye zorlamaya dikkat çekerek, kahvenin sadece bir içecek değil, gündelik toplumsal etkinliklerimizin simgesel bir değeri olduğunu belirtmektedir. Giddens, “bir fincan sabah kahvesi tüketmeyi kişisel bir tören, başkalarıyla tüketmeyi toplumsal olay olarak adlandırmıştır” (Giddens, 2000:4-5).

Kahve, kompleks bir yapıya sahiptir ve içeriğinde karbonhidratlar, yağlar, azotlu bileşikler, vitaminler, mineraller, alkaloidler ve fenolik bileşikler gibi çeşitli kimyasal bileşenler bulunmaktadır (Küçükörmürler ve Özgen, 2009). Kahve tüketimi ve sağlık üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalarda, aşırı kahve tüketiminin sağlıklı olumsuz etkileyebileceğini (Bulduk ve Süren, 2007), kahve tüketimi ile sigara içme, fiziksel hareketsizlik gibi sağlıksız alışkanlıklar arasında bir ilişki olduğu da belirtilmiştir (Yaman

ve Güllü, 2012; Yılmaz, Acar-Tek, Sözlü, 2017). Ancak, son araştırmalar, kahve tüketiminin bazı kronik hastalıkların riskini azaltabileceğini göstermektedir. Ancak, önceki araştırmalarla yeni çalışmalar arasındaki tutarsız bulgular ve metodolojik endişeler nedeniyle, kahvenin sağlık üzerindeki net etkileri hakkında kesin bir sonuca varılamamıştır (Sözlü vd., 2017). Yıldız (2019) yapmış olduğu çalışmada, kadınların ve erkeklerin duygu durumlarını düzenlemede, motivasyonun sağlamada ve stresi yönetmede kahve tüketerek destek aldıkları bildirilmiştir. Stres, organizmanın bir tehlike ile karşılaşınca kendi yaşamını ve çevreye uyumunu tehdit etmesi halinde gösterdiği bir ‘‘savaş ya da kaç’’ tepkisidir (Şahin, 1998, s. 7). Özellikle yoğun stres, kaygı ve depresyon ile duygusal yeme ve kahve tüketimi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda bireylerin olumsuz duyguları yönetebilmek için daha çok kahve tüketiminin olduğu söylenebilir.

Bu araştırma, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin duygu durumları ile kahve tüketimleri arasındaki ilişkinin tamamlayıcı olabileceğine yönelik bilimsel alt yapıya katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Bununla birlikte literatürde devlet kurumlarında görev yapan öğretmenlerin olumlu ve olumsuz duygu durumlarına ilişkin kahve tüketim durumları arasındaki ilişkisinin incelendiği çalışmalara yeterince rastlanmaması ve bu ilişkinin öğretmenlerin duygu durumlarına yönelik bütünselliğin göstergesi olması, araştırmanın dayanak noktasını oluşturmaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin duygu durumları ile kahve tüketimleri arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul İli Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Pendik, Sancaktepe, Sultanbeyli ve Ataşehir ilçelerinde bulunan devlet okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin duygu durumları ölçeğinden aldıkları puanların hem toplam puan hem de boyutlara göre (olumlu ve olumsuz) dağılımları nasıldır?
2. Öğretmenlerin duygu durum toplam puanları, olumlu ve olumsuz duygu durum puanları ile kahve tüketim amaçları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Öğretmenlerin kahve tüketim sıklığı ile olumlu ve olumsuz duygu durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Öğretmenlerin kahve tüketim zamanları ile olumlu ve olumsuz durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Öğretmenlerin olumlu ve olumsuz duygu durumuna göre en çok tercih ettiği kahve türleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
6. Öğretmenlerin olumlu ve olumsuz duygu durumuna göre kafeye birlikte gittikleri kişiler arasında anlamlı farklılık var mıdır?
7. Öğretmenlerin Türk kahvesi ve Espresso/ Filtre kahve bazlı kahve tüketim sıklığı ve öğretmenlerin Türk kahvesi ve Espresso/ Filtre kahve bazlı kahve tüketim zamanı yaş grubuna, cinsiyete, medeni duruma ve mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Öğretmenlerin kahve tüketim amacı, öğretmenlerin en çok tercih ettiği kahve türleri, öğretmenlerin en çok kahve tükettikleri mekânlar ve öğretmenlerin kafeye birlikte gittiği bireyler yaş grubuna, cinsiyete, medeni duruma ve mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Öğretmenler arasında kahve türü ayrımı yapılmadan tüketilmesi oldukça önemlidir. Kahvenin bileşimindeki tat ve kokunun yanı sıra, içindeki kafein miktarı da önemlidir. Kahvede bulunan kafein miktarı; kahvenin türüne, kavrulma derecesine, pişirme yöntemine göre farklılık gösterebilmektedir. Yapılan bir araştırmada kafeinin mitokondriyal b-oksidadasyonu ile birleşmiş lipofagiye indükleyerek yağlı karaciğer hastalığından korunma sağladığı bildirilmiştir (Ding, 2014, s. 1235-8). Kahvedeki bu özellikler daha fazla tüketimine neden olmaktadır. Özellikle bileşiminde bulunan kafeinin ruh hali üzerinde olumlu etkiler bırakması sebebiyle mutluluğu ve motivasyonu artırması, sakinlik ve uyanıklığı veya öfke, anksiyete ve sinirlilik gibi duyguların değişiminde etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle öğretmenler arasında gün içinde olumlu ve olumsuz duyguları yönetebilmede kahve tüketimi sıklığına daha az müracaat etmeleri açısından önemlidir. Özellikle kahve tüketim sıklığı ve dozu ile sağlıkları arasında doğru oranda ilişki olması bakımından önemli olması açısından önemlidir. Dünya çapında popüler ve ekonomik olarak değerli bir içecek olan kahve, sağlık yararları sağlayabilmektedir, özellikle hepatokarsinom ve kardiyovasküler hastalık için azalmış bir risk ve hafif bilişsel bozulma (MCI) insidansı

azaltma etkileri olduğu bildirilmektedir (Takahaski vd., 2017, s. 1-8). Yine öğrencilere rol model olmaları bakımından önemlidir.

1.4.Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada kullanılan ölçme araçları olan “Duygu Durum Ölçeği”, “Değişen Kahve Tüketim Alışkanlıkları ve Türk Kahvesi” ve “Kişisel Bilgi Formu”na öğretmenler tarafından objektif olarak cevaplandırıldığı varsayılmaktadır.

Veri toplama araçları çalışmanın amacını ortaya koyduğu varsayılmaktadır.

Araştırmanın örneklem grubunun çalışma grubunu temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, İstanbul İli Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Pendik, Sancaktepe, Sultanbeyli ve Ataşehir ilçelerinde 2023-2024 eğitim-öğretim devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.

Araştırma; “Duygu Durum Ölçeği”, “Değişen Kahve Tüketim Alışkanlıkları ve Türk Kahvesi” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılarak elde edilen veriler ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde olumlu ve olumsuz duygu durumları ile kahvenin tarihi, kahvenin fiziksel ve bilişsel etkileri, kahve ve kafeinin bilişsel etkilerine ilişkin bilgilere ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Duygunun Tanımı ve Bileşenleri

“Duygu” kelimesi, hareket anlamına gelen Latince “emote” kelimesinden türetilmiştir. Duyguların, özellikle hayvanlarda ve çocuklarda gözlemlediğimiz gibi, doğrudan davranışlara dönüştüğü görülür. Her duygunun belirli etkileri ve rolleri vardır ve bu duygular güçlü olduğunda, vücutta farklı fizyolojik belirtilerle kendini gösterir. Örneğin, öfkeli bir kişide kan akışının arttığı, korkarken ise kalp atışlarının hızlandığı görülür. Aslında tüm duygular, hareket etme kapasitemizi artıran temel faktörlerdir (Goleman, 2001: 20-21). Günlük hayatta, küçük bir üzüntü veya mutluluk hissettiğimizde genellikle “duygulandım” deriz. Arkadaşlarımızın doğum günümüzü hatırlaması veya hüznü bir film izlerken duygusal bir tepki verdiğimizde, bu duygularımızı ifade ederiz. Ancak daha derin duygusal yaşantılarımız “heyecan” olarak adlandırılır. Günlük dilde az sayıda içsel deneyim “duygu” olarak nitelendirilirken, psikolojik literatürde bu terim çok daha geniş bir anlamda kullanılır. Psikoloji alanında, korku, şaşkınlık, tiksinti, aşağılama gibi duygular belirli kategoriler altında incelenir. Grup dinamikleri veya psikodrama seanslarında, bir grubun üyelerinin o anki duygusal ifadeleri bile duygu olarak kabul edilebilir (Dökmen, 2000: 107).

Duygu ve heyecanlar, insanların yaşamlarında uyum sağlama ve zorluklarla başa çıkma yeteneğini etkileyen önemli faktörlerdir. Bu hisler, bireylerin ihtiyaçlarını ve içgüdülerini

yakından ilgilendirir. Temel ihtiyaçların karşılanması, çeşitli duyguların ortaya çıkmasını tetikler. Aşk, nefret, umut, mutluluk ve sevinç gibi duygular, gündelik dilde sıkça karşılaştığımız kavramlardır. Bu tür deneyimler, genellikle hissiyat temelli yaşam olarak gruplandırılır. Temelde duygular, düşünceler ve davranışlar, birbirinden ayrılması g psikolojik olayların temel bileşenleridir ve bu üç unsur arasında i ie geçmiş bir ilişki bulunmaktadır (Baymur, 1994: 77).

Duyguların genel tanımına gelince, Atkinson, Atkinson ve Hilgard'a göre, duygular çoğunlukla dış uyarılar tarafından tetiklenir ve bu duygusal tepkiler, uyarının bulunduğu çevreye yöneliktir. Baymur'a göre ise, duygular, heyecanlar ve deneyimlerle birlikte gelişir. Morgan ise, duyguları ve heyecanları, genel bir uyarılmışlık hali, vücuttaki fizyolojik değişiklikler, bir olayın fiziksel ifadesi, motivasyonel bir g ve hoştan hoşa olmayana kadar değişen hisler olarak tanımlamaktadır (Morgan, 1981: 320). Kervancı (2008) ise duyguları, belirli uyarıcılara karşı genellikle içsel olarak ortaya çıkan ve davranışsal tepkilere yol açan yapılandırılmış hisler olarak tanımlamıştır.

Duygular, sadece duygusal değil, zihinsel, sosyal ve fiziksel gelişim alanlarında da kendini gösterir. Goleman (2001: 21), duyguların çeşitli kategorilere ayrıldığını; öfke, üzüntü, korku, zevk, sevgi, şaşkınlık, iğrenme ve utanç gibi duyguların bu kategorilere örnek olduğunu belirtmiştir. Cüceloğlu (1993: 262) da duyguların insan hayatının ilk anlarından son anlarına kadar, pek çok evrede bireyin kişisel tecrübelerine eşlik ettiğini vurgulamıştır. Duygular, günlük yaşamda birçok davranışın öncesi veya sonrasında farklı şekillerde ortaya çıkararak, bizi birçok yönden etkileyebilir ve psikolojik ve fizyolojik yönleriyle hayatımızın ayrılmaz bir parçasıdır. Duygulardan arınmış bir yaşam düşünmek zordur ve bu durum, duyguların bireyler üzerindeki etkisinin ne kadar derin olduğunu gösterir (Adler, 2012: 281).

Aamodt ve Wang (2011: 158) ise, duyguların dünyadaki değişen olaylara tepki olarak ortaya çıktığını ve beyin fonksiyonlarının bu tehdit ve fırsatlar karşısında nasıl odaklandığını açıklamaktadır. Duygular, istediğimiz şeylere ulaşmamızı sağlamak ve korktuğumuz şeylerden uzak durmamızı teşvik etmek için davranışlarımızı şekillendirmektedir.

Duygu ve heyecanlar, insanların hayatta adaptasyon ve başa çıkma süreçlerinde kritik roller oynar. İhtiyaç ve dürtülerle yakından ilişkili olan duygular, temel ihtiyaçlar karşılandıkça çeşitli duygusal tepkilerin tetiklenmesine neden olur. Aşk, nefret, umut, mutluluk, sevinç, şüphe gibi kavramlar günlük konuşmalarımızda sıkça karşılaştığımız terimlerdir. Bu tür

duygusal deneyimler genellikle “duygusal hayat” kavramı altında toplanır. Temelde, duygular, düşünceler ve davranışlar birbirinden ayrılmaz psikolojik süreçlerdir ve bu üç öge arasında doğrudan bir içsel bağlantı bulunur (Baymur, 1994: 77).

Olumlu ve olumsuz duyguların, duygu durum sürecini, kafein ve kahve tüketimlerini aşağıda detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

2.1.1.Olumlu Duygular

Olumlu duygular bireyin kalıcı kaynaklar oluşturmaya yardımcı olarak sosyal ilişkilerini güçlendirmede büyük bir rol oynamaktadır (Fredrickson ve Losada 2005). Bu duygular bireyi sağlık problemlerine karşı daha dirençli hale getirmektedirler (Tugade ve ark. 2004). Reed ve Ones (2006) yapmış oldukları çalışmalarında egzersiz yapmanın pozitif duygu oluşturmada etkisi olduğunu, egzersiz ile duygusal yemenin üstesinden geldiğini belirtmişlerdir. Yoga, spor, meditasyon gibi uygulamaların olumlu duyguları arttırdığı (Fredrickson ve ark. 2008), birine bağış ya da verilen bir hediye için olumlu duygularda artış meydana getirdiği saptanmıştır (Dunn ve ark. 2008). Duyguların yeme motivasyonu, besinlere yönelik duygusal tepkileri, besin seçimi, çiğneme, yeme hızı, yutulan miktar, metabolizma ve sindirim gibi birden fazla etmenin etkili olduğu belirtilmektedir (Macht, 2008). Balaban (2023)’te yaptığı çalışmada bireylerin olumlu duygularını korumak ve devam ettirmek için içecekleri ve besinleri tercih ettiklerini, sadece negatif olumsuz duygu durumunda değil olumlu duygu durumunda da besinlere ve içeceklere yöneldiği belirtilmiştir.

Olumlu duygular esnasında seçilen besin türü, olumsuz duygulardan farklı olarak, yaşanan duygunun süresine göre değişiklik gösterdiği, olumlu duygu durumu içinde olan bireylerin, daha çok atıştırmalık yiyecek ve içecek seçtikleri, bu nedenle ruh halini iyileştirme eylemine ihtiyaç duydukları ve sağlıklı yiyecekleri seçtiklerini belirtilmiştir (Gardner, et al., 2014). Bu bağlamda denilebilir ki, olumlu duygulara tepki olarak yemek yemenin, olumsuz duygulara tepki olarak yemek yememeleri daha fazla olduğu kabul edilmektedir (Strien, et al., 2013).

Sevinç, neşe vb. gibi duygular: Bu duyguya sahip olan birey içinde bulunduğu durum beklenmedik güzel bir olay ile karşılaştıklarında gösterdikleri duygudur (Fredrickson 2013). Watkins (2020) sevginin insan gelişimi için bir olumlu duygu olduğunu dile getirmiştir.

Sevgi: Sevgi insanları birbirlerine yakınlaştıran görünmez bağ" denebilecek bir duygudur. Bir duygu ve heyecan türüdür. Sevgi, insanın bir şeye ya da bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermesine denir. Bir başka tanıma göre de "sevgi, öğrenilen duygusal bir tepkimedir (Buscaglia, 1995:88).

Mutluluk: Anlık bir duruma bağlı olarak duyulan sevinç veya alınan zevktir (TDK, 2024). Beyin olumlu duygu ve düşüncelerle dolu olduğunda, dopamin üretir. Dopamin ise insanın zekâsını ve yaratıcılığını yükseltir. Dopamin salgılayan beyin daha hızlı kavrayıp daha iyi öğrenir. Olumlu düşünce ve mutlu bir ruh hali, beynin performansını artırır ve insanı başarılı kılar (McGinnis, 1998, s. 45).

Şükran (Minnet): Minnet duygusu kişinin a) olumlu bir sonuca ulaştığı b) bu olumlu sonucun harici bir kaynaktan geldiğini yani bu iki gerçeği kabul etmesini gerektirmektedir (Emmons ve McCullough 2003). Bu duygu aynı zamanda kişinin tanımadığı kişilere karşı da kibar davranışlarda bulunmasını tetiklemiştir (Bartlett ve DeSteno 2006, Layous ve ark. 2017).

Huzur: Huzur, sakin ve sorunsuz hissetmekle ilişkili davranışsal ve bilişsel bileşenleri içeren kişisel ve benzersiz bir yaşam biçimi olduğu belirtilmiştir (Floody 2014).

Umut: Umut duygusu kişinin özellikle içinde bulunduğu olumsuz durumlarda ortaya çıkan, işlerin olumlu yönde gideceği inancını yaratan bir duygudur (Fredrickson 2013).

Yapılan çalışmalarda bireylerin olumlu ruh halinde olması sağlıklı ve enerji değeri yüksek besin alımlarının alımını azaltmaktadır (Özgen, Kınacı ve Arlı, 2012; Macht, 2008). Bu çalışmaları doğrulayan özellikle "Genişlet ve inşa et" teorisine göre, olumlu duygular bireysel kaynakları artırır ve bu da lezzetli besinlere direnmeyi başarmayı kolaylaştırabilir. Ek olarak, "psikolojik sağlık yani ruh halini koruma teorisi", bu aktivitenin olumlu duyguları azaltacağı düşüncesi sebebiyle, olumlu duyguların besin alımını azaltabileceği saptanmıştır (Hsu & Forestell, 2021).

Balaban (2023)'e göre neşenin iştah üzerindeki etkilerinin, yemek yeme motivasyonundan çok yeme eylemi sırasında daha çok ön plana çıktığını, örneğin yapılan çalışmalarda, deneklerin neşe sırasında "tat konusunda daha bilinçli" oldukları veya "yemeklerin tadı daha iyi" olduğunu bildirmiştir. Olumlu duygu uyandırılan bireylerin, film izleme esnasında tükettiği kahve veya diğer içecekleri, film sonrası tükettiğinden daha lezzetli olduğunu ifade etikleri belirtilmiştir (Bongers, et al., 2013). Bu bağlamda olumlu duygular, besinden alınan

keyfin, hazzın ve lezzetin hoşluğunu ve sağlıklı yiyeceklerin tüketimini artırmaktadır (Macht, 2008).

2.1.2. Olumsuz Duygular

Bireylerde psikolojik olarak yaşanan olumsuz duygular sırasında lezzetli besinleri yeme eğilimi, duygusal olmayan duruma göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak Macht ve Simons (2000)'a göre açlığın bedensel belirtileri, dikkat dağıtmak, rahatlamak ve daha iyi hissetmek için yemek yeme motivasyonları, gevşeme/sevinç ya da duygusal olmayan duruma göre öfke/baskınlı, gerilim/korku gibi olumsuz duyguların oluşumunda daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireyin olumsuz ruh hallerinden biri olan depresif uyarılma, duygusal yeme ile bağlantılı olduğu belirtilmektedir (Deniz, 2018). Bu ruh halinde olan bireylerin enerji yoğunluğu daha yüksek besinleri tükettiği ve ağırlık artışlarının da yüksek olduğu saptanmıştır (İnalkaç vd. 2019). Mevsime göre değişen bireylerin duygu durum bozukluğun da kış depresyonu aşamasında enerji ağırlıklı besinleri istemlerinde daha çok talep olduğu, depresif olmayan akranlarına göre daha çok enerji ağırlıklı ve yağ içeriği yüksek besinleri tercih ettikleri ifade edilmiştir (Christensen & Pettijohn, 2001).

Araştırmalar, stres ve negatif duyguların, besin alımını ve yeme motivasyonunu arttırdığı ve azalttığını saptanmıştır (Macht, 2008). Diğer yandan öfke, korku ve üzüntü gibi negatif duyguların dürtüsel yeme olarak bilinen hızlı ve düzensiz yeme gibi duygusal durumu düzeltmek için yemeyi ve abur cubur tüketimi tetiklediği; buna karşın neşe ve mutluluk gibi pozitif duyguların da sağlıklı besin tüketimini artırdığı belirlenmiştir (Macht, 1999).

Can Sıkıntısı: Yapılacak bir iş olmaması ve hiçbir şeyle oyalanma imkânı bulunmaması sebebiyle duyulan tedirginlik anlamına gelen duygu durumudur (TDK, 2024). Yemek, kişilerin en kolay ulaşabildiği ve büyük zevk aldığı haz araçlarından biridir. Kişi oyalanacak bir şey bulamadığında yemeğe yönelmektedir. Çünkü yemek bireyler için ulaşılması kolay bir oyalanma aracıdır. Bireylerin can sıkıntısı halinde daha fazla yemek aradıkları ve daha fazla yiyecek tükettikleri belirtilmektedir. Yapılan bir çalışmada, katılımcıların %83'ü can sıkıntısı esnasında daha fazla gıda tükettiği belirtilmiştir (Babicz-Zielinska, 2006).

Çaresizlik: Bireyin bir işin, ne kadar çaba gösterse de olmayacağına inandıktan sonra artık bir çaba göstermemesidir (Barutçu ve Çöllü, 2021).

Hayal kırıklığı: Yaşamdan istediğini ve beklediğini bulamaması, hayal ettiklerinin gerçekleşmemesi olarak tanımlanmaktadır (Bulut, 2019).

Kaygılanma: Kaygı, otonom sinir sisteminin uyarılmasına ilişkin gerginlik, tutukluk, sinirlilik ve endişe hali olarak kullanılmaktadır (Spielberger, 1983).

Kederlenme: Kederlenme, kişiler arası değişkenlik ve duygusal tepkilerin yoğunluğundaki güçlü bireysel farklılıklardır (Schwartzberg ve Halgin, 1991).

Mutsuzluk: Bireyleri olumsuz düşüncelere sürükleyen ve hayatı sorgulamalarına yol açan bir olgudur. Bireylerin hayattan zevk almasını engelleyen durumdur (Ekşi, 1991).

Nefret: Nefret hissi öfkeye göre daha geneldir ve genelde iğrenme ve korku duygusu eşlik eder (Kalkan, 2020). Nefret, sadece önyargıya sahip olmaktan daha fazlasıdır ve farklı olmalıdır. Nefret, duygusal bir durumun ya da fikrin bir göstergesidir (Article 19, 2009: 8).

Umutsuzluk: Türk Dil Kurumu umut kavramını; geleceğe dair olumlu beklentilere sahip olma duygusu olarak açıklamaktadır (TDK, 2024). Umutsuzluk ise, gelecekle ilgili olan beklentilerin ve arzuların olumsuz değerlendirmesi olarak ifade edilmektedir (Beck vd.,1974:861). Umutsuz bireyler hiçbir başarısızlıklarının üstesinden gelmeyeceklerine ve problemlerini çözemeyeceklerine inanırlar. Yaşamlarındaki olaylara karşı hiçbir çaba sarf etmeden, olumsuz olarak olayları yorumlarlar (Tetik ve Yurtsever, 2018).

Yalnızlık: “Kişiye acı ve sıkıntı veren, bireyin psikolojik, fiziksel ve sosyal bütünlüğüne karşı oluşan bir tehlike” olarak tanımlamıştır (Kozaklı, 2006). Yalnızlık duygusal ve sosyal olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan duygusal yalnızlık: Bireyin başka bir bireye yakınlığı ya da bağlanması olarak tanımlanmaktadır. Sosyal yalnızlık ise bireyin network ağından yetersiz olmasıdır (Akgül, 2020).

Öfke: Shaver ve arkadaşları “öfke” duygusunun prototipini verirken bu duyguya sebep olarak “bir hareketin, isteğin geri çevrilmesi, reddedilmesi; güç, statü, itibar kaybı; hakaret, işlenirlerin planlanan şekilde gerçekleşmemesi; belirli bir amaç doğrultusunda yapılan eylemlerde hayal kırıklığı; gerçek veya tehdit edici fiziksel ve fizyolojik acı; kurallara aykırı alınan karar...” gibi etkenleri sıralamaktadır (Shaver ve diğerleri, 2001:26-56). Bireylerin

olumsuz duygulardan biri olan öfke sırasında, duygusal durumlarını düzenlemek için abur cubur tükettikleri belirlenmiştir (Macht & Simons, 2000).

Üzüntü: Üzüntü, bireylerin gıda tüketimini hem arttırabilen hem de azaltabilen özelliğe sahip olumsuz bir duygudur (Seven, 2013).

Stres: Stres, organizmanın fonksiyonunu bozan bir baskı, zorlanma ve engellenmedir. Ayrıca, vücudun çeşitli içsel ve dışsal uyaranlara verdiği otomatik tepki olarak da tanımlanabilir. Bu uyaranlar tehdit edici olduğunda, vücut kendini korumaya ve savunmaya geçmektedir (Doğan, 2006: 30). Streste bir tetikleyici olay, durum ya da uyarının olması gerekliliği vurgulanmaktadır (Baltaş ve Baltaş, 2002: 24). Birey kendisini tehdit altında hissettiğinde durumu yönetebilmek ve üstesinden gelebilmek için başa çıkma mekanizmalarını devreye sokmaktadır. Bu yaklaşımda stres birdenbire var olmadığı gibi stresi var edecek bir olay ya da durum sonucunda organizmanın verdiği tepkiler olarak belirtilmektedir (Stein ve Book, 2003; akt. Deniz ve Yılmaz 2006: 19). Stres ve olumsuz duyguların gıda alımında azalmaya veya artışa, lezzetli, enerji açısından yoğun gıdalara yönelik tercihin artmasına yol açabileceği belirtilmiştir (Devonport ve ark., 2019; Van Strien ve ark., 2013). Örneğin; gerginlik, korku, öfke, kaygı gibi yüksek uyarılma duygusunda iştahı azaltan ve yemek yemeyi engelleyen fizyolojik ve davranışsal olarak yemeyi baskılanırken, stres, üzüntü gibi orta seviye yoğunlukta hissedilen olumsuz duygular da bireyin özelliklerine ve durumuna bağlı olarak gıda tüketimini arttırabildiği veya azaltabildiği ifade edilmiştir (Konttinen, 2020).

2.2. Duygu Kuramları

Literatür ele alındığında, duyguyu açıklamaya yönelik oldukça fazla sayıda kuram geliştirildiği görülmektedir. Bunlardan bazıları aşağıda açıklanmıştır.

2.2.1. James-Lange Kuramı

William James ve Carl Lange, aynı yıl olan 1884'te farklı yerlerde benzer bir teoriyi ortaya koymuşlardır, bu nedenle bu teoriye James-Lange Teorisi adı verilmiştir. Bu teorinin amacı; bedenin çevresel uyaranlara verdiği tepki ve bu tepkilerin hissedilmesidir. James-Lange teorisine göre, önce fizyolojik tepkiler, sonra da bu tepkilerin fark edilmesi ile heyecan

yaşanmasıdır. Bu teori de birey zarar verici olaylara maruz kaldığında, fizyolojik süreçlerin heyecanların tek sebebi olmadığı birden fazla nedenin olduğu şeklinde belirtilmiştir (Cüceloğlu, 1993: 266).

James-Lange kuramına göre, bedensel tepkiler, beyne giden geri bildirimlerle bilinçli duygu deneyimini şekillendirmekte, duygu-heyecan üreten uyaran algılandığında iç organlar ve iskelet sisteminden gelen tepkiler harekete geçmekte olduğu ve bedensel tepkilerin beyne geri bildirim oluşturmasıdır (Atkinson vd., 1995: 468).

James ve Lange'e göre, öfke hissetmenizin nedeni masaya yumruk atmanızdır. Sınıfta bir durumla karşılaştınız, masaya vurdunuz ve ardından yaptığınız eylemi fark ettiğinizde öfke hissettiniz. Eğer gülümsediğinizi ve bunu fark ettiyseniz, bu duygusal tepkinizi sevinç veya mutluluk olarak sıfatlandırılmaktadır. James ve Lange bu olay zincirini önermişlerdir (Gerow, 1992: 528).

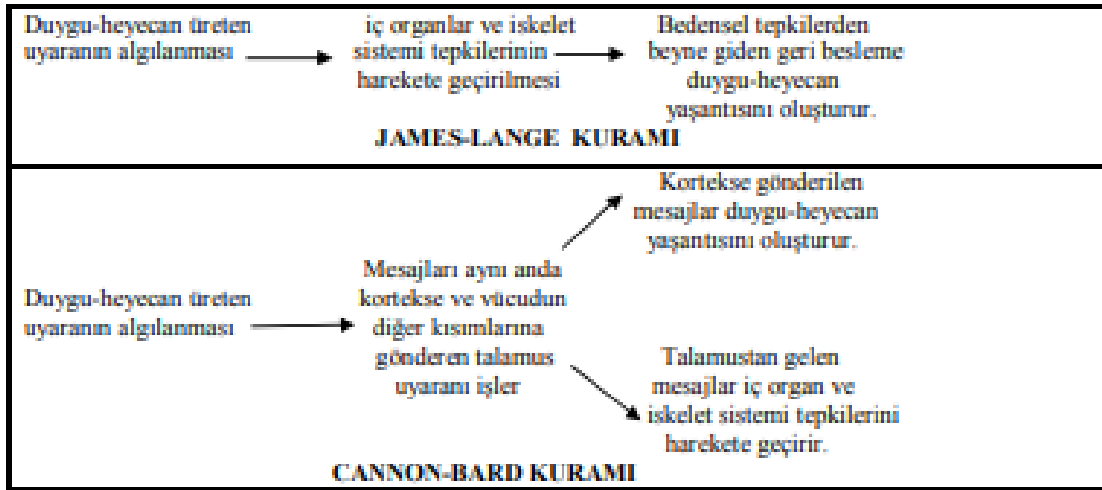
Şekil 1. James-Lnage Kuramı

James-Lange kuramı, duygunun kişinin kendi vücut reaksiyonlarının algılanışı olduğu ve her duygunun fizyolojik olarak farklı olduğu teorisine dayanmaktadır (Huffman, Vernoy ve Vernoy, 1994: 433).

2.2.2. Cannon-Bard Kuramı

Cannon-Bard teorisi, duygu teorileri arasında önemli bir yer tutar ve James-Lange teorisinden farklıdır. Duygu yaşantıları doğrudan beyin tarafından işlenir ve iç organ veya iskelet sistemi tepkilerine dayalı bir geri dönüt beklenmediğidir. Özellikle, talamus kortekse mesaj gönderdiği anda duygusal yaşantıların başlaması, iç organlardan veya kas sistemi tepkilerinden gelen herhangi bir geri bildirimden bağımsız olmasıdır. Yani, duygu ve fizyolojik tepkiler eş zamanlı olarak meydana gelir ve birbirlerini tetiklemedikleri ifade edilmektedir.

Açıklanan bu teoriye göre, bir uyarıcı karşısında talamus, kortekse bir sinyal gönderip ve bu sinyalle birlikte hem duygu hem de fizyolojik tepkilerin ortaya çıktığı, duygusal yaşantı ve vücudun fizyolojik tepkisi eş zamanlı olarak geliştiği şeklinde belirtilmiştir (Atkinson vd., 1995: 467-469). Bu kuram, duyguların beyin içinde nasıl işlendiğini açıklamaya yönelik önemli bir teorik çerçeve sunar.

Şekil 2. İki Duygu Kuramı

Cannon-Bard teorisi, duygusal yaşantıların nasıl ortaya çıktığına yönelik olarak bir bakış açısı göstermektedir. Duygusal olaylar beyinde gerçekleşir ve fizyolojik tepkilerle paralel oluşmaktadır. Philip Bard ve Walter Cannon, duygu oluşumunda talamusun merkezi önemi olduğu ileri sürülmüştür. Bir uyarıcı algılandığında, talamus bu bilgiyi hemen serebral kortekse ve otonom sinir sistemine ileterek duygusal ve fizyolojik tepkilerin ortaya çıkmasına neden olduğu ifade edilmiştir.

Bu kuram, iç organların nispeten duyarsız olduğunu ve duygusal durumlar arasında belirgin fizyolojik farklar göstermediğini ifade etmektedir. Örneğin, bir kişinin korku veya sevinç hissetmesi durumunda, iç organlardaki değişikliklerin yavaş ve sınırlı olduğu, bu yüzden duygusal deneyimlerin bu tür fizyolojik tepkilere dayanamayacağı belirtilmektedir. Cannon ve Bard, uyarıcıyı alan talamusun derhal serebral kortekse ve otonom sinir sistemine ileti göndererek duygusal bir deneyim ve fizyolojik reaksiyonları eş zamanlı olarak başlattığını belirtmektedir. Bu kurama göre, duygular ve onlara eşlik eden fizyolojik değişiklikler, beyindeki bu merkezi işleme mekanizması nedeniyle ortaya çıkmaktadır (Atkinson vd., 1995: 468; Gerow, 1992: 528).

2.2.3. Bilişsel Kuram

Stanley Schachter'ın bilişsel kurama göre, duygularımızı anlamada hem içsel fizyolojik değişiklikler hem de dış çevrenin etkisi bulunmaktadır. Schachter, duygusal tecrübelerin, vücuttaki fizyolojik uyarılara verilen bilişsel tepkilerin birleşimi sonucu oluşmaktadır. Bireyde meydana gelen değişiklikler tek başına bir anlam ifade etmese de ve duygusal bir anlam oluşumu için çevresel uyarıların etkisinin olduğu göz ardı edilmemelidir (Cüceloğlu, 1993: 268).

Schachter, duygusal yaşantılarımızın nasıl şekillendiğini anlamak için hem fizyolojik sinyalleri hem de bu sinyallerin birey tarafından nasıl algılandığı ve yorumlandığı dikkate alınmalıdır. Bu kuram, duyguların hem bireysel hem de durumsal faktörlerle nasıl karmaşık bir şekilde etkileşim içinde olduğunu göstermektedir (Cüceloğlu, 1993: 268).

2.2.4. Sosyobiyolojik Kuram

Bu kurama göre, insanın var oluşu ve sosyal yapısının devamlılığı, duyguların insan ilişkilerinde oynadığı kritik rolle doğrudan ilişkilidir. Duygular, zor zamanlarda akılcı düşünceden daha etkili olabilir ve bireyleri, zorluklara rağmen hedeflerine doğru ilerlemeye motive edebilir. Örneğin, tehlikeli bir durumda ya da sevdiklerimizi kaybettiğimizde, duygusal tepkilerimiz bizi hızlı bir şekilde harekete geçirebilir ve hayatta kalma düzeyini artırabilir. Goleman (2001:19) ise duyguların insan hayatındaki bu temel rolünü vurgulayarak, modern toplumların duygusal zekaya yeterince değer vermediğini eleştirmektedir.

2.3. Eğitim Kurumlarında Duygu

Eğitim sektöründe bireylerin yaşadığı duygular, diğer alanlara nazaran daha yoğundur çünkü eğitim kurumlarının hedefi, mutlu ve üretken nesil yetişmesini sağlamaktır. Eğitim kurumlarında öğretmenlerin duygusal durumlarına önem verilmelidir, çünkü eğitimcilerin güçlü psikolojik sağlamlığı, toplumsal normlar ve değerler açısından oldukça önemlidir. Öğretmenlik, yoğun “duygusal çaba” gerektiren bir meslek olarak kabul edilmektedir (Argon, 2015). Bu nedenle, öğretmenlerin başarıyla görev ve sorumluluklarını yerine

getirebilmeleri sadece akademik bilgiyle sınırlı değildir; aynı zamanda öğretmenlerin kişisel özellikleri, okul ortamı ve öğrencilere karşı tutumları da önemlidir (Özdemir, 2010).

Bu çerçevede, öğretmenlerin işlerinden memnuniyet duymaları ve kurumları ile yöneticilerinden gerekli destek ile çalışmaları, onları duygusal olarak okula daha fazla bağlamakta ve stres, kaygı, öfke gibi duygusal etkenlerden uzak durmalarını sağlayarak üretkenliklerini artırmaktadır (Argon, 2015).

2.4. Öğretmenlerin Duygu Durumları

Öğretmenlik mesleği ile ilgili iki önemli kavram öne çıkmaktadır: İlki “mesleki formasyon ve kişilerarası ilişkileri yönetme becerisidir.” İkincisi “mesleki formasyon, öğretmenlerin alan bilgisi, ilgili disiplinlerdeki uzmanlıkları ve teknoloji kullanım becerisini” kapsamaktadır. Kişiler arası ilişkilerin iyi olmasında özellikle sınıf yönetimi becerileriyle ilgilidir ve bu beceriler öğretmenlik eğitimi sırasında hem teorik hem de pratik olarak bireye verilmektedir. Bireyin, bilişsel, psiko-motor ve duygusal gelişim aşamaları tek tek öğretilmektedir. Öğretmenlik mesleği, teknolojik ve bilimsel gelişmeleri takip etmeyi ve sürekli araştırma yapmayı, aynı zamanda öğrenciler ve velilerle etkili iletişim kurmayı gerektirmektedir (Kaya, 2009).

Günümüzde, öğretmenlerin okuldaki sorumluluklarını yerine getirmelerinde, kendi yeterlilikleri kadar okul yönetiminin öğretmenlere karşı olumlu davranış ve tutum sergilemesi de büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin görevlerini başarıyla yerine getirebilmeleri, büyük ölçüde kurum ve yöneticilerden aldıkları destekle mümkündür (Özdemir, 2010). Okuluna duygusal olarak bağlı öğretmenlerin üretkenliği artarken, duygusal bağlılığı azalan ya da kaybolan öğretmenlerde performans düşüklükleri gözlemlenmiştir (Argon, 2015).

Türkiye eğitim sistemi içinde “Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği” öğretmenlerde görülebilecek duygusal uyum güçlüğü ve depresyon, tükenmişlik, değersizlik ve ötekileştirilme gibi olumsuz duyguların performanslarını etkileyebileceği konusu göz önüne alınmıştır. Eğitim sisteminde duygular genellikle görünmese de öğretmenlerin performansını büyük ölçüde etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Basım ve

Begenirbaş, 2012). Eğitim sistemi içinde öğretmenler, eğitimin işleyişi ve başarısındaki sorumluluklarıyla ön planda olan bireylerdir (Dilekmen, 2008: 213-221).

Öğretmenler, eğitim sistemi içinde öğrenci ve velilerle sürekli etkileşim halindedir ve bu etkileşim sırasında öğrencilerin davranış ve tutumlarını milli eğitimin temel esaslarına uygun şekillendirmekle yükümlüdürler. Öğretmenlerin bu kadar kritik bir rol oynaması, toplumun ve bireylerin kalitesi ile öğretmenin nitelikleri arasında direkt bağlantılıdır. Bu nedenle, öğretmenlerin öğretimle ilgili duygusal durumları büyük önem taşımaktadır (Fidan vd., 2012). Eğer öğretmenler negatif olumsuz duyguya sahipse, iş tatmini azalır ve bu durum işlerine olan odaklanmaları etkiler. Çalışma ortamlarında karşılaşılan sorunlar, öğretmenlerde iş tatmini eksikliğine ve duygusal tükenmişliğe yol açabilmektedir. Bu tükenmişlik, öğretmenlerin kurumları ve öğrencileri ile olan bütünleşmelerini olumsuz etkileyerek, etkin ve verimli çalışmalarını engeller (Dilekmen, 2008: 213-221).

2.5. Kahve Kavramı

Kahve, Rubiaceae ailesine ait Coffee cinsi tropikal çalıların tohumlarından elde edilen bir içecektir. Bu bitkiler, devamlı yeşil yapraklara sahiptir ve orta nem, volkanik toprak ve tropikal iklim gibi özel koşullarda yetişir. Kahve ağaçları genellikle yağmurlardan sonra beyaz çiçekler açar; bu çiçekler sadece birkaç gün yaşar. Çiçeklerin ardından, başlangıçta yeşil renkte olan ve olgunlaştıkça kırmızıya dönüşen meyveler oluşmaktadır. Bu meyveler genellikle 15 mm çapında olup, kalın kabuklu, bir meyvedir. Her bir meyve tipik olarak iki adet çekirdek içerir; bu çekirdekler yeşil renktedir ve kahve üretimi için kullanılmaktadır (Duran, 2004: 21).

2.5.1. Kahvenin Tarihsel Gelişim Süreci

Kahvenin tarihi, oldukça renkli rivayetlerle doludur ve her biri bu etkileyici içeceğin menşei hakkında farklı bilgiler sunar. Kahvenin kullanımına dair ilk belgeler, 1000'li yıllarda Habeşistan'da (günümüzdeki Etiyopya) geriye gider. O zamanlar kahve, un haline getirilip ekmek yapımında kullanılmıştır. Ancak kahve hakkındaki efsaneler çok daha çeşitlidir.

Bir rivayete göre kahvenin İslam dünyasında ilk kez Etiyopya'da keşfedilip tüketildiğini, kahve alışkanlığının Yemen'de yaşayan Sufi tarikatına mensup sufiler olduğu ifade edilmektedir (Hattox, 1998: 10-15).

Bir başka rivayete göre de Kaldi adında bir çobanın, Yemen'de bir Hristiyan manastırında çalışırken, geceleyin uyuyamayan hayvanlarına kahve bitkisini yedikten sonra uyuyamadıklarını, bunun sonucunda da çoban ve bir keşişin, hayvanların yedikleri bitkiden şüphelenip, bu bitkiden bir içecek hazırladıkları ve sonrasında kendilerini canlı ve neşeli hissettikleri anlatılır. Bu olayın ardından manastırı ziyaret eden tüccarlar, kahvenin ticaretini yapmaya başlamışlar ve böylece kahvenin adı dünyaya yayılmıştır (Heise, 2001: 18).

Kahvenin tarihine dair bu anlatımlar, içeceğin bugünkü popülerliğine ulaşmasında etkili olan mistik ve kültürel öğeleri yansıtmaktadır (Hattox, 1998: 10-15).

Kahve, çeşitli tarihi olaylar ve ekonomik etmenlerle geniş bir yayılma sürecine girmiştir. Habeşistan'da başlayan bu serüven, kahvenin ekmek yapımında kullanılmasıyla 11. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Bu dönemden sonra Yemen'e ulaşan kahve, içecek olarak popülerlik kazanmıştır. Paris Milli Kütüphanesi'nde bulunan el yazmaları, kahvenin 1450'li yıllarda Yemen'de tanınmaya başlandığını ve yetiştirilmeye başlandığını belgelemektedir (Girginol, 2016: 14).

Kahvenin içecek olarak tanınması, dünya çapında yayılmasının başlangıcı olmuştur. Başlangıçta farklı şekillerde tüketilen kahve, içecek formunda pratik taşınabilirliği ve lezzeti ile dikkat çekmiştir. İlk içenler arasında, Sufi tarikatları ve özellikle Şeyh Şazeli ön plana çıkmaktadır. Dinsel ritüellerde enerji verici ve uyanıklık sağlayıcı özellikleri ile kahve, hızla popüler olmuştur. Bugün Cezayir'de kahveye “Şazeliye” adının verilmesi, bu tarihi bağlantıyı pekiştirmektedir (Gürsoy, 2005: 29).

Yemen'den sonra kahve, İslam dünyasının hac merkezi olan Mekke üzerinden diğer Müslüman ülkelere kadar yayılmıştır. Hacılar, kahveyi hem şifa hem de sevap niyetine kullanmışlardır. Kahvenin bu şekilde yayılması, kıta özelliklerine ve jeopolitik durumlara göre farklılık göstermiştir. Ekonomik ve siyasi faktörler, kahvenin uluslararası alanda benimsenmesinde ve yayılmasında önemli bir rol oynamıştır (Yıldız, 2007: 23).

Kahvenin Osmanlı İmparatorluğu'nda yayılması süreci de benzer bir hikâye izler. İslam aleminde kahve, Yemen'den sonra Kahire, Şam ve nihayetinde İstanbul gibi önemli şehirlere

ulaşmıştır. Kahve, Osmanlı sarayında da hızla popüler olmuş ve zamanla Osmanlı'nın sosyal yaşantısının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Heise, 2001: 43).

Avrupa'da kahvenin tanıtılması ve popülerleşmesi Osmanlı elçileri ve Türk savaşçıları aracılığıyla gerçekleşmiştir. İlk Avrupa kahvehaneleri, Osmanlı'dan getirilen kahve kültürüyle Venedik'te açılmıştır ve zamanla Avrupa'nın diğer kentlerine yayılmıştır (Gürsoy, 2011: 591). Kahvenin Amerika kıtasına yayılması, İspanyolların 1650'li yıllarda kahveyi tanıtmasının ardından gerçekleşmiştir. Kahve, Amerika'da, özellikle Brezilya başta olmak üzere kıtanın güney bölgelerinde önemli bir ekonomik ürün haline gelmiştir. Brezilya, 19. yüzyıl boyunca dünya kahve ihracatını kontrolü altına almıştır (Gidamo, 2019: 35-37). Böylelikle kahve tüm dünyada sevilen ve değerli olan bir içecek haline gelmesine ve sosyal yaşamın vazgeçilmez bir içeceği şekline dönüşmüştür.

2.5.2. Dünyada ve Türkiye’de Kahve Tüketimi

Kahve, küresel pazarda çok önemli bir yere sahip olup, petrolün ardından dünyanın en büyük ikinci ticari ürünü haline gelmiştir. Günlük olarak yaklaşık 400 milyon bardak tüketilen kahve, Güney Amerika başta olmak üzere dünya genelinde milyonlarca kişiye iş imkânı sunmaktadır (Gürsoy, 2011: 31). İçecek olarak tüketilmeye başlanmasının ardından, kahve sosyal etkileşim için bir araç olarak görülmeye başlanmış ve pek çok kafe ve kahvehane bu akımla birlikte güncelliği artmıştır. Arap kültüründe özel günlerde ve kutlamalarda kahve sunumu gelenekselleşmiştir (Yıldız, 2007: 89). Sosyolog Anthony Giddens, kahveyi “sadece bir içecek olmaktan öte, toplumsal etkinliklerin bir parçası ve simgesel bir değer” olarak tanımlamıştır (Kuzucu ve Koz, 2015). Ayrıca Hattox, “kahvenin hiçbir zaman sadece bir içecek olmadığını” vurgulamıştır (Hattox, 1998: 12). Alkollü içkiler gibi kahve de toplu içiciliği teşvik eden sosyal bir etkinlik haline gelmiş, her saat başı kahve içmek uygun görüldüğünden bu içecek evrenselleşmiştir (Heise, 2001: 34).

2018 yılında Uluslararası Kahve Organizasyonu (ICO) tarafından yayımlanan Dünya Kahve Tüketim Raporu'na göre, ülkeler bazında kahve tüketimi değerlendirilmiştir. Online PR Ajansı B2Press tarafından derlenen verilere göre, 2013 ile 2018 yılları arasında Türkiye'de kahve tüketimi %13,2 oranında artarak 93,9 bin ton seviyesine ulaşmıştır. Rapora göre, Amerika Birleşik Devletleri yıllık 1,5 milyon ton ile dünya lideri konumundayken, Brezilya 1,3 milyon ton ile ikinci, Japonya ise 465 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. Avrupa

Birliği lkelerinde toplam 2,6 milyon ton kahve tktilmiştir. Finlandiya, yıllık kişi başına düşen 12 kilogram kahve tktimi ile dünyada en çok kahve tkten ülke olarak öne çıkmakta, ardından genelde soğuk iklimli ülkeler olan İsviçre, İzlanda, Norveç ve İsveç gelmektedir. Türkiye'de ise 2018 yılında kişi başına düşen yıllık kahve tktimi ilk kez 1 kilogramı aşarak 1,1 kilograma ulaşmıştır (Kılıç, 2020: 7).

2.5.3. Kafeinin Fiziksel ve Bilişsel Etkileri

Kahve, içeriğinde bulunan çeşitli bileşenler nedeniyle sağlığa hem olumlu hem de olumsuz etkileri olan bir içecektir. Kafein gibi uyarıcılar, günlük tktimde bilinçli olarak tktildiğinde birçok sağlığa faydaları bulunmaktadır. Örneğin, ortalama olarak günde iki bardak kahve tktimi Alzheimer, Parkinson hastalıkları, tip 2 diyabet ve kalp hastalıkları riskini azaltabilirken, safra kesesi problemlerini de minimize edebilir ve zihinsel performansı artırmaktadır (Cappelletti, Piacentino, Sani, & Aromatario, 2015). Ağrı kesici, laksatif ve diüretik özellikler gösteren kahve, aynı zamanda klorojenik asitler ve diğer antioksidanlar sayesinde antikanserojen ve antimutajenik etkiler göstermektedir (Hammil, 2005: 5-15, Hernandes, Heyd ve Trystram., 2008: 314-322).

Ancak, aşırı kahve tktimi kafeine bağlı gerginlik, uykusuzluk, kabızlık ve diş lekelenmesi gibi sorunlara yol açabilir. Ayrıca, yüksek kolesterol, tansiyon sorunları, hamilelikte l doğum riski, fertilitenin azalması, menopoz sonrası osteoporoz riski ve koroner damar hastalıkları riskinin artması gibi sağlık sorunlarıyla ilişkilendirilmektedir (Higdon ve Frei, 2006).

Yapılan başka bir çalışmada da kafein alımının bilişel olarak yaşa gr algılamaları ve uyarılmalarının farklı olduğu belirtilmiştir. Örneğin 60 ile 80 yaşında olan bireylerin bilişsel fonksiyonları algılamalarının daha düşük olduğu ifade edilmiştir. Pek çok çalışmada kafein tktim dozu ile ilgili olarak, genç yaştaki bireylerin yaşlılara göre bilişsel performanslarının daha iyi çalıştığı ve daha iyi algıladıkları ifade edilmiştir (Neglig, 2010).

Kahve alımı tıbbi literatürde büyük ilgi görmüştür ve çalışmalar sürekli olarak kahve tktiminin genel mortalite, diyabet, karaciğer hastalığı, Parkinson hastalığı ve diğer birçok kronik hastalığın görülme sıklığı ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Tzoulaki, 2018, s. 1-2). Ding yaptığı bir araştırma da kafeinin mitokondriyal b-oksidasyonu ile birleşmiş lipofajiyi

indükleyerek yağlı karaciğer hastalığından korunma sağladığını bildirilmiştir (Ding, 2014, s. 1235-8). Özellikle Türk kahvesinin yüksek miktarda kahve ve kafestol içermesi, antikanserojenik etkileri açısından dikkate değerdir (Gross ve ark., 1997). Ayrıca, yapılan bir başka çalışmada Türk kahvesinin cevizden sonra en yüksek toplam fenol konsantrasyonuna sahip olduğu ve LDL oksidasyonunu önleyebildiği tespit edilmiştir (Gündüç ve El, 2003). Bu bileşenlerin antioksidan özellikleri sayesinde kalp-damar hastalıkları ve bazı kanser türleri üzerinde koruyucu etkiler gösterebileceği düşünülmektedir (Cappelletti, Piacentino, Sani, & Aromatario, 2015).

Kafeinin adenosin reseptörlerine antagonistik olarak bağlanarak merkezi sinir sistemini uyardığını ve bu sayede yorgunluk hissinin gecikmesine, reaksiyon sürelerinin kısalmasına ve daha uzun süreli fiziksel performansın artmasına yardımcı olduğu bulunmuştur (Davis ve Green, 2009).

Kafeinin bilişsel işlevler üzerindeki etkileri de dikkate değerdir. Kafein tüketimi, özellikle dikkat sürekliliği, uyanıklık, konsantrasyon ve problem çözme yetenekleri gibi bilişsel alanlarda iyileşmeler sağlamaktadır. Örneğin, Haskell ve arkadaşlarının (2005) yaptığı bir çalışma, kafein alımının, özellikle bilişsel performansı sınırlandırabilecek yorgunluk durumlarında, hafıza ve dikkat görevlerinde performansı iyileştirdiğini bulmuştur.

Ancak, kafeinin olası olumsuz etkileri de göz ardı edilmemelidir. Yüksek dozda ve uzun süreli kafein tüketimi, anksiyete, uykusuzluk, sindirim sistemi rahatsızlıkları gibi yan etkilere neden olabilir ve bazı bireylerde bağımlılık yapıcı etkiler gösterebilir (James, 2004). Ayrıca, özellikle gebelik gibi hassas dönemlerde aşırı kafein tüketimi, fetal gelişim üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir (Smith, 2002).

2.5.4.Kahvenin ve Kafeinin Duyuşsal Etkileri

Kahve dünya üzerinde sudan sonra en çok tüketilen bir içecektir (Adhikari, Kenney, Bhumiratana, Chambers, 2019). Çalışmalar göstermiştir ki bireylerin kahve tüketim nedenlerinin başında duygusal durumlarının etkili olduğu, kahve tüketme nedenleri arasında bireylerin duygularında yüksek duygu, enerji düzeylerinin düşüklüğü ve motivasyon gibi durumlarda daha çok kahve içme dürtülerinin arttığı ifade edilmiştir (Bhumiratana, Adhikari, Chambers, 2014). Kahve tüketim nedenleri arasında çoğunlukla kahveyi konfor, kendini

aktif hissetme, uyanmak, memnuniyet hissetme, rahatlama, verimli hissetme, motivasyonu arttırma, neşeli ve eğlenceli hissetme, rahatlamak için tüketme gibi 44 duygu türünden oluşan olumlu ve olumsuz duygudan oluştuğu belirtilmiştir (Adhikari ve diğerleri, 2019). Bu duygulardan sadece on iki tanesi olan; ödüllendirme, rahatlama, enerjik hissetme, topraklama, memnun hissetme, uyanma, hızlı başlangıçlar, verimlilik, günü dolu dolu yaşadığını hissetme, tanışmalarda ilk kullanılan içecek olması nedeniyle “ılık samimiyet”, memnun olma, psikolojik sağlamlık gibi daha çok kahve ve kafein aldıkları tespit edilmiştir. Bu on iki olumlu duygudan en çok beş tane duygunun kahve tüketimi için daha çok tercih edildiği, nedeni ise güne veya işe hızlı başlangıçlar, verimlilik, kendini güçlendirme veya kendini güçlü hissetme için, dolu dolu anı yaşadığını hissetme duygusu, kendini enerjik hissetme için kahfeinli içeceklerin ve kahvenin tüketildiği belirtilirken, aslında kahveyi sadece psikolojik duygu için değil aynı zamanda kafeinli içecek içmenin psikolojik etkisinin de duyguları üzerinde olumlu duygu oluşturduğu belirtilmiştir (Adhikari ve diğerleri, 2019).

Ayrıca yapılan epidemiyolojik çalışmalara bakıldığında kafeinin uyku üzerinde olumsuz etkisi olduğu belirtilmiştir (Clark ve Landolt, 2017). Diğer yandan kafein bağımlısı olan bireylere yan etki olarak gün içinde yeterli kafein almadığında, sinirlilik, titreme, baş ağrısı, gerginlik ve yaşa bağlı olarak kan basıncında yükselme olduğu saptanmıştır (Cappelletti, Piacentino, Sani, & Aromatario, 2015; Yen ve Ewald, 2012).

Yapılan bir diğer çalışmada da kafeinin ruh hali üzerinde olumlu etkiler bıraktığı, kafeinin bireylerin kişisel mutluluğunu arttırdığı, tüketilen doz miktarına bağlı olarak sakinlik ve uyanıklık (Zwyghuizen-Doorenbos, Roehrs, Lipschutz, Timms & Roth, 1990) veya öfke (Roache & Griths, 1987), anksiyete ve sinirlilik (Chait, 1992; Rush, Sullivan & Grifths, 1995) gibi duyguların değişiminde etkisi olduğu belirtilmiştir.

Kafeinin bilişsel performansı etkilemenin yanısıra uyanıklık ve algının açılmasına katkı sağladığı (Greenberg, Dunbar, Schnoll, Kokolis, Kokolis, Kassotis, 2007; Leathwood & Pollet, 1982), ve yüksek dozlarda alındığında da anksiyeteye neden olduğu belirtilmiştir (Rusted, 1999; Loke, Hinrichs, Ghoneim, 1985). Kafein tüketimi hafızayı canlandırma veya motivasyonu arttırma veya beyindeki homeostazi kaynaklı diğer bozulmaları veya hafızayı canlandırmış gibi görülsede (Cunha, & Agostinho, 2010), kafeinin bilişel güçlendirme yaptığı motivasyonu arttırdığı hala tartışılmaktadır (Einöther, & Giesbrecht, 2013; Griffiths, & Mumford, 1996).

Kafeinin bilişsel performansı üzerine etkilerinde hem insanlarda hem de hayvanlarda kaygıyı tetkileyici etkisi bulunmaktadır (Bhattacharya, Satyan, Chakrabarti, 1997; El Yacoubi, Ledent, Parmentier, Costentin, Vaugeois, 2000; Sawyer, Julia, Turin, 1982). Kafeinin bilişsel etkisi kullanılan dozlar ile ilgili olduğu, düşük yoğunluktaki kafeinin aslında lokamatif etki yaptığı, yüksek yoğunluktaki kafeinin anksiyojenik etki yapmaktadır (Sawyer, Julia, Turin, 1982; Rhoads, Huggler, Rhoads, 2011).

Kafein nerodejeneratif hastalıkların olası tedavileri ile ilişkili çalışmalarda, örneğin: Alzheimer-Parkinson (Davranış Nörolojisi-Hareket Bozuklukları) hastalıklarında etkin olduğu belirtilmiştir. Epidemiyolojik raporda, kafein tüketimi, iki hastalığın gelişim sürecinin azaltılması ile ilgili olduğu belirtilmiştir (Eskelinen, Ngandu, Tuomilehto, Soininen, Kivipelto, 2009; Postuma, Lang, Munhoz, Charland, Pelletier, Moscovich, Filla, Zanatta, Rios Romenets, Altman, Chuang, Shah, 2012; Kaplan, Greenblatt, Ehrenberg, Goddard, Cotreau, Harmatz, Shader, 1997).

Kafein ve baş ağrısı ile ilgili yapılan çalışmalarda, akut miktarda kafein alımı bir analjezik etki yaratırken (Laska, Sunshine, Mueller, Elvers, Siegel, Rubin, 1984; Diamond, Balm, Freitag, 2000), yüksek dozlarda 300-500 mg alınan kafeinin baş ağrısını yavaşlattığı belirtilmiştir (Ward, Whitney, Avery, Dunner, 1991). Ancak, tekrarlanan ağrılarda düşük dozların alınması ile ağrıyı azaltmadığı belirtilmiştir (Yücel, Ozyalçın, Talu, Yücel, Erdine, 1999).

Martini vd. (2016)'da kahve tüketiminin hem psikolojik sağlamlık hem de kronik hastalık riskine karşı koruyucu etkisinin olduğu ve kafein, klorojenik asitler ve diterpenler lipid, protein ve DNA hasarı üzerine etkileri ile antioksidan kapasite ve antioksidan enzimlerin modülasyonu üzerindeki bulgularda, düzenli kahve tüketiminin glutation seviyelerini artırabileceği saptanmıştır.

Bir diğer çalışmada ise kahve ve kafein tüketiminin potansiyel olarak intihar riskini azaltabileceği özellikle içerdiği kafeinin, bireylerin ruh hali ve psikolojik sağlamlığı üzerinde olumlu bir etki yapabileceğine dikkat çekilmiştir (Lucas ve ark. 2014).

Bireylerde biyolojik ve psikolojik olarak kafein tüketiminin fiziksel, bilişsel ve duyuşsal etkileri, tüketimin miktarı bireye, cinsiyete, sağlık durumuna ve yaşa bağlı olarak değişkenlik gösterdiği söylenebilir. Kafeinin faydalı etkilerinden yararlanırken duyguların kahve ve kafein tüketimi sağlık açısından, bağışıklık sistemi ve stres yönetiminde tüketim

dozuna dikkat edilmesi gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu dengenin sağlanması, duyguların kafeinin sağlık üzerindeki olumlu ve olumsuz duygu durumları üzerinde etkileri arasında optimal bir denge kurulmasına dikkat edilmesi gerektiği söylenebilir.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1. Yurt İçi Araştırmalar

Yaman ve Güllü (2012), Ankara ilinde beş farklı üniversitede 350 öğrenci ile anket aracılığıyla gerçekleştirdikleri çalışmada çoğunlukla tüketilen kahve türünün granül kahve (%66,3) ve Türk kahvesi (%64,6) olduğu ve en fazla tüketildiği zaman diliminin akşam saatleri olduğunu saptamışlardır. Bu araştırmayla üniversite öğrencilerinin kahve çeşitleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Özgen, Kınacı ve Arlı (2012)'de yapmış oldukları çalışmada, bireylerin üzgün ya da hüzünlü hissettiğinde ufak bir atıştırma veya kahve tüketiminin psikolojilerini düzelttiği, kız ve erkek ergenlerin katılma durumları arasında önemli bir fark bulunmamasına rağmen, puan ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yılmaz ve diğerlerinin (2016) gerçekleştirdiği çalışmada son zamanlarda değişen kahve tüketim eğilimleri ve tüketici özelliklerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Anket yolu ile toplanan verilere göre, Türk kahvesi ve çay içme alışkanlığı yüksek olsa da farklı kahve çeşitlerine olan ilginin hızla arttığı belirlenmiştir.

Tan ve Hocoğlu (2017), çalışmasında elde edilen sonuçlara göre, en fazla tüketilen hazır kahve üçü bir arada olduğu belirlenmiştir. Satın almada etkili üç unsur ise ürünün kahve, seker ve krema karışımının kıvamında olması, fiyatının uygun olması ve bilindik bir marka olmasıdır.

Aşık (2017) insanların kahve tüketim alışkanlıklarını, kahve tüketen insanların özelliklerini ve bu tüketicilerin kahve tüketim sebeplerinde rol oynayan etkenleri araştırmıştır. Yapılan çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmış ve anket tekniği kullanılmıştır. Uygulanan anketlerin kolayda örnekleme yolu vasıtasıyla ve yüz yüze yapılan araştırmaya

500 birey katılmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler, tüketicilerin bilinen marka kahveleri daha fazla tükettikleri sonucuna ulaşılmıştır. En çok marka kahve tüketen bireyler ise kadınlar, 18-24 yaş aralığı kişilerdir. En çok Türk kahvesi tüketen bireyler ise erkekler, 45-54 yaş aralığı olduğu sonucu çıkartılmıştır. Araştırmadan çıkarılan sonuçlara göre ise tüketicilerin kahve tercihlerinde rol oynayan en önemli etkenlerin, kahvenin tadı ve sunumu olduğu, fiyatının uygun olması, yapılan servisin kaliteli ve hızlı oluşu, menü zenginliği ve hijyen ve temizlik olduğu sonucuna varılmıştır.

Akşit Aşık (2017), değişen kahve tüketim alışkanlıklarını ve tüketicilerin kahve tercihlerini etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak için gerçekleştirdiği çalışmada, kolayda örnekleme ile 500 kişiye ulaşmıştır. Çalışmanın sonucunda tüketicilerin marka kahve algısının daha yüksek olduğu ve bu kahvelerin yoğunlukta tüketildiği ve ayrıca katılımcıların kahve tercihini belirleyen faktörler; kahvenin sunumu ve tadı, fiyatının uygunluğu, servis hızı ile kalitesi olduğunu tespit etmiştir.

Veay ve Tezel (2018)'in yapmış olduğu çalışmada, öğretmenlik mesleğini isteyerek seçtiğini ve işinden memnun olduğunu ifade eden 49 kadın okul öncesi öğretmeni yer almıştır. Çalışmada betimsel yöntem kullanılmış ve veriler, Weiss ve Cropanzano tarafından ortaya konan duygu kategorileri ve türleri dikkate alınarak hazırlanan Duygu Durum Çizelgesi ile toplanmıştır. Öğretmenler, 9 iş günü boyunca iş başlangıcında, ortasında ve sonunda çizelgeyi doldurmuşlardır. Öğretmenlerinin iş başında ve ortasında genellikle yüksek olumlu duygular hissettikleri, ancak iş sonunda bu duyguların azaldığı ve düşük olumlu duyguların daha baskın hale geldiği belirlenmiştir. Olumsuz duyguların, iş süresince en az hissedilen duygular olduğu tespit edilmiştir. Gerginlik ve stres gibi olumsuz duyguların, işin ortasına doğru arttığı ancak işin sonuna doğru azaldığı belirlenmiştir. Yorgunluk gibi düşük olumsuz duyguların ve rahatlama gibi düşük olumlu duyguların ise iş süresince sürekli arttığı tespit edilmiştir.

Saltan ve Kaya (2018) kahve üzerine gerçekleştirdiği derleme çalışmada hamile, ilaç kullanan bireyler gibi hassasiyeti olan bireylerin günde maksimum 2-3 fincan kahve tüketimi gerçekleştirmesi gerektiği ve hatta bu tüketimi de doktor kontrolünde gerçekleştirmesi gerektiği saptanmıştır. Çalışmada kahvelerin kavrulmuş ve yeşil yani çiğ hallerinin karşılaştırmalarına ilişkin de 16 değerlendirmelerde yer almaktadır. Kavurma farklılığının kafein miktarında anlamlı bir değişikliğe neden olmadığı bulgusu yer almaktadır. Kafeinin

aksine klorojenik miktarındaki değişikliğin ise anlamlı olduğu ve az kavrulmuş kahve örneklerinde bulunan değerin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yıldırım ve Tabak (2019) yapmış oldukları çalışmada farklı programlarda öğrenim gören toplam 695 retmen adayının duygu durumlarını çeşitli sınıflandırmalarla betimlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre, retmen adaylarının olumlu duyguları olumsuz duygulara kıyasla daha yoğun yaşadıkları ancak her iki duygu türünü de çok az düzeyde yaşadıkları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının en yoğun yaşadıkları duyguların merhamet, sevgi ve can sıkıntısı olduğu tespit edilmiştir.

Karaman vd. (2019) son yıllarda küreselleşme ile dünyada kahve tüketim alışkanlıklarının görülmesiyle insanların değişen kahve tüketim alışkanlıklarını mek amacıyla bu çalışmayı yapmışlardır. Çalışmada kahve tüketen bireylerin kahveyi tüketim miktarları, tercih ettikleri kahve dkknları ve Türk kahvesini tercih edip etmedikleri araştırmışlardır. Çalışmada kolayda örnekleme yöntemi ve veri elde etmek için ise anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çalışmaya katılan bireylerin düzenli bir şekilde kahve tükettikleri ve en çok tüketilen kahve çeşidinin ise Türk kahvesi olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin kahve dükkânı ziyaret etme sıklığı ise ayda birkaç kez olduğu ve ziyaret edilen kahve dükkânlarının ise yerli zincir markalar olduğu saptanmıştır.

Kaya ve şahin (2023) tarafından ortaya koyulan araştırma insanların duygusal durumlarının (pozitif veya negatif) yemek yeme davranışları ve bu davranışların ardından yaşadıkları suçluluk hissi üzerindeki etkilerini incelemektedir. Çalışma, Trabzon'da gerçekleştirilmiş ve katılımcıların duygusal durumları ile yeme iştahları ve yemek sonrası suçluluk duyguları arasındaki ilişkiyi değerlendirmiştir. Araştırmada, pozitif duygu durumunun yemek yeme iştahını artırabileceği, ancak aynı zamanda negatif duygu durumlarının da aşırı yeme davranışlarına ve sonrasında suçluluk hissine yol açabileceği ne sürülmüştür. Bu alışma, duygusal yeme davranışlarının anlaşılması ve yönetilmesi konusunda önemli içgörüler sunarak, bireylerin yeme alışkanlıklarını daha sağlıklı bir şekilde kontrol etmelerine yardımcı olabilecek stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunulması ifade edilmiştir.

3.2. Yurt Dışı Araştırmalar

Lucas ve ark. (2014) tarafından ABD'li erkek ve kadınlardan oluşan kahve ve kafein tüketimi ile intihar riski arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için yaptıkları araştırmada kahve ve kafein tüketiminin intihar riskini azaltabileceği, kahve ve özellikle içerdiği kafeinin, bireylerin ruh

hali ve psikolojik sağlamlığı üzerinde olumlu bir etki yapabileceğini öne sürmektedir. Araştırma, kahve tüketimi ile intihar riski arasındaki ilişkiyi belirlemek için geniş bir veri seti kullanmış ve kahve tüketiminin intihar riskini azaltabileceği yönünde ilişkilere dikkat çekilmiştir.

Guo ve ark. (2014) tarafınca gerçekleştirilen çalışmada, tatlandırılmış içecekler, kahve ve çay tüketiminin yaşlı Amerikan yetişkinlerinde depresyon riski üzerindeki etkilerini incelemektedir. Bu alışma, geniş bir popölasyon örneklemini kullanarak, farklı türdeki içecek tüketim alışkanlıklarının mental sağlık üzerindeki uzun vadeli etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonuçları, düzenli olarak kahve tüketen yaşlı yetişkinlerde depresyon riskinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, kahvenin potansiyel olarak ruh hali üzerinde olumlu bir etki yapabileceğine ve depresyon riskini azaltabileceğine işaret etmektedir. Öte yandan, tatlandırılmış içeceklerin tüketiminin depresyon riskini artırabileceği bulguları da elde edilmiştir, bu da diyet tercihlerinin mental sağlık üzerinde önemli etkileri olabileceğini göstermektedir.

Wang ve ark. (2016) tarafından yapılmış olan çalışmada, kahve ve kafein tüketimi ile depresyon riski arasındaki potansiyel bağlantılarda depresyon riskini azaltabileceğine işaret etmektedir. Kahvenin içindeki bioaktif bileşenlerin örneğin, kafein ve antioksidanlar merkezi sinir sistemine olan etkileri ve genel ruh hali üzerinde olumlu etkileri hakkında önemli olabileceğini göstermektedir.

Martini vd. (2016) tarafından yapılan araştırma, kahve tüketiminin oksidatif stres üzerine etkilerini ve kronik hastalık riskine karşı potansiyel koruyucu etkilerini incelemektedir. Çalışma, kahve ve kafein, klorojenik asitler ve diterpenler, lipid, protein ve DNA hasarı üzerine etkileri ile antioksidan kapasite ve antioksidan enzimlerin modölasyonu üzerindeki etkilerinde, düzenli kahve tüketiminin glutation seviyelerini artırabileceğini ve özellikle düzenli alımla DNA hasarına karşı koruma sağlayabileceğini öne sürmektedir. Ancak, alışma plazma antioksidan kapasitesi ve antioksidan enzimler üzerindeki etkilerin hem akut hem de kronik tüketim sonrasında net olmadığını belirtmektedir. Araştırmanın sonuçları, kahve tüketimi ile oksidatif stres belirteeleri arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılması için daha sağlam ve iyi kontrol edilmiş müdahale çalışmalarının gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

Kahve tüketim alışkanlıkları, insanların tercih ettiği kahve türüne, günlük tüketim miktarlarına, gün içindeki tüketim zamanlarına, kafein hassasiyetlerine, sosyal 21 alışkanlıklarına ve kültürel farklılıklarına ve tercih ettikleri kahve dükkânlarının konseptlerine göre değişim göstermektedir (Samoggia ve Riedel, 2018).

Samoggia vd. (2020) çalışması tüketicileri ve tüketmeyenlerin işlevsel ihtiyaçlarını, duygularını ve algılarını incelemektedir. Çalışma, kahve tüketiminin keyif, deneyim, yaşam tarzı ve sosyal statü gibi faktörlerle arasında bir ilişki olduğunu vurgulanmaktadır. Ayrıca, kahve tüketiminin hem zihinsel hem de fiziksel bir duygusal canlanma sağlayabileceğini belirtmektedir. Kahve tüketmeyenlerin başlıca nedenleri arasında tat tercihleri ve kahvenin sağlık üzerindeki olumsuz etkileri yer almaktadır.

Jee vd. (2020)'tarafından yapılan başka bir çalışmada, kafein tüketiminin nörolojik ve psikiyatrik hastalıklar üzerine etkilerini ve bu etkilerde cinsiyet farklılıkları incelenmiştir. Kafein tüketiminin erkekler ve kadınlar üzerindeki etkilerinin farklı olabileceğini göstermektedir. Çalışma, kafeinin Parkinson hastalığı, Alzheimer hastalığı ve çeşitli psikiyatrik bozukluklar gibi nörolojik durumlar üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Sargent vd. (2020) tarafından ortaya koyulan çalışmada, çay ve kahve tüketiminin işle ilgili bilişsel görevler üzerindeki etkilerini inceledi. Araştırma, 120 katılımcıyı içeren kontrollü bir çalışma ile gerçekleştirilmiş ve katılımcılar ya geleneksel sıcak içecekler ya da bilişsel yetenekleri artırmayı amaçlayan içecekler tükettikleri belirtilmiştir. Çalışma sırasında katılımcıların beyin aktiviteleri, prefrontal kortekste işlevsel yakın kızılötesi spektroskopi (fNIRS) kullanılarak ve duygusal uyarılma düzeyleri, elektrodermal aktivite (EDA) ile kaydedilirken bilişsel görevler gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar, davranışsal verimlilik ve bilişsel çaba birleşimi olarak tanımladıkları nöral verimliliği değerlendirmeyi amaçlanmıştır. Aynı çalışmada, geliştirilmiş sıcak içeceklerin, geleneksel sıcak içeceklere kıyasla çeşitli bilişsel alanlarda nöral verimliliği artırdığını göstermiştir. Bu, belirli türdeki kahve ve çayların, özellikle bilişsel fonksiyonları destekleyici ek bileşenler içerenlerin, ofis ortamlarında karşılaşılan görev odaklı senaryolarda bilişsel işlevleri daha iyi destekleyebileceği belirtilmiştir.

Magalhães, vd. (2021) araştırmada alışkanlık haline getirilmiş kahve tüketiminin beyin fonksiyonel bağlantısallığı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma, düzenli kahve tüketicilerinin beyinlerinde, tüketmeyenlere göre farklı bir fonksiyonel bağlantı örüntüsü

olduğunu göstermiştir. Çalışmada, bu farklılıkların bilişsel işlevler ve genel beyin sağlığı üzerinde olası etkileri ele alınmıştır. Bulgular, kahve tüketiminin beyin ağlarında, kafeinin bilişsel işlevler ve beyin yapısı üzerindeki etkilerini daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bu sonuçlar, kahve tüketiminin beyin sağlığı ve fonksiyonları üzerindeki potansiyel faydalarını ve risklerini ortaya koymuştur.

Duan vd. (2021) tarafından ortaya koyulan çalışma, yetişkinlerde diyet kafein, kahve ve çay tüketimi ile depresif semptomlar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu sistematik inceleme ve doz-yanıt meta-analizi, kahve tüketiminin depresif belirtilerle ters ilişkili olduğunu bulmuştur; yani, kahve tüketimi arttıkça depresyon riskinin azaldığını göstermiştir. Her gün 240 ml ek kahve tüketiminin, depresyon gelişme riskini %4 oranında azalttığı belirlenmiştir. Çalışma, kahve tüketimi ile depresyon riski arasında lineer bir doz-yanıt ilişkisi olduğu saptanmıştır.

Van der Linden, Olthof ve Wijnhoven (2023) tarafından yapılan çalışmada da yetişkin bireylerde sağlıklı uyku problemlerinin çok yaygın olmasına ek olarak kahve tüketimi ve gün içinde tüketilen kahve fincanı sayısı da arttıkça uyku problemlerinin artmasına neden olduğu ifade edilmiştir.

Min vd. (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kahve tüketimi ile depresyon ve anksiyete riski arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bu çalışma, orta düzeyde kahve tüketiminin depresyon ve anksiyete riskini nasıl etkileyebileceğini araştırmaktadır. Araştırma, kahve tüketimi ve mental sağlık arasındaki potansiyel pozitif ilişkileri keşfetmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, orta düzeyde kahve tüketiminin, yani günde yaklaşık 3-4 fincan kahve tüketiminin, depresyon ve anksiyete riskini azaltmada olumlu bir etkiye sahip olabileceğini öne sürmektedir. Bu bulgular, kahve tüketiminin mental sağlık üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak için önemli bir adımı temsil etmektedir. Çalışma ayrıca, kahvenin içerdiği bioaktif bileşenlerin (örneğin kafein, antioksidanlar) merkezi sinir sistemini nasıl etkileyebileceği üzerine odaklanmakta ve bu etkileşimlerin mental sağlık üzerindeki potansiyel faydalarını incelemektedir. Ancak, araştırma aynı zamanda bireysel farklılıkların ve diğer yaşam tarzı faktörlerinin de dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çalışma kahve tüketimi ile depresyon ve anksiyete riski arasındaki ilişkiyi ele alırken, orta düzeyde kahve tüketiminin potansiyel olarak mental sağlık üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabileceğini göstermektedir.

Lone vd. (2023) yaptıkları çalışmaya bakıldığında gençlerin kahve tüketimi son yıllarda çarpıcı şekilde artmıştır. Bu yüksek tüketimi düşürüp dengeleyebilmek için ise gençlerin kahveyi tüketim motivasyonunu anlamak gerekmektedir. Çalışmanın amacı gençlerde kahve tüketim motivasyonlarını araştırmak ve kahvenin olumsuz etkilerini kanıtlamaktır. Çalışmada toplamda 923 genç yer almıştır ve sonuçlara bakıldığında katılımcıların yarısından fazlası kahve tüketmektedir. Kahve içenlerde çoğunluğu oluşturan grup genellikle bekarlar, kötü uyku düzeni olanlar ve sigara kullanan bireyler olduğu sonucu çıkmıştır. Genel olarak kahve tüketim motivasyonlarına bakıldığında ise sosyallik, uyku açmak ve lezzet olduğu sonucu çıkmıştır.

Haktanır ve Gullu (2024)'nün yaptıkları çalışmada da bireylerin kahve dükkanlarına gitme nedenleri arasında müşteriler ve çalışanlardan oluşan bir sosyal ağa, aşına olduğu kişilerle iletişim, ev ortamı sağlama, müşterilerin bağlılığının temel belirleyicileri olarak bulunmuştur. Konfor, güvenlik, aidiyet duygusu, mekânın ve ortamın rahatlığı da önemli bir rol oynadığı şeklinde belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu ve özellikleri, veri toplama araçları ile verilerin toplanması ve analiz edilme süreçleri açıklanmıştır.

4.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada öğretmenlerin duygu durumları ile kahve tüketimi arasındaki ilişkinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, korelasyonel araştırma deseni tercih edilmiştir. Bu araştırma deseni, iki değişken arasındaki ilişkiden yola çıkarak, bir değişkenin diğer değişkendeki değişimin ne kadarını açıklayabildiğini belirlemeyi amaçlamaktadır (Karakaya, 2014).

4.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında İstanbul İli Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Pendik, Sancaktepe, Sultanbeyli ve Ataşehir ilçesi devlet okullarında görev yapan 405 öğretmenden oluşmuştur. Veri toplama sürecinin azlığı nedeniyle çalışma grubu oluşturulurken kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi seçilmiştir. Bu örnekleme yönteminde, zaman ve maliyet açısından oluşan sınırlılıklar sebebi ile elde mevcut bulunan hızlı ve kolay çalışma grubuna ulaşmak olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018). Araştırmaya katılan öğretmenlere yönelik demografik bilgilerin dağılımı Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1.
Örnekleme İlişkin Genel Bilgiler

Değişkenler	Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Kadın	283	69,9
	Erkek	122	30,1
Medeni durum	Bekâr	153	37,8
	Evli	252	62,2
Mesleki kıdem	0-5 yıl	86	21,2
	6-10 yıl	104	25,7
	11-15 yıl	107	26,4
	16-20 yıl	59	14,6
	21 ve üzeri	49	12,1
Öğrenim düzeyi	Lisans	338	83,5
	Yüksek Lisans	61	15,1
	Doktora	6	1,5
	İlkokul	51	12,6
Görev yaptığı okul türü	Ortaokul	251	62,0
	Anadolu Lisesi	60	14,8
	Fen ve Sosyal Bilimler Lisesi	13	3,2
	Meslek Lisesi	30	7,4
	İlk Yılım	42	10,4
Çalıştığı kurumdaki görev süresi	2 yıl	72	17,8
	3-5 yıl	138	34,1
	6-10 yıl	97	24,0
	11-15 yıl	40	9,9
	16-20 yıl	16	4,0

Tablo 1’ de öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğunu kadın öğretmenler olup bu oran %69,9 iken, erkek öğretmenlerin %30,0’nu oluşturmaktadır. Medeni durum açısından, evli öğretmenler %62,2’lik bir oranla en büyük grubu oluştururken, bekâr öğretmenler %37,8 oranındadır. Mesleki kıdem dağılımına baktığımızda, 11-15 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler %26,4 ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %25,7 ile 6-10 yıl, %21,2 ile 0-5 yıl, %14,6 ile 16-20 yıl ve %12,1 ile 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler oluşturmaktadır. Öğrenim düzeyi açısından, öğretmenlerin büyük bir kısmı lisans mezunu olup, bu oran %83,5’tir. Yüksek lisans mezunu öğretmenler %15,1, doktora yapmış öğretmenler ise %1,5 oranındadır. Görev yaptıkları okul türüne göre dağılımda, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (%62) ortaokulda görev yapmaktadır. İlkokulda görev yapan öğretmenler %12,6, Anadolu Lisesi’nde %14,8, Fen ve Sosyal Bilimler Lisesi’nde %3,2 ve Meslek Lisesi’nde %7,4 oranındadır. Çalıştıkları kurumda görev sürelerine göre bakıldığında, öğretmenlerin %34,1’i 3-5 yıl, %24,0’ı 6-10 yıl, %17,8’i 2 yıl, %10,4’ü ilk yılını, %9,9’u 11-15 yıl ve %4,0’ı 16-20 yıl çalışmaktadır. Özetle, örnekleme özellikle kadın ve evli öğretmenlerin, lisans mezunlarının ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin ağırlıkta olduğu dikkat çekmektedir.

4.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verileri toplama için öncelikle Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan bilimsel ve eğitim amaçlı sayı ve tarihli E-77082166-302.08.01-928602 izni ve araştırma kod no: 2024-563 onayı alındıktan sonra toplama aracı uygulanmaya geçilmiştir. Veri toplama aracı olarak: “Duygu Durum Ölçeği”, “Değişen Kahve Tüketim Alışkanlıkları ile Türk Kahvesi Anketi” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Duygu Durum Ölçeği: Ölçek Yıldırım ve Tabak (2019) tarafından 54 farklı duygunun yaşanma sıklığı ve yaşanma şiddetini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Duygu durumu ölçeğinin olumlu duygular ve olumsuz duygular olarak iki boyutu bulunmaktadır. Duygunun yaşanma sıklığını değerlendirmek için beşli Likert ölçeği (1: Hiç – 5: Sürekli) kullanılmıştır. Duygunun yaşanma şiddeti ise üçlü Likert ölçeği (1: Düşük, 2: Orta, 3: Yüksek) ile derecelendirilmiştir. Duygu durumu, duygunun yaşanma sıklığı ve şiddetini içermektedir; bu nedenle veriler, duygu durumu puanlarını hesaplamak için dönüştürülmüştür (duygu durumu = duygunun yaşanma sıklığı x duygunun yaşanma şiddeti). Elde edilen duygu durumu puanları, beşli Likert ölçeğine dönüştürülmüştür (1: Neredeyse hiç- 5: Fazlasıyla).

Duygu durumu ölçeğinden elde edilen puanların araştırma örneklemindeki geçerliğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Yapılan DFA sonucunda modelin ($\chi^2 = 507$, [df=151], $p < 0.001$, CFI = 0.94, TLI=0.93, RMSEA=0.07) iyi uyum verdiği belirlenmiştir (Browne & Cudeck, 1993; Byrne & Campbell, 1999; Carlbäck & Wong, 2018). Bu sonuçlara göre ölçekten elde edilen puanların araştırma kapsamında geçerliği sağlanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların güvenilirliğinin belirlenmesi için ise Cronbach alfa ve McDonald's Omega katsayıları kullanılmıştır. Cronbach Alpha katsayısının güvenilirlik hesabında kullanılması, ölçek maddelerinin çoklu puanlanması (polythomous) nedeniyle uygundur. Bu katsayı hesaplanırken maddeler arası korelasyonlar dikkate alınır. Ancak, Cronbach Alpha katsayısı, ölçek maddelerinin tek boyutta toplanıp toplanmadığı ve normal dağılımdan sapmalar ile madde sayısına duyarlıdır. Buna karşılık, McDonald's Omega katsayısı madde sayısı, boyutluluk ve normal dağılımdan sapmalara karşı daha dirençlidir. Bu sebeple, Cronbach Alpha katsayısına ek olarak McDonald's Omega katsayısı da hesaplanmış ve karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır. Güvenirlik katsayısının 0.70'in üzerinde olması, ölçekten alınan puanların güvenilirliğinin yeterli olduğunu gösterir

(DeVellis, 2003). Ölçeğin tamamına ve boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha ve McDonald's Omega katsayıları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Duygu Durum Ölçeği ve Boyutlarına İlişkin Güvenirlik Katsayıları

Ölçek puanları	Cronbach alpha (α)	Mcdonald’s Omega (ω)	Madde sayısı
Duygu durumu ölçeği toplam puanı	0.844	0.871	19
Olumlu duygular boyutu	0.956	0.957	9
Olumsuz duygular boyutu	0.927	0.927	10

Tablo 2 incelendiğinde, olumlu ve olumsuz duygular boyutlarına ilişkin puanlarının Cronbach Alpha (α) ve McDonald's Omega (ω) değerlerinin her ikisiyle de hesaplandığında oldukça benzer ve yüksek olduğu (DeVellis, 2023) görülmektedir. Benzer şekilde, duygu durumu ölçeği toplam puanlarının için hesaplanan Cronbach Alpha ve McDonald's Omega değerlerinin birbirine yakın ve yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmada kullanılan iki ölçek için elde edilen güvenilirlik değerleri, bu puanların yeterli güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Değişen Kahve Tüketim Alışkanlıkları ve Türk Kahvesi Anketi: Akşit Aşık (2017) tarafından geliştirilen “Değişen Kahve Tüketim Alışkanlıkları ve Türk Kahvesi Anket” formunun birinci bölüm 6 sorudan oluşan kişisel bilgi formu, ikinci bölüm ise katılımcıların kahve tüketim alışkanlıklarını belirlemeye yönelik 9 soru yer almaktadır. Üçüncü ve dördüncü bölümde ise bireylerin kahve ve marka kahve dükkânı tercihlerinde etkili olan faktörleri belirlemek amacıyla oluşturulmuş 12 ifade yer almaktadır. 5’li Likert ölçeğinde hazırlanan bu bölümde katılımcıların tercihlerini 5= “Çok Önemli” ile 1= “Hiç Önemli Değil” şeklinde belirtmeleri istenmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Öğretmenlerin yaş, cinsiyeti, medeni durumu, eğitim durumu, hizmet yılı, meslekten memnun olma durumu, vb. sorulardan oluşmaktadır.

4.4 Verilerin Analizi

Mevcut araştırmanın korelasyonel bir araştırma olması nedeniyle değişkenler arası ilişkiler ve farklılıklar temelinde incelemeler yapılmıştır. Araştırma sorularının çözümlenmesinde öncelikle değişkenlerin ölçek düzeyleri incelenmiştir buna göre uygun istatistikler dağılımlar da incelenerek belirlenmiştir. Araştırma sorularından 2., 3. ve 4. araştırma soruları için araştırma kapsamında eşit aralık ölçeği düzeyindeki değişkenler olan ölçek puanları ile çok kategorili sınıflama düzeyindeki değişkenler olan demografik değişkenler arası ilişkiler Eta-kare (Eta square- η^2) kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sorularından 5. ve 6. sorular kapsamında ise bağımsız değişkenler olan demografik özelliklere göre kahve tercihleri anket maddeleri ve öğretmenlerin duygu durumu ölçek puanları incelenmiştir. Parametrik varsayımların sağlandığı durumlar için bağımsız değişkendeki kategori sayısı ikiden fazla olduğu durumlarda Varyans Analizi, sağlanmadığı durumlarda ise Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırma sorularından 7.- 11. soruları kapsamında ise kategorik değişkenler arası farklılıklar ise Ki-kare (chi-square- χ^2) testi kullanılmıştır. Tüm analizler SPSS27 programı kullanılarak yapılmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu çalışma da devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin duygu durumları ile kahve tüketimleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılan araştırmanın soruları için toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular tablo ve açıklamalarıyla birlikte yer almaktadır.

1. Öğretmenlerin duygu durumları ölçeğinden aldıkları puanların hem toplam puan hem de boyutlara göre (olumlu ve olumsuz) dağılımlarının incelenmesi

Duygu durumları ölçeği olumlu ve olumsuz duygular olarak iki boyuta sahip bir ölçektir. Öğretmenlerin duygu durumları ölçeğinden aldıkları toplam puan ve boyutlarına ilişkin puanların dağılımı öncelikle betimsel istatistikler ile incelenmiştir. Betimsel istatistiklere ek olarak ise dağılımın türüne karar verilebilmesi için normallik testlerinden ve histogram grafiklerinden yararlanılmıştır. Buna göre duygu durumu ölçeğinin toplam puanına ve boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Duygu Durumu Ölçeğinin Toplam Puanına ve Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	N	$\bar{X}$	S.S.	Medyan	Mod	Çarpıklık	Basıklık
Duygu durumları toplam puanı	405	40,29	8,02	40	37 ^a	0,097	0,691
Olumlu duygu durumu puanları	405	22,05	7,32	20	18	0,519	-0,564
Olumsuz duygu durumu puanları	405	18,24	5,81	19	20	0,669	1,027

^aBirden fazla mod bulunmaktadır. En küçük değer rapor edilmiştir.

Tablo 3'e göre duygu durumları toplam puanının, ortalaması 40,29 ve standart sapma 8,02'dir. Medyan değerin 40 olması, ortalama ile uyumlu bir merkezi eğilimi işaret eder. Çarpıklık değeri 0,097 ile pozitif çarpıklık göstermektedir, yani verilerin çoğunluğu ortalamanın biraz altındadır. Basıklık değeri 0,691, dağılımın normalden daha sivri olduğunu göstermektedir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin ± 2 aralığında (George ve Mallery, 2010) olduğu için duygu durumları toplam puanlarının normal dağılım göstermektedir.

Olumlu duygu durumu puanlarının ortalaması 22,05 ve standart sapması 7,32'dir. Medyan değerinin 20 olması, dağılımın ortalamaya yakın olduğu tespit edilmiştir. Çarpıklık değeri 0,519 ile pozitif çarpıklık göstermektedir, yani verilerin çoğunluğu ortalamanın biraz altındadır. Basıklık değeri -0,564, dağılımın basık olduğunu ve verilerin kısmen uçlara doğru yayıldığını göstermektedir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin ± 2 aralığında (George ve Mallery, 2010) olduğu için duygu durumları toplam puanları normal dağılım göstermektedir. Olumsuz duygu durumu puanlarının ortalaması 18,24 standart sapması 5,81'dir. Medyan değerin 19 olması, dağılımın ortalamaya yakın olduğunu gösterir. Çarpıklık değeri 0,669 ile pozitif çarpıklık göstermektedir, yani verilerin çoğunluğu ortalamanın biraz altındadır. Basıklık değeri 1,027, dağılımın sivri olduğunu ve verilerin ortalama etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin ± 2 aralığında (George ve Mallery, 2010) olduğu için duygu durumları toplam puanlarının normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Betimsel istatistiklere ek olarak Tablo 4'te normallik testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.

Duygu Durumu Ölçeğinin Toplam Puanına ve Boyutlarına İlişkin Normallik Testleri

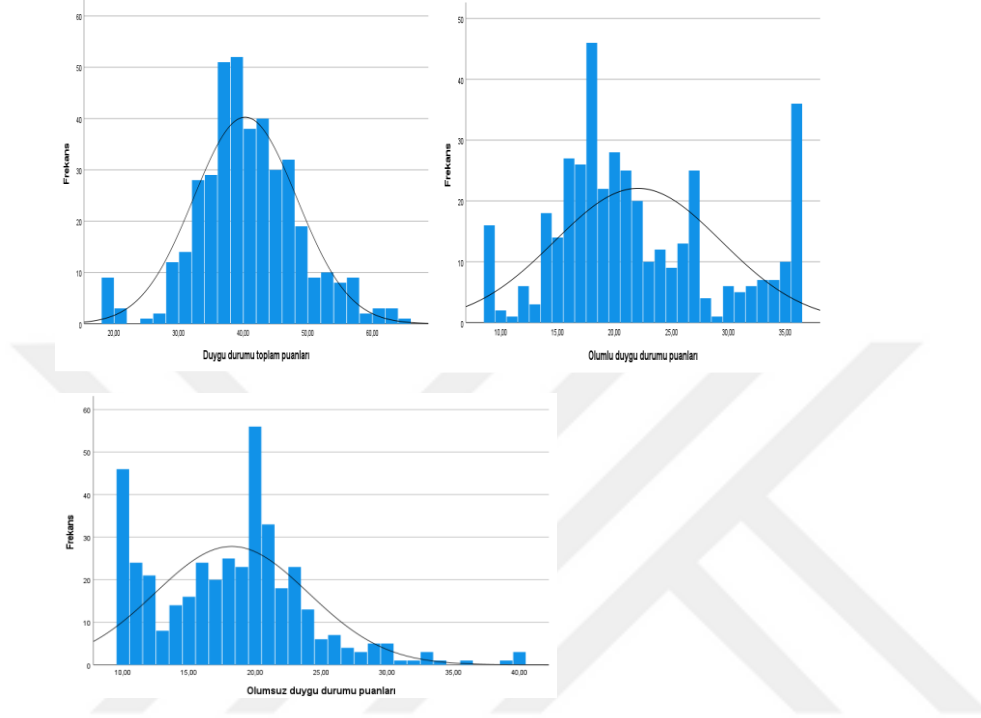
Değişkenler	D	Sd.	p
Duygu durumları toplam puanı	0,068	405	0,000*
Olumlu duygu durumu puanları	0,135	405	0,000*
Olumsuz duygu durumu puanları	0,083	405	0,000*

*p<0.05

Tablo 4'te duygu durumu ölçeğinin toplam puanına ve boyutlarına ilişkin normallik testi incelendiğinde, duygu durumu toplam puanları ile olumlu ve olumsuz duygu durumu puanlarına ilişkin dağılımların tamamının normal dağılımdan anlamlı farklı olduğu belirlenmiştir. Ghasemi ve Zahediasl (2012), Kolmogorov-Smirnov testinin düşük güce sahip olduğunu ifade etmiştir. Normallik testlerinin düşük güce sahip olmasından kaynaklı

betimsel istatistikler dağılım türlerinin belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Normallik testlerine ek olarak histogram grafikleri de incelenmiştir. Şekil 1’de duygu durumu toplam puanları ile olumlu ve olumsuz duygu durumu puanlarına ilişkin histogramlar verilmiştir.

Şekil 3. Duygu durum puanlarına ilişkin dağılımlar

Şekil 3’de verilen histogramlar incelendiğinde duygu durumu toplam puanı ile olumlu duygu durumu puanlarının dağılımları normal dağılıma oldukça yakındır. Olumsuz duygu durum puanlarına ilişkin dağılım ise hafif sağa çarpıktır. Olumsuz duygu durumu puanlarının sağa çarpık olması örnekleme yer alan öğretmenlerin çoğunun genellikle daha düşük olumsuz duygu puanlarına sahip olduğunu göstermektedir.

1. Öğretmenlerin duygu durum ölçeği toplam puanları, olumlu ve olumsuz duygu durum puanları ile kahve tüketim amaçları arasındaki ilişkinin incelenmesi

Öğretmenlerin duygu durumları ile kahve tüketim amaçları arasındaki ilişkinin incelenmesi için değişkenlere ilişkin ölçek düzeylerinin belirlenmesi gerekmektedir. Duygu durum puanları eşit aralık ölçeğinde, kahve tüketim amaçları ise çok kategoriye sahip sınıflama ölçeğinde değişkenlerdir. Eşit aralık ölçeği düzeyindeki bir değişken ile çok kategorili sınıflama düzeyindeki değişken arasındaki ilişki Eta-kare (η^2) kullanılarak hesaplanmalıdır (Richardson, 2011). Eta kare diğer korelasyon katsayıları gibi açıklanan

varyans oranını da vermektedir. Eta kare'nin ilişki anlamında yorum aralığı normal korelasyon aralıklarından farklıdır. Korelasyon değerinin büyüklüğüne karar verebilmek için Cohen (1988)'nin η^2 için önerdiği aralıklar kullanılmalıdır. Bu aralıklara göre $\eta^2 < 0.01$ 'den küçük ise etki/ilişkinin ihmal edilebilir, $0.01 \leq \eta^2 < 0.06$ küçük, $0.06 \leq \eta^2 < 0.14$ orta, $\eta^2 \geq 0.14$ büyük olduğu anlamına gelmektedir. Duygu durumu puanları ile kahve tüketim amaçları arasında hesaplanan korelasyon değerleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Duygu Durumu Puanları ile Kahve Tüketim Amaçları Arasındaki İlişkiler

Ölçek puanları	Kahve tüketim amacı	p
Duygu durumları toplam puanları	0.093	0.000*
Olumlu duygu durumu puanları	0.078	0.000*
Olumsuz duygu durumu puanları	0.054	0.004**

* $p < 0.001$; ** $p < 0.05$

Tablo 5'e göre öğretmenlerin duygu durum ölçeği toplam puanları ile kahve tüketim amaçları arasındaki ilişki $\eta^2 = 0.093$ elde edilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Cohen (1988)'nin yorum aralıklarına göre öğretmenlerin duygu durumları ile kahve tüketim amaçları arasında orta düzeyde ilişki olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin duygu durumlarının yaklaşık %9,0'nun kahve tüketim amaçları ile kahve tüketim amaçlarının ise yaklaşık %9,0'nun öğretmenlerin duygu durumları ile açıklandığı söylenebilir. Öğretmenlerin olumlu duygu durumları ile kahve tüketim amaçları arasındaki ilişki $\eta^2 = 0.078$ elde edilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Öğretmenlerin olumlu duygu durumları ile kahve tüketim amaçları arasında orta düzeyde (Cohen,1988) ilişki olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin olumlu duygu durumlarının yaklaşık %8,0'nin kahve tüketim amaçları ile kahve tüketim amaçlarının ise yaklaşık %8,0'nin öğretmenlerin olumlu duygu durumları ile açıklandığı söylenebilir. Öğretmenlerin olumsuz duygu durumları ile kahve tüketim amaçları arasındaki ilişki $\eta^2 = 0.054$ elde edilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır. Öğretmenlerin olumsuz duygu durumları ile kahve tüketim amaçları arasında düşük düzeyde (Cohen, 1988) ilişki olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin olumsuz duygu durumlarının yaklaşık %6,0'sının kahve tüketim amaçları ile yaklaşık %6,0'sının öğretmenlerin olumsuz duygu durumları ile açıklandığı söylenebilir. Wang vd. (2015) de bireylerin kahve yani kafein tüketiminin psikolojik ve bedene enerji vermesi özelliğinden kaynaklı olumlu duygu olarak rahatlatıcı özelliğinden kaynaklı tüketildiği belirtilmiştir. Akşit Aşık (2017) ise

çalışmasında kahve tüketiminin bireylerin sosyal ve çalışma yaşamlarında oldukça önemli ve olumlu duygu nedeniyle kahve tüketim amaçları konusunda bir genelleme yapılamayacağını belirtmiştir. Gürbüz (2018) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenlerin gün içindeki stresi ve olumsuz duyguları yönetebilmek için kahveyi daha çok tükettikleri tespit edilmiştir. Temeloğlu ve Akdeniz (2020)'nin yaptıkları çalışmada da bireylerin keyif ve olumlu duygu nedeniyle %19,0'unun günde bir kez Türk kahvesi tükettikleri tespit edilmiştir. Alyakut (2023) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise Türk kahvesinin misafirperverlik, dostluk, arkadaşlık unsuru görülmesinden kaynaklı keyif kahveleri olarak tüketildiği belirtilmiştir. Arslan (2023)'a göre de bireylerin %40,0'ının da keyif alarak kahve tükettikleri tespit edilmiştir. Ancak, Qureshi, Stampfer, Kubzansky, Fitzgerald (2022) tarafından yapılan çalışmada ise olumlu ve olumsuz duygu durumu arasında günlük kahve tüketimi ile zayıf bir ilişki olabileceği belirtilmiştir.

2. Öğretmenlerin Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve ve Türk kahvesi tüketim sıklığı ile olumlu ve olumsuz duygu durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi

Duygu durum ölçeğine ilişkin olumlu ve olumsuz duygular boyutlarının öğretmenlerin kahve tüketme sıklığı arasındaki ilişkinin incelenmesi için öncelikle uygun istatistiksel tekniğin seçilmesi gerekmektedir. Bunun için ise öncelikle değişkenlere ilişkin ölçek düzeylerinin belirlenmesi gerekmektedir. Duygu durum ölçeğine ilişkin puanlar eşit aralık ölçeğinde, kahve tüketim sıklığı ise çok kategoriye sahip sınıflama ölçeğinde değişkenlerdir. Eşit aralık ölçeği düzeyindeki bir değişken ile çok kategorili sınıflama düzeyindeki değişken arasındaki ilişki Eta-kare (η^2) kullanılarak hesaplanmalıdır (Richardson, 2011). Duygu durum ölçeğine ilişkin boyutlar ile öğretmenlerin kahve tüketim sıklığı arasındaki ilişkiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 6.

Kahve Tüketim Sıklığı ile Duygu Durum Boyutları Arasındaki İlişkiler

	Olumlu	Olumsuz
Espresso/ americano kahve tüketim sıklığı	0.004	0.015
Türk kahvesi tüketim sıklığı	0.020*	0.011

*p<0.05

Tablo 6 incelendiğinde, Espresso/ Filtre Kahve kahve tüketim sıklığı ile olumlu duygu durumu arasındaki η^2 değeri 0.004'tür. Bu değer, $\eta^2 < 0.01$ aralığında yer aldığından, ihmal edilebilir bir etki/ilişki olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Espresso/ Filtre Kahve kahve tüketim sıklığı ile olumsuz duygu durumu arasındaki η^2 değeri 0.015'tir ve düşük bir ilişki olduğunu göstermektedir. Türk kahvesi tüketim sıklığı ile olumlu duygu durumu arasındaki η^2 değeri 0.020'dir ve düşük bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu ilişkinin $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olduğu belirtilmiştir. Türk kahvesi tüketim sıklığı ile olumsuz duygu durumu arasındaki η^2 değeri ise 0.011'dir ve düşük bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Bu bulgular, Espresso/ Filtre Kahve kahve tüketim sıklığının olumlu duygu durumu ile ihmal edilebilir bir ilişkiye sahip olduğunu, ancak olumsuz duygu durumu üzerinde küçük bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir. Türk kahvesi tüketim sıklığı ise hem olumlu hem de olumsuz duygu durumları üzerinde düşük bir ilişkiye sahiptir. Toros, (1999)'a göre bazı yazarların, şairlerin ve gün içinde yoğun çalışan bireylerin üç ve dört fincan kahve tüketimi ile kendilerini daha çok yeniledikleri ve iş performansının arttığını belirtmiştir. Akşit Aşık (2017) yaptığı çalışmada ise günlük kahve tüketiminin alışkanlık olduğu için günde 2-4 fincan kahve tükettikleri ifade edilmiştir. (Küçükkömürler ve Ozgen, 2009) yaptıkları çalışmada Türk kahvesi aslında içerisinde tarihi, kültürü, dini, ekonomiyi, sosyolojik ve folklorik değerleri içinde barındıran, gelmiş geçmiş içecekler arasında her zaman her yerde mutlu, mutsuz, sevinçli, üzgün tüm değişen duyguların yaşandığı anlarda sevilerek içilen bir içecek olarak belirtilmiştir. Alamsyah, Luthfi Hasan Mulyadi ve Fernando, (2024) kahvenin sadece helal ve sağlığa faydalı bir içecek olarak görülmediği aynı zamanda sosyal ilişkileri güçlendirmede ve güçlü kültürel kimlik sembolü olarak görüldüğü için herçeşit kahvenin tüketildiği belirtilmiştir.

3. Öğretmenlerin Espresso/ Filtre Kahve kahve ve Türk kahvesi tüketim zamanı ile olumlu ve olumsuz duygular arasındaki ilişkinin incelenmesi

Duygu durum ölçeğine ilişkin olumlu ve olumsuz duygular boyutlarının öğretmenlerin kahve tüketim zamanı arasındaki ilişkinin incelenmesi için öncelikle uygun istatistiksel tekniğin seçilmesi gerekmektedir. Bunun için ise öncelikle değişkenlere ilişkin ölçek düzeylerinin belirlenmesi gerekmektedir. Duygu durum ölçeğine ilişkin puanlar eşit aralık

ölçeğinde, kahve tüketim zamanı ise çok kategoriye sahip sınıflama ölçeğinde değişkenlerdir. Eşit aralık ölçeği düzeyindeki bir değişken ile çok kategorili sınıflama düzeyindeki değişken arasındaki ilişki Eta-kare (Eta square- η^2) kullanılarak hesaplanmalıdır (Richardson, 2011). Duygu durum ölçeğine ilişkin boyutlar ile öğretmenlerin kahve tüketim zamanı arasındaki ilişkiler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Kahve Tüketim Zamanı ile Duygu Durum Boyutları Arasındaki İlişkiler

	Olumlu	Olumsuz
Espresso/ Filtre Kahve kahve tüketim sıklığı	0.097*	0.120*
Türk kahvesi tüketim zamanı	0.013	0.012

*p<0.001

Tablo 7 incelendiğinde, Espresso/ Filtre Kahve kahve tüketim zamanı ile olumlu duygu durumu arasındaki η^2 değeri 0.097’dir ve orta düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre, Espresso/ Filtre Kahve kahve tüketim zamanının olumlu duygu durumunu %9,7 oranında açıkladığı söylenebilir. Benzer şekilde, Espresso/ Filtre Kahve kahve tüketim zamanı ile olumsuz duygu durumu arasındaki η^2 değeri 0.120’dir ve orta düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre, Espresso/ Filtre Kahve kahve tüketim zamanının olumsuz duygu durumunu %12,0 oranında açıkladığı söylenebilir. Her iki ilişkinin de p<0.001 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

Türk kahvesi tüketim zamanı ile olumlu duygu durumu arasındaki η^2 değeri 0.013’tür ve düşük ve istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre, Türk kahvesi tüketim zamanı olumlu duygu durumunu %1,3 oranında açıkladığı söylenebilir. Türk kahvesi tüketim zamanı ile olumsuz duygu durumu arasındaki η^2 değeri ise 0.012’dir ve düşük, istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre, Türk kahvesi tüketim zamanının olumsuz duygu durumunu %1,2 oranında açıkladığını fakat bu varyansın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı söylenebilir.

Espresso/ Filtre Kahve kahve tüketim zamanı ile hem olumlu hem de olumsuz duygu durumları arasında orta düzeyde ilişkiler olduğu görülmüştür. Türk kahvesi tüketim zamanı ile hem olumlu hem de olumsuz duygu durumları üzerinde düşük ilişkiler gözlenmiştir. Bu sonuçlar duygu durum boyutlarının kahve tüketim zamanı üzerindeki etkilerinin kahve türüne göre değişkenlik gösterdiğini göstermektedir. Yapılan bir çalışmada ise kahve

tüketenlerin akşam yemeğinden sonra daha çok kahve tüketmeyi tercih ettikleri (Acar, Çakırbaş ve Çizmeci, 2019), başka bir çalışmada da kahve tüketmek için zamanın önemli olmadığı ifade edilmiştir (Yüksel, Goral, Kement ve Güner, 2022).

4. Öğretmenlerin olumlu ve olumsuz duygu durumuna göre en çok tercih ettiği kahve türleri arasındaki farklılığın incelenmesi

Duygu durumları ölçeğinin iki boyutu olan olumlu ve olumsuz duygu durumu boyutlarına göre öğretmenlerin en çok tercih ettiği kahve türlerinin belirlenmesi ve bu tercihleri arasındaki farklılığın test edilebilmesi için uygun istatistiğin seçilmesi gerekmektedir. Bu amaçla öncelikle olumlu duygu durumu boyutu ile olumsuz duygu durumu puanlarının bağımsız değişken olan kahve türlerinin kategorilerindeki dağılımı (Field, vd., 2012) incelenmelidir. Bu dağılımın incelenmesinden de önce seçilen kahve türlerine ilişkin kategorilerdeki veri sayıları belirlenmiştir. Parametrik istatistikler ile kategorilere ilişkin inceleme yapılabilmesi için kategorilerdeki veri sayısının en az 15 olması gerekir. Bu kurala göre kategoriler incelendiğinde Espresso, soğuk kahve, Americano ve diğer kategorilerindeki veri sayısı 15'ten az olduğu görülmüştür. Bu nedenle parametrik olmayan istatistiklerin kullanılması gerektiği belirlenmiştir.

Bu incelemelerin sonrasında hem olumlu duygu durumu hem de olumsuz duygu durumu puanları kahve türlerinin kategorilerine göre farklılığı, kahve türleri değişkeninin kategori sayısının 2'den fazla olması nedeniyle Kruskal Wallis H testi ile yapılmıştır. Kruskal Wallis H testinin kullanılabilmesi için karşılanması gereken varsayımları şunlardır (Green ve Salkind, 2008):

- Bağımsız değişkene ilişkin kategorilerdeki gözlemler bağımsız olmalıdır.
- Bağımlı değişken en az sıralama ölçeğinde olmalıdır.
- Bağımsız değişkenin kategorilerindeki veri sayısı beşten fazla olmalıdır.
- Bağımsız değişkene ilişkin gruplar seçkisiz olarak belirlenmeli.

Bu varsayımlar incelendiğinde, bağımsız değişken olan kahve tüketimine ilişkin gözlemlerin bağımsız olduğu yani her katılımcının yalnız bir kategoriye seçtiği, bağımlı değişken olan hem olumlu hem de olumsuz duygu durumu puanlarının eşit aralık düzeyinde olduğu, kahve

tüketimi değişkenine ilişkin kategorilerdeki veri sayısının 5'ten büyük olduğu ve grupların seçkisiz olduğu belirlenmiştir. Buna göre hem olumlu duygu durumuna hem de olumsuz duygu durumuna ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8.

Kahve Türüne ilişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Kategoriler	N	Ortalama sırası	H istatistiği	Sd.	Etki Büyüklüğü η^2	Gruplar farklılıklar	arası
Olumlu duygu durumu	Hazır/Paket Kahve	41	174,09	55,172*	7	0,116	Espresso -Türk Kahvesi ^a	
	Türk Kahvesi	214	239,57					
	Filtre Kahve	80	183,33					
	Cafe Latte	28	138,14					
	Espresso	13	84,23				Cafe Latte-Türk Kahvesi ^a	
	Soğuk Kahve (Frappe)	7	143,29					
	Americano	14	144,64					
	Diğer (Mocha, Maccihato vb.)	8	144,13					
Olumsuz duygu durumu	Hazır/Paket Kahve	41	230,00	2,843	7	-0,015	-	
	Türk Kahvesi	214	198,58					
	Filtre Kahve	80	199,18					
	Cafe Latte	28	203,91					
	Espresso	13	218,42					
	Soğuk Kahve (Frappe)	7	199,71					
	Americano	14	198,50					
	Diğer (Mocha, Maccihato vb.)	8	203,63					

* $p < 0,001$; ^a Farklılığın lehine olduğu grup

Tablo 8'de öğretmenlerin duygu durumlarının kahve türüne göre incelendiğinde olumlu duygu durumunun kahve türlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p < 0,001$) belirlenmiştir. Gruplar arası farklar incelendiğinde, Espresso, Cafe Latte, Hazır/Paket Kahve ve Filtre Kahve türlerinin her birinin Türk Kahvesi ile anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Öğretmenlerin olumlu duygular yaşarken daha çok Türk kahvesi tüketme eğiliminde oldukları görülmüştür. Türk Kahvesi tüketen öğretmenlerin olumlu duygu durumu ortalama sıralaması 239,57 ile en yüksek değere sahip olup, bu kahve türünün olumlu duygu durumu üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Olumsuz duygu durumu ise kahve tüketim türüne etki etmemektedir. Yapılan Kruskal Wallis H test sonucunda kahve türleri arasında olumsuz duygu durumuna ilişkin anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p > 0,001$). Hesaplanan etki büyüklüğünün ($\eta^2 = 0,116$) orta Tomczak ve Tomczak, 2014) olduğu görülmüştür. Bu olumlu duygu durumu içindeki öğretmenlerin kahve türü

seçimlerinde daha belirgin tercihlere sahip olduğunu, olumsuz duygu durumu içindeki öğretmenlerin ise kahve türü seçimlerinde belirgin bir farklılık göstermediği söylenbilir. Hesaplanan etki büyüklüğünün ($\eta^2=-0,015$) küçük (Tomczak ve Tomczak, 2014) olduğu görülmüştür. Bulduk ve Süren (2007)'de yaptıkları çalışmada, bireylerin Türk kahvesinden sonra, kapuçino, espresso, latte'nin en çok tüketilen kahve türleri olduğu ifade edilmiştir. Samoggia ve Riedel, (2019) tarafından yapılan çalışmada, tüketicilerin kahve tercihlerinde kahvenin terapötik ve enerji veren özelliğinden daha çok tercih edildiği belirtilmiştir. Samoggia ve Riedel, (2018)'de yaptıkları araştırmada da tüketicilerin satın alma kararını kahvenin organik ve adil ticareti, içsel kalite özellikleri (rn. kavrulma derecesi, menşe ülke, çeşit), dışsal özellikler (ambalaj, markalar) ve kahve türü örn. espresso türü, siyah espresso ve macchiato, yani az miktarda süt ile diğer türler arasında Amerikan uzun kahvesi örn, espresso, cappuccino, kafeinsiz kahve, filtre kahve, buzlu kahve ve toz kahve şeklinde daha çok tercih edildiği ifade edilmiştir. Tan ve Hocaoglu (2017), çalışmasına göre, en fazla tüketilen hazır kahve  bir arada olanın tercih edildiği, satın almada etkili üç unsur ise ürünün kahve, seker ve krema karışımının kıvamında olması, fiyatının uygun olması ve bilindik bir marka olması şeklinde ifade edildiği belirtilmiştir.

5. Öğretmenlerin olumlu ve olumsuz duygu durumuna göre Kafeye birlikte gittikleri kişiler arasındaki farklılığın incelenmesi

Duygu durumları leğinin iki boyutu olan olumlu ve olumsuz duygu durumu boyutlarına göre ğretmenlerin Kafeye birlikte gittikleri bireylerin belirlenmesi ve birlikte gidilen bireyler arasındaki farklılığın test edilebilmesi için uygun istatistiğin seçilmesi gerekmektedir. Bu amaçla öncelikle olumlu duygu durumu ile olumsuz duygu durumu boyutu puanlarının bağımsız değişken olan kahve türlerinin kategorilerindeki dağılımı (Field, vd., 2012) nemlidir. Bu dağılımın incelenmesinden önce seçilen kahve türlerine ilişkin kategorilerdeki veri sayıları incelenmiştir. Parametrik istatistikler ile kategorilere ilişkin inceleme yapılabilmesi için kategorilerdeki veri sayısının en az 15 olması gerekir. Kategorilerdeki veri sayısı 15'ten fazla olduğu için parametrik testlerin kullanılabilmesi için varsayımlar kontrol edilmiştir.

Öncelikle veri setinde kayıp veri incelemesi yapılmış ve herhangi bir kayıp veriye rastlanmamıştır. Sonrasında u değerlerin belirlenmesi amacıyla olumlu ve olumsuz duygu

puanları standart z puanlarına dönüştürülmüş ± 3 aralığı dışında kalan veriler (Mertler ve Reinhart, 2017) veri setinden uzaklaştırılmıştır. Olumlu duygu durumuna ilişkin uçdeğer bulunmazken olumsuz duygu durumuna ilişkin 5 adet uç değer veri setinden silinmiştir. Uçdeğerlerden arındırılan veri seti ile olumlu ve olumsuz duygu durumlarının bağımsız değişkenin (Kafeye birlikte gittikleri bireyler) kategorilerindeki dağılımı incelenmiştir. Puanlarının normalliğinin incelenmesinde öncelikle Tablo 9’da verilen normallik testi sonuçları incelenmiştir. Örneklem büyüklüğünün değişkenlerin kategorilerinde 50’den fazla olması durumunda normallik testlerinden Kolmogorov-Smirnow, 50’den küçük olduğu durumlarda ise Shapiro-Wilks testi kullanılmıştır (Elliott ve Woodward, 2007).

Tablo 9.
Olumlu ve Olumsuz Duygu Puanlarına İlişkin Normallik Testleri

Değişkenler	Kategoriler	D	Sd.	p	W	Sd.	p
Olumlu duygu durumu puanları	Arkadaşlar	0,102	254	0,000*	-	-	-
	Aile bireyleri	0,165	100	0,000*	-	-	-
	Yalnız				0,949	46	0,041*
Olumsuz duygu durumu puanları	Arkadaşlar	0,110	257	0,000*	-	-	-
	Aile bireyleri	0,169	102	0,000*	-	-	-
	Yalnız	-	-	-	0,945	46	0,031*

*p<0.05

Tablo 9’da verilen normallik testi sonuçları incelendiğinde, olumlu ve olumsuz duygu puanlarının Kafeye birlikte gittikleri bireyler değişkenine ilişkin kategorilerdeki dağılımının normal dağılımdan anlamlı fark olduğu görülmüştür. Ghasemi ve Zahediasl (2012), Kolmogorov-Smirnov testinin düşük güce sahip olduğunu ve gözlem sayısı 30’dan büyük olması durumunda normal dağılım sağlanmasa bile parametrik testlerin kullanılabileceğini belirtmiştir. Normallik testlerinin düşük güce sahip olmasından kaynaklı betimsel istatistikler de incelenmiştir. Olumlu ve olumsuz duygu durumu puanlarının Kafeye birlikte gittikleri bireyler değişkenine ilişkin kategorilerdeki dağılımına ait betimsel istatistikler Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10.
Olumlu ve Olumsuz Duygu Durumu Puanlarının Dağılımı

Değişkenler	Kategoriler	N	$\bar{X}$	S.S.	Medyan	Mod	Çarpıklık	Basıklık
Olumlu duygu durumu puanları	Arkadaşlar	85	23,85	7,57	22	36	0,266	-1,077
	Aile bireyleri	195	19,19	5,64	18	18	0,983	1,912

	Yalnız	41	18,34	5,63	18	20	0.319	0.755
Olumsuz duygu durumu puanları	Arkadaşlar	33	17,11	5,35	17	10	0.549	0.085
	Aile bireyleri	182	19,45	4,88	20	20	0,135	0.178
	Yalnız	106	19,54	5,34	20	20	0,251	-0.523

Tablo 10’da verilen betimsel istatistikler incelendiğinde:

- Olumlu duygu durumu puanlarının bağımsız değişkenin kategorilerindeki dağılımında aritmetik ortalama, mod ve medyan değerlerinin göreceli olarak birbirine yakın, merkezi değişkenlik ölçülerinden çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 2 aralığında olması dağılımın normal olduğunu göstermektedir (George ve Mallery, 2010).
- Aynı şekilde olumsuz duygu durumu puanlarının da bağımsız değişkenin kategorilerindeki dağılımında aritmetik ortalama, mod ve medyan değerlerinin göreceli olarak birbirine yakın, merkezi değişkenlik ölçülerinden çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 2 aralığında olması dağılımın normal olduğunu göstermektedir.

Betimsel istatistiklerin de incelenmesi sonucunda normallikten ayrılmaların kabul edilebilir düzeyde olması (Rasch ve Guiard, 2004) ve normallik testlerinin örneklem büyüklüğünden etkilenmesinden kaynaklı olarak parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Olumlu duygu durumu ve olumsuz duygu durumu puanları eşit aralık düzeyinde, Kafeye birlikte gittikleri bireyler ise sınıflama düzeyinde ikiden fazla kategoriye sahip bir değişkendir. Bu değişkenin kategorilerindeki dağılımı normal varsayıldığı için farklılıklara tek yönlü varyans analizi (one way ANOVA) ile bakılması uygundur.

Varyans analizine geçilmeden önce gruplar arası farklılığın incelenmesinde kullanılacak teste karar verilebilmesi için varyansların homojenliği test edilmelidir. Varyansların homojenliği için yapılan Levene testi sonucunda olumlu duygu durumuna ilişkin varyansların homojen olmadığı belirlenmiştir [$F(2,402)=19,323$; $p<0,000$]. Varyanslar homojen olmadığı için olumlu duygu durumuna ilişkin ikili karşılaştırma testlerinden (post-hoc comparision) Games-Howell testi kullanılmıştır. Varyansların homojen olmadığı durumlarda da ANOVA uygulanabilir fakat bu durumda Welch’in F testi sonuçları kullanılmalıdır. Olumlu duygu durumu puanlarına ilişkin Welch’in F testi sonucu

raporlanmıştır. Olumsuz duygu durumuna ilişkin varyansların ise homojen olduğu belirlenmiştir [$F(2,397)=1.705$; $p<0,05$]. Olumsuz duygu durumuna ilişkin varyansların homojen olması ve bağımsız değişkene ilişkin kategorilerdeki birey sayısı eşit olmadığı için ikili karşılaştırma testlerinden (post-hoc comparison) Scheffe testi kullanılmıştır. Varyans analizi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Olumlu ve Olumsuz Duygu Durumlarının Kafeye Gittikleri Bireylere göre Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Post-hoc farklılıkları	Etki büyüklüğü (η^2)
Olumlu duygu durumu	Gruplar arası	2295,910	2	1147,955	27,818*	Arkadaşlar ^a -aile bireyleri Arkadaşlar ^a -yalnız	0,106
	Gruplar içi	19344,895	402	48,122			
	Toplam	21640,805	404				
Olumsuz duygu durumu	Gruplar arası	517,220	2	258,610	9,415*	Arkadaşlar-Aile bireyleri ^a Arkadaşlar-Yalnız ^a	0.045
	Gruplar içi	10904,620	397	27,468			
	Toplam	11421,840	399				

* $p<0,001$; ^aFarklılığın lehine olduğu grup

Tablo 11’de verilen varyans analizi sonuçları incelendiğinde, olumlu duygu durumu puanlarının Kafeye gittikleri bireylere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir [$F(2,402)=27.818$; $p<0.001$]. Post-hoc analiz sonuçlarına göre bu farklılığın "Arkadaşlar" ile "Aile Bireyleri" ve "Arkadaşlar" ile "Yalnız" grupları arasında anlamlı olduğu görülmüştür. Buna göre, olumlu duygu durumunun arkadaşlarla kafeye gitmeyi diğer kişilere tercih ettikleri belirlemiştir. Hesaplanan etki büyüklüğü $\eta^2= 0,106$ olup, bu orta düzeyde bir etkiyi ifade eder (Cohen, 1988).

Olumlu duygu durumu puanlarına benzer şekilde olumsuz duygu durumu puanlarının da kafeye gittikleri bireylere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir [$F(2,397)=9,415$; $p<0.001$]. Post-hoc analiz sonuçlarına göre, "Arkadaşlar" ile "Aile Bireyleri" ve "Arkadaşlar" ile "Yalnız" grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Olumsuz duygu durumunda olan öğretmenlerin arkadaşlarla kafeye gitmekten ziyade aile bireyleri ya da yalnız gitmeyi tercih ettikleri görülmüştür. Hesaplanan etki büyüklüğü $\eta^2= 0,045$ olup, bu küçük düzeyde bir etkiyi ifade eder (Cohen, 1988).

Olumlu ve olumsuz duygu durumlarının, öğretmenlerin kafeye kiminle gittiklerine göre farklılık gösterdiğini ve bu farklılıkların anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle

olumlu duygu durumu açısından, arkadaşlarla birlikte kafeye gitmenin daha çok tercih edildiği görülmektedir. Olumsuz duygu durumu açısından ise, arkadaşlarla birlikte kafeye gitmenin daha az tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bu bulgular, bireylerin sosyal bağlamlarının ve birlikte zaman geçirdikleri kişilerin, duygu durumları üzerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Czarniecka-Skubina, Pielak, Sałek, Korzeniowska-Ginter ve Owczarek, (2021) tarafından yapılan araştırmada, bireylerin sosyalleşme olarak gördükleri için ev dışında kahve tüketmeyi mutlu olduklarında daha çok kahve içmeye gittikleri tespit edilmiştir. Mutsuzluk, kızmak, sinirlenmek, korkmak, üzölmek, kaygılanmak gibi olumsuz ruh halindeki bireylerin duygularını yönetebilmek için alkol veya kahve tüketimini arttırdığı (Lowe ve Maycock, 1988), sevinç, mutluluk, güzel heyecanların ise olumlu yani pozitif duyguları arttırdığı sağlıklı yemek yemeye teşvik ettirdiğı belirtilmiştir (Lyman, 1982; Macht, 1999; Macht, Roth ve Ellgring, 2002; Arslantaş, et al., 2019).

6. Öğretmenlerin Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim sıklığı yaş grubuna, cinsiyete, medeni duruma ve mesleki kıdeme göre farklılığının incelenmesi

Öğretmenlerin Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim sıklığı, yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenleri kategorik değişkenlerdir. Bu nedenle değişkenler arası farklılığın belirlenmesi için Ki-kare (chi-square- χ^2) testi kullanılmıştır. Ki kare testi parametrik bir test olmasına karşın bazı varsayımları bulunmaktadır. Bunlar;

- 1) Verilerin bağımsız olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle her birey çapraz tabloda yalnızda bir hücrede yer alabilir.
- 2) Oluşturulan çapraz tabloda 5'ten küçük frekansa sahip hücre sayısı toplam hücre oranının %20,0'sini geçmemelidir. Eğer frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20,0'yi geçer ise Ki-kare testi yerine Fisher'ın Kesin Olasılık testi sonuçları raporlanmalıdır (Hazra ve Gogtay, 2016).

Bu varsayımlara göre veriler incelendiğinde araştırma değişkenlere göre verilerin bağımsız olduğu belirlenmiştir. Frekansı 5'ten küçük hücre oranının oranın belirlenmesi için çapraz tablo oluşturulmuştur. Marka kahve tüketim sıklığı yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare testi sonuçları sırasıyla raporlanmıştır.

Yaş gruplarına göre kahve tüketim sıklığının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.

Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketme Sıklığının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş aralığı		Günde 1 Fincan	Günde 2-4 Fincan	Günde 5-7 Fincan	Günde 8 Fincan
20-29	Frekans	16	47	3	2
	%	23,5	69,1	4,4	2,9
30-39	Frekans	63	105	25	13
	%	30,6	51,0	12,1	6,3
40-49	Frekans	40	43	12	8
	%	38,8	41,7	11,7	7,8
50-59	Frekans	10	15	2	1
	%	35,7	53,6	7,1	3,6

Not: Frekansı 5’ten küçük hücre sayısı %18,8’dir.

Tablo 12 Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme sıklığının yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, 20-29 yaş grubundaki bireylerin büyük bir kısmının (%69,1) günde 2-4 fincan kahve tükettiği görülmektedir. 30-39 yaş grubunda da katılımcıların yarısından fazlası (%51,0) günde 2-4 fincan kahve tüketmektedir. 40-49 yaş grubundaki bireylerin %41,7’si günde 2-4 fincan kahve tüketirken, 50-59 yaş grubunda ise katılımcıların %53,6’sı günde 2-4 fincan kahve tüketmektedir. Tüm yaş gruplarında en yaygın kahve tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğu görülmektedir. Günde 1 fincan kahve tüketimi, özellikle 40-49 yaş grubunda yüksek bir orana sahiptir. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi ise tüm yaş gruplarında daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5’ten küçük hücre sayısı %20,0’nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim sıklığının yaş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(9.405) = 14.591$, $p > 0.05$]. Bu durum bize öğretmenlerin gün içinde kahve tüketiminde süreklilik sağladıkları ama bu sürekliliğin aşırı kahve tüketimi şeklinde olmadığını göstermiştir. Bu bağlamda, öğretmenler arasında kahve tüketim alışkanlığının yaygın olduğu söylenebilir. Czarniecka-Skubina, vd., (2021) tarafından yapılan çalışmada da orta yaş ve ileri yaş grubunda yer alan bireylerin haftada dört kez veya haftada üç kez veya hafta da bir kez kahve tükettikleri, ancak 28-25 yaş grubunda yer alan bireylerin ise günde dört fincandan daha fazla kahve tükettikleri belirtilmiştir.

Cinsiyete göre Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim sıklığının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13.

Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet		Günde 1 Fincan	Günde 2-4 Fincan	Günde 5-7 Fincan	Günde 8 Fincan
Kadın	Frekans	99	139	29	16
	%	35,0	49,1	10,2	5,7
Erkek	Frekans	30	71	13	8
	%	24,6	58,2	10,7	6,6

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre sayısı 0'dır.

Tablo 13 incelendiğinde, kadınların %49,1'inin günde 2-4 fincan kahve tükettiği, %35,0'ının günde 1 fincan, %10,2'sinin günde 5-7 fincan ve %5,7'sinin günde 8 fincan kahve tükettiği görülmektedir. Erkeklerin ise %58,2'si günde 2-4 fincan kahve tüketirken, %24,6'sı günde 1 fincan, %10,7'si günde 5-7 fincan ve %6,6'sı günde 8 fincan kahve tüketmektedir. Bu sonuçlara göre, her iki cinsiyet için de en yaygın kahve tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğunu göstermektedir. Kadınlar arasında günde 1 fincan kahve tüketimi daha yayginken, erkekler arasında günde 2-4 fincan kahve tüketimi daha yaygındır. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi ise her iki cinsiyette de daha düşük oranlarda olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20,0'nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim sıklığının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3.405) = 4.377, p > 0.05$]. Czarniecka-Skubina, vd., (2021) tarafından yapılan çalışmada da kahve tüketiminin şehirde yaşayan ve öğrenim düzeyi yüksek kadınlar arasında daha fazla olduğu saptanmıştır. Ancak, Samoggia ve Riedel, (2019)'ın yaptığı başka bir çalışmada ise sadece erkekler, ergenler ve çalışanlar arasında çoğunlukla kahve tüketiminin sağlığa katkısı olduğu inancı daha yaygın olduğu için tüketiminin fazla olduğu ifade edilmiştir. Karaman, Kılıç, Avcıkurt, (2019) tarafından yapılan çalışmada da kahve tüketim durumu cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde kahveyi düzenli olarak tüketen 770 kişinin çoğunluğunun kadınlardan (%73,6) oluştuğu tespit edilmiştir.

Medeni duruma göre marka kahve tüketim sıklığının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14.

Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketme Sıklığının Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni durum		Günde 1 Fincan	Günde 2-4 Fincan	Günde 5-7 Fincan	Günde 8 Fincan
Bekar	Frekans	49	84	11	9
	%	32,0	54,9	7,2	5,9
Evli	Frekans	80	126	31	15
	%	31,7	50,0	12,3	6,0

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre sayısı 0'dır.

Tablo 14 Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme sıklığının medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, bekâr öğretmenlerin %54,9'unun günde 2-4 fincan kahve tükettiği, %32,0'sinin günde 1 fincan, %7,2'sinin günde 5-7 fincan ve %5,9'unun günde 8 fincan kahve tükettiği görülmektedir. Evli öğretmenler ise %50,0'si günde 2-4 fincan kahve tüketirken, %31,7'si günde 1 fincan, %12,3'ü günde 5-7 fincan ve %6,0'ı günde 8 fincan kahve tüketmektedir. Buna göre her iki medeni durum için de en yaygın kahve tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğu söylenebilir. Bekâr öğretmenlerin günde 1 fincan kahve tüketimi daha yaygınken, evli öğretmenlerin günde 5-7 fincan kahve tüketimi daha yaygındır. Günde 8 fincan kahve tüketimi ise her iki medeni durumda da daha düşük oranlarda kalmaktadır. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20,0'nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim sıklığının medeni duruma göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3, 405) = 2,843$, $p > 0.05$]. Bu durum öğretmenlerin gün içinde medeni durumun getirdiği sorumluluk ve iş yerindeki sorumluluklarda artınca stresini yönetebilmek ve psikolojik sağlamlık olarak kahve tüketmeyi daha çok tercih etmelerinden kaynaklı olduğu söylenebilir. Schiraldi (2023) yaptığı çalışmasında evliliklerinde ya psikolojik destek aldıkları veya olumlu ve olumsuz duygu durumlarını yönetebilmek için enerji içeceklerinden ve/veya kafeinli içeceklerden destek aldıkları belirtilmiştir. Ancak, başka bir çalışmada da medeni duruma göre kahve tüketim dağılımını incelediğinde %30,81'i evlilerin kahve tüketirken, %69,19'unun ise evli olduğu halde kahve tüketmediği tespit edilmiştir (Alnafissa, Alagsam, Almojel, Alamri, Algarini, Ismail, 2024).

Mesleki kıdeme göre Espresso/Americano bazlı kahve tüketim sıklığının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15.

Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketme Sıklığının Mesleki Kıdem Duruma Göre Dağılımı

Mesleki kıdem		Günde 1 Fincan	Günde 2-4 Fincan	Günde 5-7 Fincan	Günde 8 Fincan
0-5 yıl	Frekans	22	54	8	2
	%	25,6	62,8	9,3	2,3
6-10 yıl	Frekans	31	59	10	4
	%	29,8	56,7	9,6	3,8
11-15 yıl	Frekans	29	56	11	11
	%	27,1	52,3	10,3	10,3
16-20 yıl	Frekans	23	26	3	7
	%	39,0	44,1	5,1	11,9
21 ve üzeri	Frekans	24	15	10	0
	%	49,0	30,6	20,4	0,0

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %10'dur.

Tablo 15 Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme sıklığının kıdem durumuna göre dağılımları incelendiğinde, 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%62,8) günde 2-4 fincan kahve tükettiği görülmektedir. Benzer şekilde, 6-10 yıl kıdem grubunda da öğretmenlerin çoğunluğu (%56,7) günde 2-4 fincan kahve tüketmektedir. 11-15 yıl kıdeme sahip bireyler arasında da günde 2-4 fincan kahve tüketimi yaygın olup, bu oran %52,3'tür. 16-20 yıl kıdem grubundaki öğretmenler ise günde 2-4 fincan kahve tüketiminin %44,1 olduğu tespit edilmiştir. 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip bireyler arasında ise günde 1 fincan kahve tüketimi %49,0 ile daha yaygındır. Özetle 0-5 yıl ve 6-10 yıl kıdem gruplarında en yaygın kahve tüketim sıklığı günde 2-4 fincan iken, 21 yıl ve üzeri kıdem grubunda günde 1 fincan kahve tüketimi daha yaygındır. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi ise tüm kıdem gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20,0'nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Espresso/ Filtre Kahve kahve tüketim sıklığının mesleki kıdeme göre Ki-Kare test sonucunun istatistiksel olarak farklılığı anlamlı bulunmuştur [$\chi^2(12, 405) = 33,812$, $p < 0.001$]. Eğitim örgütleri açısından değerlendirdiğimizde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında rotasyon gereği öğretmen değişimleri, öğretmenlerin çalışma performanslarını dolayısıyla duygularını olumsuz etkilemektedir. Bu etkiler, öğretmenlerin iş ve özel hayatlarında sıkıntı, moral bozukluğu yaşamalarına, sağlık sorunlarına ve stres gibi tükenmişlik sendromu yaşamasına veya erken emeklilik gibi durumları etkileyebilmektedir (Schnepper, et al., 2020).

Ancak, iş doyumu yüksek, işinden memnun öğretmenler, öğrencilerine ve işleyeceği derse karşı olumlu tutumlar sergilemektedir (Dertlioğlu, 2016; Kevser, 2018). Bilişsel davranışçı yaklaşımla ele alınan ve kanıta dayalı terapötik müdahale olarak etkili olduğu gösterilen çalışmalarda, kişilerin zorluklarla başa çıkma yetenekleri ve bilişsel çarpıtmaların varlığı gibi durumlarda içecek tüketme sıklığının değişebileceği ifade edilmektedir (Fairburn, 2008). Bu duygu durumlarını güçlendirdiğine inanılan özellikle psikolojik, bilişsel ve fiziksel olarak bireysel veya arkadaşlarla birlikte kahve tüketmenin duygularını daha çok güçlendirdiğine inanılmaktadır (Hammami, Al Shaikh, Hashem, Adi, Yaseen, Menawy ve Elmoselhi, 2018). Giddens, kahvenin insanı gündelik yaşamın sıradanlığından uzaklaştırıp düşünmeye zorlamaya dikkat çekerek, kahvenin sadece bir içecek değil, gündelik toplumsal etkinliklerimizin simgesel bir değeri olduğunu, “bir fincan sabah kahvesi tüketmeyi kişisel bir tören, başkalarıyla tüketmeyi toplumsal olay olarak adlandırmıştır” (Giddens, 2000:4-5).

7. Öğretmenlerin Türk kahvesi tüketim sıklığının öğretmenlerin yaş grubuna, cinsiyete, medeni duruma ve mesleki kıdeme göre farklılığın incelenmesi

Öğretmenlerin Türk kahvesi tüketim sıklığı, yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenleri kategorik değişkenlerdir. Bu nedenle değişkenler arası farklılığın belirlenmesi için Ki-kare (chi-square- χ^2) testi kullanılmıştır. Ki kare testi parametrik bir test olmasına karşın bazı varsayımları bulunmaktadır. Bunlar;

- 1) Verilerin bağımsız olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle her birey çapraz tabloda yalnızca bir hücrede yer alabilir.
- 2) Oluşturulan çapraz tabloda 5'ten küçük frekansa sahip hücre sayısı toplam hücre oranının %20'sini geçmemelidir. Eğer frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'yi geçer ise Ki-kare testi yerine Fisher'ın Kesin Olasılık testi sonuçları raporlanmalıdır.

Bu varsayımlara göre veriler incelendiğinde araştırma değişkenlere göre verilerin bağımsız olduğu belirlenmiştir. Frekansı 5'ten küçük hücre oranının oranın belirlenmesi için çapraz tablo oluşturulmuştur. Marka kahve tüketim sıklığı yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare testi sonuçları sırasıyla raporlanmıştır. Buna göre, yaş gruplarına göre Türk kahvesi tüketim sıklığının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16.

Türk Kahvesi Tüketme Sıklığının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş aralığı		Günde 1 Fincan	Günde 2-4 Fincan	Günde 5-7 Fincan	Günde 8 Fincan
20-29	Frekans	22	41	0	5
	%	32,4	60,3	0,0	7,4
30-39	Frekans	62	123	14	7
	%	30,1	59,7	6,8	3,4
40-49	Frekans	38	61	3	1
	%	36,9	59,2	2,9	1,0
50-59	Frekans	15	12	0	1
	%	53,6	42,9	0,0	3,6

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %37,5'tir.

Tablo 16 Türk kahvesi tüketme sıklığının yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, 20-29 yaş grubundaki bireylerin büyük bir kısmının (%60,3) günde 2-4 fincan Türk kahvesi tükettiği, %32,4'ünün günde 1 fincan ve %7,4'ünün günde 8 fincan kahve tükettiği görülmektedir. 30-39 yaş grubunda da katılımcıların çoğunluğu (%59,7) günde 2-4 fincan Türk kahvesi tüketirken, %30,1'i günde 1 fincan, %6,8'i günde 5-7 fincan ve %3,4'ü günde 8 fincan kahve tüketmektedir. 40-49 yaş grubundaki bireylerin %59,2'si günde 2-4 fincan Türk kahvesi tüketirken, %36,9'u günde 1 fincan, %2,9'u günde 5-7 fincan ve %1,0'ı günde 8 fincan kahve tüketmektedir. 50-59 yaş grubunda ise katılımcıların %53,6'sı günde 1 fincan Türk kahvesi tüketirken, %42,9'u günde 2-4 fincan ve %3,6'sı günde 8 fincan kahve tüketmektedir. Bu bulgular tüm yaş gruplarında en yaygın Türk kahvesi tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğunu göstermektedir. Günde 1 fincan Türk kahvesi tüketimi, özellikle 50-59 yaş grubunda yüksek bir orana sahiptir. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan Türk kahvesi tüketimi ise tüm yaş gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Türk kahvesi tüketim sıklığının yaş gruplarına göre farklılığının incelenmesinde frekansı 5'ten küçük hücre oranının %20'yi geçmesi nedeniyle Fisher'in kesin olasılık testi kullanılarak test edilmiştir. Buna göre Fisher'in kesin olasılık testi sonucunda Türk kahvesi tüketim sıklığının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0.05$).

Cinsiyete göre Türk kahvesi tüketim sıklığının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17.

Türk Kahvesi Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet		Günde 1 Fincan	Günde 2-4 Fincan	Günde 5-7 Fincan	Günde 8 Fincan
Kadın	Frekans	100	167	9	7
	%	35,3	59,0	3,2	2,5
Erkek	Frekans	37	70	8	7
	%	30,3	57,4	6,6	5,7

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı 12,5'tir.

Tablo 17 Türk kahvesi tüketme sıklığının cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, kadınların büyük bir kısmının (%59,0) günde 2-4 fincan Türk kahvesi tükettiği, %35,3'ünün günde 1 fincan, %3,2'sinin günde 5-7 fincan ve %2,5'inin günde 8 fincan kahve tükettiği görülmektedir. Erkekler arasında da benzer bir eğilim gözlemlenmekte olup, %57,4'ü günde 2-4 fincan Türk kahvesi tüketirken, %30,3'ü günde 1 fincan, %6,6'sı günde 5-7 fincan ve %5,7'si günde 8 fincan kahve tüketmektedir. Bu oranlar, her iki cinsiyet için de en yaygın Türk kahvesi tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğunu göstermektedir. Kadınlar arasında günde 1 fincan kahve tüketimi daha yaygınken, erkekler arasında günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi daha yüksek oranlarda görülmektedir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Türk kahvesi tüketim sıklığının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür [$\chi^2(3, 405) = 5,615, p>0.05$]. Yapılan başka bir çalışmada da kafein alımının bilişel olarak yaşa gör algılamaları ve uyarılmalarının farklı olduğu belirtilmiştir. Örneğin 60 ile 80 yaşında olan bireylerin bilişsel fonksiyonları algılamalarının daha düşük olduğu ifade edilmiştir. Pek çok çalışmada kafein tüketim dozu ile ilgili olarak, genç yaştaki bireylerin yaşlılara göre bilişsel performanslarının daha iyi çalıştığı ve daha iyi algıladıkları ifade edilmiştir (Neglig, 2010). Aşık (2017) çalışmada, en çok marka kahve tüketen bireyler ise kadınlar, 18-24 yaş aralığı, en çok Türk kahvesi tüketen bireyler ise erkekler, 45- 54 yaş aralığı olduğu sonucu çıkartılmıştır. Yapılan çalışmalarda kahve tüketiminin aslında kahvenin espresso ve/veya türk kahvesi olmasından ziyade kahve tüketiminde kahve dükkanlarının mekanı ve kolay ulaşılabilirliği, mutlu bir duygu kazandırması (Alan et al., 2016; Richelieu ve Korai, 2014), tadı (Giacalone et al., 2016), kokusu (Chatterjee, 2017), kahvenin üzerinde yer alan görsellerin (Fenko et al., 2018) ve kahvede müzik olması (Jeon, Park ve Yi, 2016), bireyin duygu durumunu etkileyerek kahve tüketim sıklığını arttırdığı ifade edilmiştir (Setiyorini, Chen ve Pryce, 2023).

Medeni duruma göre Türk kahvesi tüketim sıklığının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18.

Türk Kahvesi Tüketme Sıklığının Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni durum		Günde 1 Fincan	Günde 2-4 Fincan	Günde 5-7 Fincan	Günde 8 Fincan
Bekar	Frekans	50	95	5	3
	%	32,7	62,1	3,3	2,0
Evli	Frekans	87	142	12	11
	%	34,5	56,3	4,8	4,4

Not: Frekansı 5’ten küçük hücre sayısı 0’dır.

Tablo 18 Türk kahvesi tüketme sıklığının medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, bekâr öğretmenlerin büyük bir kısmının (%62,1) günde 2-4 fincan Türk kahvesi tükettiği, %32,7’sinin günde 1 fincan, %3,3’ünün günde 5-7 fincan ve %2,0’sinin günde 8 fincan kahve tükettiği görülmektedir. Evli öğretmenler arasında da benzer bir eğilim gözlemlenmekte olup, %56,3’ü günde 2-4 fincan Türk kahvesi tüketirken, %34,5’i günde 1 fincan, %4,8’i günde 5-7 fincan ve %4,4’ü günde 8 fincan kahve tüketmektedir. Bu oranlar her iki medeni durum için de en yaygın Türk kahvesi tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğunu göstermektedir. Bekâr öğretmenler arasında günde 1 fincan kahve tüketimi daha yayginken, evli öğretmenler arasında günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi daha yüksek oranlarda görülmektedir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5’ten küçük hücre sayısı %20’nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Türk kahvesi tüketim sıklığının medeni duruma göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür [$\chi^2(3, 405) = 2,730$ $p > 0.05$].

Mesleki kıdeme göre Türk kahvesi tüketim sıklığının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 19’de verilmiştir.

Tablo 19.

Türk Kahvesi Tüketim Sıklığının Mesleki Kıdem Duruma Göre Dağılımı

Mesleki kıdem		Günde 1 Fincan	Günde 2-4 Fincan	Günde 5-7 Fincan	Günde 8 Fincan
0-5 yıl	Frekans	27	56	2	1
	%	31,4	65,1	2,3	1,2
6-10 yıl	Frekans	35	59	3	7
	%	33,7	56,7	2,9	6,7

11-15yıl	Frekans	29	70	8	0
	%	27,1	65,4	7,5	0,0
16-20 yıl	Frekans	22	28	4	5
	%	37,3	47,5	6,8	8,5
21 ve üzeri	Frekans	24	24	0	1
	%	49,0	49,0	0,0	2,0

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %50'dir.

Tablo 19 Türk kahvesi tüketim sıklığının mesleki kıdeme göre dağılımları incelendiğinde, 0-5 yıl kıdeme sahip bireylerin büyük bir kısmının (%65,1) günde 2-4 fincan Türk kahvesi tükettiği, %31,4'ünün günde 1 fincan, %2,3'ünün günde 5-7 fincan ve %1,2'sinin günde 8 fincan kahve tükettiği görülmektedir. 6-10 yıl kıdem grubunda da katılımcıların çoğunluğu (%56,7) günde 2-4 fincan Türk kahvesi tüketirken, %33,7'si günde 1 fincan, %2,9'u günde 5-7 fincan ve %6,7'si günde 8 fincan kahve tüketmektedir. 11-15 yıl kıdeme sahip bireyler arasında da günde 2-4 fincan kahve tüketimi yaygın olup, bu oran %65,4'tür. 16-20 yıl kıdem grubundakiler arasında ise günde 2-4 fincan kahve tüketimi %47,5 ile öne çıkmaktadır. 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip bireyler arasında ise günde 1 fincan kahve tüketimi %49,0 ile daha yaygındır. Bu oranlara göre mesleki kıdem arttıkça Türk kahvesi tüketim sıklığının değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. 0-5 yıl ve 11-15 yıl kıdem gruplarında en yaygın kahve tüketim sıklığı günde 2-4 fincan iken, 21 yıl ve üzeri kıdem grubunda günde 1 fincan kahve tüketimi daha yaygındır. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi ise tüm kıdem gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir.

8. Öğretmenlerin Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanlarının yaş grubuna, cinsiyete, medeni duruma ve mesleki kıdeme göre anlamlı farklılığın incelenmesi

Öğretmenlerin Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanı, yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenleri kategorik değişkenlerdir. Bu nedenle değişkenler arası farklılığın belirlenmesi için Ki-kare (chi-square- χ^2) testi kullanılmıştır. Ki kare testi parametrik bir test olmasına karşın bazı varsayımları bulunmaktadır. Bunlar;

- 1) Verilerin bağımsız olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle her birey çapraz tabloda yalnızca bir hücrede yer alabilir.

- 2) Oluşturulan çapraz tabloda 5'ten küçük frekansa sahip hücre sayısı toplam hücre oranının %20,0'sini geçmemelidir. Eğer frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20,0'yi geçer ise Ki-kare testi yerine Fisher'in Kesin Olasılık testi sonuçları raporlanmalıdır.

Bu varsayımlara göre veriler incelendiğinde araştırma değişkenlere göre verilerin bağımsız olduğu belirlenmiştir. Frekansı 5'ten küçük hücre oranının belirlenmesi için çapraz tablo oluşturulmuştur. Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanı yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare testi sonuçları sırasıyla raporlanmıştır. Buna göre, yaş gruplarına göre marka kahve tüketim zamanının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20.

Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketme Zamanının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş aralığı		Kahvaltı/Kahvaltıdan Sonra	Öğle Yemeğinden Sonra	Akşam Yemeğinden Önce	Gece
20-29	Frekans	29	24	12	3
	%	42,6	35,3	17,6	4,4
30-39	Frekans	98	71	31	6
	%	47,6	34,5	15,0	2,9
40-49	Frekans	50	35	16	2
	%	48,5	34,0	15,5	1,9
50-59	Frekans	11	12	3	2
	%	39,3	42,9	10,7	7,1

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %25'tir.

Tablo 21 Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme zamanının yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, 20-29 yaş grubundaki öğretmenlerin büyük bir kısmının (%42,6) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tükettiği, %35,3'ünün öğle yemeğinden sonra, %17,6'sının akşam yemeğinden önce ve %4,4'ünün gece kahve tükettiği görülmektedir. 30-39 yaş grubunda da katılımcıların çoğunluğu (%47,6) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketirken, %34,5'i öğle yemeğinden sonra, %15,0'i akşam yemeğinden önce ve %2,9'u gece kahve tüketmektedir. 40-49 yaş grubundaki bireylerin %48,5'i kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketirken, %34,0'ı öğle yemeğinden sonra, %15,5'i akşam yemeğinden önce ve %1,9'u gece kahve tüketmektedir. 50-59 yaş grubunda ise katılımcıların %42,9'u öğle yemeğinden sonra kahve tüketirken, %39,3'ü kahvaltı veya kahvaltıdan sonra, %10,7'si akşam yemeğinden önce ve %7,1'i gece kahve tüketmektedir. Tüm yaş gruplarında en yaygın Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra

olduğunu görülmektedir. Öğle yemeğinden sonra Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketimi de özellikle 50-59 yaş grubunda yüksek bir orana sahiptir. Akşam yemeğinden önce ve gece Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketimi ise tüm yaş gruplarında daha düşük oranlardadır. Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının yaş gruplarına göre farklılığının incelenmesinde frekansı 5'ten küçük hücre oranının %20'yi geçmesi nedeniyle Fisher'in kesin olasılık testi kullanılarak test edilmiştir. Buna göre Fisher'in kesin olasılık testi sonucunda Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Karaman ve ark., (2019) yaptıkları çalışmada, 46-55 yaş grubunda olanların %80,3', 25 yaş ve altı grubu olanların %77,2'si kahve dünyasına gitmeyi, 26-35 yaş grubunda olanların %49,7'sinin Starbucks'a gitip coffee latte tüketmeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir. Aynı çalışmada kahve tüketimlerinin cinsiyete göre dağılımlarında öğlen saatlerinde %33,2'si kadınların, %23,0'ı erkeklerin sabah saatlerinde, %39,9'u kadınların ve %31,8'i erkeklerin, akşam saatlerinde %22,9'u kadınların ve %40,5'i erkeklerin ve gece saatlerinde de %3,9'u kadınların, %4,7'si erkeklerin kahve tüketmeyi tercih ettikleri belirlenmiştir.

Cinsiyete göre Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21.

Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketim Zamanının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet		Kahvaltı/Kahvaltıdan Sonra	Öğle Yemeğinden Sonra	Akşam Yemeğinden Önce	Gece
Kadın	Frekans	140	102	33	8
	%	49,5	36,0	11,7	2,8
Erkek	Frekans	48	40	29	5
	%	39,3	32,8	23,8	4,1

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı 12,5'tir.

Tablo 21 incelendiğinde, Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme zamanının cinsiyete göre dağılımlarında, kadınların büyük bir kısmının (%49,5) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tükettiği, %36,0'ının öğle yemeğinden sonra, %11,7'sinin akşam yemeğinden önce ve %2,8'inin gece kahve tükettiği görülmektedir. Erkekler arasında ise %39,3'ü kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketirken, %32,8'i öğle yemeğinden sonra, %23,8'i akşam yemeğinden önce ve %4,1'i gece kahve tüketmektedir. Bu oranlar, kadınlar arasında en

yaygın kahve tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra olduğunu göstermektedir. Erkekler arasında ise kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketimi yaygın olmakla birlikte, akşam yemeğinden önce kahve tüketimi kadınlara göre daha yüksek oranlarda görülmektedir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur [$\chi^2(3,405) = 10,736, p<0.05$]. Poole, Kennedy, Roderick, Fallowfield, Hayes ve Parkes, (2017) tarafından yapılan çalışmada, kafein tüketimi ile ergen kızlarda ve erkeklerde fazla kafein tüketiminin anksiyeteyi ve uyku bozukluklarını arttırdığı belirtilmiştir. Diğer değişken olan medeni duruma göre marka kahve tüketim zamanının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22.

Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketim Zamanının Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni durum		Kahvaltı/Kahvaltıdan Sonra	Öğle Yemeğinden Sonra	Akşam Yemeğinden Önce	Gece
Bekâr	Frekans	67	53	30	3
	%	43,8	34,6	19,6	2,0
Evli	Frekans	121	89	32	10
	%	48,0	35,3	12,7	4,0

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %12,5'tir.

Tablo 22 Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme zamanının medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, bekâr öğretmenlerin büyük bir kısmının (%43,8) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tükettiği, %34,6'sının öğle yemeğinden sonra, %19,6'sının akşam yemeğinden önce ve %2,0'sinin gece kahve tükettiği görülmektedir. Evli öğretmenlerde de benzer bir eğilim durum olup, %48,0'ı kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketirken, %35,3'ü öğle yemeğinden sonra, %12,7'si akşam yemeğinden önce ve %4,0'ı gece kahve tüketmektedir. Bu oranlar her iki medeni durum için de en yaygın marka kahve tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra olduğunu göstermektedir. Bekâr öğretmenler arasında akşam yemeğinden önce kahve tüketimi daha yaygınken, evli öğretmenler arasında gece kahve tüketimi daha yüksek oranlarda görülmektedir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre oranının %20'nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Espresso/

Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının medeni duruma göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3, 405) = 4,543, p>0.05$]. Yapılan bir araştırmada, tüketicilerin medeni durumları itibarı ile Türk kahvesi tüketmek için seçtikleri mekânla ilgili algılama düzeyleri arasında fiziki ortamlarda evlilerin ortalamasının (3,86) bekârların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Evli olan tüketicilerin bekâr olanlara göre vakit geçirilecek ortamı farklı değerlendirdiği saptanmıştır. Aynı çalışmada kahve tüketenlerin %36,9'unun akşam yemeğinden sonra daha çok kahve tüketmeyi tercih ettiği belirtilmiştir (Acar, Çakırbaş ve Çizmeci, 2019). Başka bir çalışmada ise kahve tüketmek için zamanın önemli olmadığı %64,3'ünün boş vakitlerinde daha çok kahve tüketmeyi tercih ettikleri ifade edilmiştir (Yüksel, Goral, Kement ve Güner, 2022).

Mesleki kıdeme göre Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23.

Espresso/ Filtre Kahve Bazlı Kahve Tüketim Zamanının Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Mesleki kıdem		Kahvaltı/Kahvaltıdan Sonra	Öğle Yemeğinden Sonra	Akşam Yemeğinden Önce	Gece
0-5 yıl	Frekans	39	30	15	2
	%	45,3	34,9	17,4	2,3
6-10 yıl	Frekans	51	32	16	5
	%	49,0	30,8	15,4	4,8
11-15 yıl	Frekans	45	42	16	4
	%	42,1	39,3 ^a	15,0	3,7
16-20 yıl	Frekans	32	15	11	1
	%	54,2	25,4	18,6	1,7
21 ve üzeri	Frekans	21	23	4	1
	%	42,9	46,9	8,2	2,0

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %25'tir.

Tablo 23 Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının mesleki kıdeme göre dağılımları incelendiğinde, 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin büyük bir kısmının (%45,3) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tükettiği, %34,9'unun öğle yemeğinden sonra, %17,4'ünün akşam yemeğinden önce ve %2,3'ünün gece kahve tükettiği görülmektedir. 6-10 yıl kıdem grubunda da öğretmenlerin çoğunluğu (%49,0) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketirken, %30,8'i öğle yemeğinden sonra, %15,4'ü akşam yemeğinden önce ve %4,8'i gece kahve tüketmektedir. 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenler arasında da günde 2-

4 fincan kahve tüketimi yaygın olup, bu oran %42,1'dir. 16-20 yıl kıdem grubundakiler arasında ise kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketimi %54,2 ile öne çıkmaktadır. 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip bireyler arasında ise öğle yemeğinden sonra kahve tüketimi %46,9 ile daha yaygındır. Bu oranlar, mesleki kıdem arttıkça kahve tüketim zamanının değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. 0-5 yıl ve 6-10 yıl kıdem gruplarında en yaygın kahve tüketim zamanı kahvaltı veya kahvaltıdan sonra iken, 21 yıl ve üzeri kıdem grubunda öğle yemeğinden sonra kahve tüketimi daha yaygındır. Akşam yemeğinden önce ve gece kahve tüketimi ise tüm kıdem gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının mesleki kıdeme göre farklılığının incelenmesinde frekansı 5'ten küçük hücre oranının %20'yi geçmesi nedeniyle Fisher'ın kesin olasılık testi kullanılarak test edilmiştir. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucunda Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$).

9. Öğretmenlerin Türk kahvesi tüketim zamanlarının yaş grubuna, cinsiyete, medeni duruma ve mesleki kıdeme göre farklılığının incelenmesi

Öğretmenlerin Türk kahvesi tüketim zamanı, yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenleri kategorik değişkenlerdir. Bu nedenle değişkenler arası farklılığın belirlenmesi için Ki-kare (chi-square- χ^2) testi kullanılmıştır. Ki kare testi parametrik bir test olmasına karşın bazı varsayımları bulunmaktadır. Bunlar;

- 1) Verilerin bağımsız olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle her birey çapraz tabloda yalnızda bir hücrede yer alabilir.
- 2) Oluşturulan çapraz tabloda 5'ten küçük frekansa sahip hücre sayısı toplam hücre oranının %20'sini geçmemelidir. Eğer frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'yi geçer ise Ki-kare testi yerine Fisher'ın Kesin Olasılık testi sonuçları raporlanmalıdır.

Bu varsayımlara göre veriler incelendiğinde araştırma değişkenlere göre verilerin bağımsız olduğu belirlenmiştir. Frekansı 5'ten küçük hücre oranının oranın belirlenmesi için çapraz tablo oluşturulmuştur. Türk kahvesi tüketim zamanı yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare testi sonuçları sırasıyla raporlanmıştır. Buna göre, yaş gruplarına göre marka Türk

kahvesi tüketim zamanının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24.

Türk Kahvesi Tüketme Zamanının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş aralığı		Kahvaltı/Kahvaltıdan Sonra	Öğle Yemeğinden Sonra	Akşam Yemeğinden Önce	Gece
20-29	Frekans	29	23	15	1
	%	42,6	33,8	22,1	1,5
30-39	Frekans	87	73	38	8
	%	42,2	35,4	18,4	3,9
40-49	Frekans	43	34	21	5
	%	41,7	33,0	20,4	4,9
50-59	Frekans	7	14	7	0
	%	25,0	50,0	25,0	0,0

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %18,8'dir.

Tablo 24 Türk kahvesi tüketme zamanının yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, 20-29 yaş grubundaki öğretmenlerin büyük bir kısmının (%42,6) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tükettiği, %33,8'inin öğle yemeğinden sonra, %22,1'inin akşam yemeğinden önce ve %1,5'inin gece kahve tükettiği görülmektedir. 30-39 yaş grubunda da öğretmenlerin çoğunluğu (%42,2) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketirken, %35,4'ü öğle yemeğinden sonra, %18,4'ü akşam yemeğinden önce ve %3,9'u gece kahve tüketmektedir. 40-49 yaş grubundaki öğretmenlerin %41,7'si kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketirken, %33'ü öğle yemeğinden sonra, %20,4'ü akşam yemeğinden önce ve %4,9'u gece kahve tüketmektedir. 50-59 yaş grubunda ise öğretmenlerin %50'si öğle yemeğinden sonra kahve tüketirken, %25'i kahvaltı veya kahvaltıdan sonra ve %25'i akşam yemeğinden önce kahve tüketmektedir. Bu oranlar, tüm yaş gruplarında en yaygın kahve tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra olduğunu göstermektedir. Öğle yemeğinden sonra kahve tüketimi de özellikle 50-59 yaş grubunda yüksek bir orana sahiptir. Akşam yemeğinden önce ve gece kahve tüketimi ise tüm yaş gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Türk kahvesi tüketim zamanının yaş gruplarına göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(9,405) = 6,958, p>0.05$]. Temeloğlu ve Akdeniz (2020), yaş grupları, meslek ve gelir durumları gibi demografik değişkenlerin Türk kahvesi tüketimi hakkında katılımcıların bilgi düzeyi algısında bir farklılığa neden olmadığını, kahve tüketim sıklığının

Türk kahvesi hakkında bilgi algılaması düzeyinde değişiklik olmasına neden olduğunu belirtmiştir.

Cinsiyete göre Türk kahvesi tüketim zamanının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25.

Türk Kahvesi Tüketim Zamanının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet		Kahvaltı/Kahvaltıdan Sonra	Öğle Yemeğinden Sonra	Akşam Yemeğinden Önce	Gece
Kadın	Frekans	123	101	48	11
	%	43,5	35,7	17,0	3,9
Erkek	Frekans	43	43	33	3
	%	35,2	35,2	27,0	2,5

Not: Frekansı 5’ten küçük hücre oranı 12,5’tir.

Tablo 25 Türk kahvesi tüketim zamanı cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, kadınların büyük bir kısmının (%43,5) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tükettiği, %35,7’sinin öğle yemeğinden sonra, %17’sinin akşam yemeğinden önce ve %3,9’unun gece kahve tükettiği görülmektedir. Erkekler arasında ise %35,2’si kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketirken, %35,2’si öğle yemeğinden sonra, %27’si akşam yemeğinden önce ve %2,5’i gece kahve tüketmektedir. Bu oranlar, kadınlar arasında en yaygın kahve tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra olduğunu göstermektedir. Erkekler arasında ise kahvaltı veya kahvaltıdan sonra ve öğle yemeğinden sonra Türk kahvesi tüketimi eşit oranlarda yaygındır. Akşam yemeğinden önce Türk kahvesi tüketimi erkekler arasında daha yüksek oranlarda görülmektedir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5’ten küçük hücre sayısı %20’nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Türk kahvesi tüketim zamanının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3,405) = 6,250$, $p > 0.05$]. Akşit Aşık (2017), Türk kahvesinin tercih edilmesinde, cinsiyetin etkili olduğunu belirtmektedir. Başka bir çalışmada ise kahve tüketmek için zamanın önemli olmadığı %32,1’inin ise günün herhangi bir zaman diliminde kahve tüketmeyi tercih ettikleri ifade edilmiştir (Yüksel, Goral, Kement ve Güner, 2022). Ambiyans ve falın kahve tüketim ritüellerinde önemli yer kaplaması ve kadınlar tarafından daha çok tercih edilmesi nedeniyle Türk kahvesi ve kahve falının eş anlamlı olduğunu bildirmektedirler (Argan, Ayyıldız, Özdemir, Baş, Akkuş ve Kaya, 2015; Küçükkömürler ve Özgen, 2009).

Diğer değişken olan medeni duruma göre Türk kahvesi tüketim zamanının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 26’de verilmiştir.

Tablo 26.

Türk Kahvesi Tüketim Zamanının Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni durum		Kahvaltı/Kahvaltıdan Sonra	Öğle Yemeğinden Sonra	Akşam Yemeğinden Önce	Gece
Bekâr	Frekans	57	56	35	5
	%	37,3	36,6	22,9	3,3
Evli	Frekans	109	88	46	9
	%	43,3	34,9	18,3	3,6

Not: Frekansı 5’ten küçük hücre sayısı 0’dır.

Tablo 26 Türk kahvesi tüketim zamanının medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, bekâr öğretmenlerin büyük bir kısmının (%37,3) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tükettiği, %36,6’sının öğle yemeğinden sonra, %22,9’unun akşam yemeğinden önce ve %3,3’ünün gece Türk kahvesi tükettiği görölmektedir. Evli öğretmenler arasında da benzer bir durum olup, %43,3’ü kahvaltı veya kahvaltıdan sonra Türk kahvesi tüketirken, %34,9’u öğle yemeğinden sonra, %18,3’ü akşam yemeğinden önce ve %3,6’sı gece kahve tüketmektedir. Bu durum, her iki medeni durum için de en yaygın Türk kahvesi tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra olduğunu göstermektedir. Bekâr öğretmenler akşam yemeğinden önce kahve tüketimi daha yayginken, evli öğretmenler gece Türk kahvesi tüketimi daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5’ten küçük hücre sayısı %20’nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Türk kahvesi tüketim zamanının medeni duruma göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3, 405)= 1,954$, $p>0.05$]. Yapılan araştırmada türk kahvesinin tüketim zamanının medeni duruma göre incelendiğinde, türk kahvesi tüketiminin kahveye erişimin ve ulaşımın kolaylığı evliler tarafından daha önemli iken, bekarlar arasında daha az önemli olduğu tespit edilmiştir (Acar, akırbaş ve izmeci, 2019).

Diğer değişken olan mesleki kıdeme göre Türk kahvesi tüketim zamanının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27.

Türk Kahvesi Tüketim Zamanının Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Mesleki kıdem		Kahvaltı/Kahvaltıdan Sonra	Öğle Yemeğinden Sonra	Akşam Yemeğinden Önce	Gece
0-5 yıl	Frekans	36	31	18	1
	%	41,9	36,0	20,9	1,2
6-10 yıl	Frekans	45	34	21	4
	%	43,3	32,7	20,2	3,8
11-15 yıl	Frekans	40	42	21	4
	%	37,4	39,3	19,6	3,7
16-20 yıl	Frekans	27	17	11	4
	%	45,8	28,8	18,6	6,8
21 ve üzeri	Frekans	18	20	10	1
	%	36,7	40,8	20,4	2,0

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %25'tir.

Tablo 27 Türk kahvesi tüketim zamanının mesleki kıdeme göre dağılımları incelendiğinde, 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin büyük bir kısmının (%41,9) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tükettiği, %36'sının öğle yemeğinden sonra, %20,9'unun akşam yemeğinden önce ve %1,2'sinin gece kahve tükettiği görülmektedir. 6-10 yıl kıdem grubunda da öğretmenlerin çoğunluğu (%43,3) kahvaltı veya kahvaltıdan sonra Türk kahvesi tüketirken, %32,7'si öğle yemeğinden sonra, %20,2'si akşam yemeğinden önce ve %3,8'i gece kahve tüketmektedir. 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketimi yaygın olup, bu oran %37,4'tür. 16-20 yıl kıdem grubundakiler arasında ise kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketimi %45,8 ile öne çıkmaktadır. 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler arasında ise öğle yemeğinden sonra kahve tüketimi %40,8 ile daha yaygındır. Bu oranlar, mesleki kıdem arttıkça Türk kahvesi tüketim zamanının değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. 0-5 yıl ve 6-10 yıl kıdem gruplarında en yaygın Türk kahvesi tüketim zamanı kahvaltı veya kahvaltıdan sonra iken, 21 yıl ve üzeri kıdem grubunda öğle yemeğinden sonra Türk kahvesi tüketimi daha yaygındır. Akşam yemeğinden önce ve gece Türk kahvesi tüketimi ise tüm kıdem gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Türk kahvesi tüketim zamanının mesleki kıdeme göre farklılığının incelenmesinde frekansı 5'ten küçük hücre oranının %20'yi geçmesi nedeniyle Fisher'ın kesin olasılık testi kullanılarak test edilmiştir. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucunda Türk kahvesi tüketim zamanının mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$).

10. Öğretmenlerin kahve tüketme amaçlarının, yaş gruplarına, cinsiyete, medeni duruma ve mesleki kıdeme göre farklılığının incelenmesi

Kahve tüketim amacı, yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenleri kategorik değişkenlerdir. Bu nedenle değişkenler arası farklılığın belirlenmesi için Ki-kare (chi-square- χ^2) testi kullanılmıştır. Ki kare testi parametrik bir test olmasına karşın bazı varsayımları bulunmaktadır. Bunlar;

- 1) Verilerin bağımsız olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle her birey çapraz tabloda yalnızca bir hücrede yer alabilir.
- 2) Oluşturulan çapraz tabloda 5'ten küçük frekansa sahip hücre sayısı toplam hücre oranının %20'sini geçmemelidir. Eğer frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'yi geçer ise Ki-kare testi yerine Fisher'ın Kesin Olasılık testi sonuçları raporlanmalıdır.

Bu varsayımlara göre veriler incelendiğinde araştırma değişkenlere göre verilerin bağımsız olduğu belirlenmiştir. Frekansı 5'ten küçük hücre oranının oranın belirlenmesi için çapraz tablo oluşturulmuştur. Kahve tüketim amacının yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare testi sonuçları sırasıyla raporlanmıştır. Buna göre, yaş gruplarına göre kahve tüketim amacının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28.

Kahve Tüketme Amacının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş aralığı		Alışkanlık	Rahatlamak için	Uykuyu Açmak İçin	Sosyalleşmek için	Tadını Sevdiğim İçin	Zihnimi Açmak İçin	Sağlığım için	Fal Bakmak İçin
20-29	Frekans	18	12	12	10	10	3	2	1
	%	26,5	17,6	17,6	14,7	14,7	4,4	2,9	1,5
30-39	Frekans	42	30	36	23	53	14	5	3
	%	20,4	14,6	17,5	11,2	25,7	6,8	2,4	1,5
40-49	Frekans	20	28	13	17	16	6	3	0
	%	19,4	27,2	12,6	16,5	15,5	5,8	2,9	0,0
50-59	Frekans	3	8	2	6	4	4	1	0
	%	10,7	28,6	7,1	21,4	14,3	14,3	3,6	0,0

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %34,4'tür.

Tablo 28 kahve tüketme amacının yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, öğretmenlerin 20-29 yaş grubu aralığında olanların kahve tüketimi en çok alışkanlık (%26,5) ve uyku açma (%17,6) amacıyla yapılmaktadır. Rahatlamak için ve tadını sevdikleri için kahve içenlerin oranı da (17,6) oldukça yüksektir. Sosyalleşmek için kahve içenlerin oranı %14,7 iken, zihnini açmak için kahve tüketenlerin oranı %4,4'tür. Sağlık için kahve içenlerin oranı %2,9 ve fal bakmak için kahve içenlerin oranı %1,5'tir. 30-39 yaş grubu aralığında alışkanlık (%20,4) ve uyku açma (%17,5) amaçları yine yaygındır ancak, tadını sevdikleri için kahve içenlerin oranı %25,7 ile diğer amaçlardan daha yüksektir. Rahatlamak için kahve içenlerin oranı %14,6, sosyalleşmek için kahve içenlerin oranı %11,2 ve zihnini açmak için kahve içenlerin oranı %6,8'dir. Sağlık için kahve içenlerin oranı %2,4 ve fal bakmak için kahve içenlerin oranı %1,5'tir. 40-49 yaş grubu aralığında kahve tüketimi en çok rahatlamak için (%27,2) ve alışkanlık olarak (%19,4) yapılmaktadır. Tadını sevdikleri için kahve içenlerin oranı %15,5 iken, sosyalleşmek için kahve içenlerin oranı %16,5'tir. Uyku açmak için kahve içenlerin oranı %12,6, zihnini açmak için kahve içenlerin oranı %5,8, sağlık için kahve içenlerin oranı %2,9'dur. Bu yaş grubunda fal bakmak için kahve içen kimse (%0,0) bulunmamaktadır. Öğretmenlerin 50-59 yaş grubu aralığında rahatlamak için kahve içenlerin oranı %28,6 ile en yüksek orandadır. Alışkanlık olarak kahve içenlerin oranı %10,7 ve tadını sevdikleri için kahve içenlerin oranı %14,3'tir. Sosyalleşmek için kahve içenlerin oranı %21,4 olup, uyku açmak için kahve içenlerin oranı %7,1'dir. Zihnini açmak ve sağlık için kahve içenlerin oranı %14,3 ve %3,6'dır. Bu yaş grubunda da 40-49 yaş grubu aralığında olduğu gibi fal bakmak için kahve içen öğretmen olmadığı (%0,0) tespit edilmiştir.

Yaş gruplarına göre kahve tüketim amacında farklılık olup olmadığı frekansı 5'ten küçük hücre oranının %20'yi geçmesi nedeniyle Fisher'ın kesin olasılık testi kullanılarak test edilmiştir. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucu kahve tüketim amacı ile ya grupları arasında anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir ($p>0.05$). Bu sonuçlar, yaş grupları arasında kahve tüketim amaçlarının genel olarak benzer olduğunu ve yaşa göre farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır. Tablodaki frekans ve yüzde dağılımlarının da gösterdiği üzere, belirli amaçlar (örneğin alışkanlık, rahatlama) tüm yaş gruplarında benzer oranlarda görülmektedir.

Kahve tüketim alışkanlığı ve tadını sevme nedenleri, tüm yaş gruplarında yaygın olarak görülmektedir. Rahatlamak için kahve tüketimi, özellikle 40-49 ve 50-59 yaş gruplarında ortaya çıkmaktadır. Sosyalleşmek amacıyla kahve tüketimi ise 50-59 yaş grubunda en

yüksek oranına ulaşmaktadır. Zihnini açmak ve sağlık amacıyla kahve tüketimi, tüm yaş gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Fal bakmak için kahve içme alışkanlığı ise genç yaş grubunda düşük oranlarda görülmekte ve yaş ilerledikçe tamamen ortadan kalkmaktadır. Yapılan bir araştırmada, Türk kahvesinin daha çok rahatlamak, alışkanlık olduğu için tüketmek, muhabbet için tükettiğini belirtirken, fal baktırmak ve sağlıklı olduğu için tercih ettiği şeklinde olduğu ifade edilmiştir (Acar, Çakırbaş ve Çizmeci, 2019). Başka bir çalışmada, ergen kızların ve orta yaş grubu kadınların genellikle geleceği merak ettikleri için daha çok fal baktırmak için kahve tükettikleri belirtilmiştir (Küçükkömürler ve Özgen, 2009; Yüksel, Goral, Kement, & Güner, 2022). Diğer değişken olan cinsiyete göre kahve tüketim amacının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29.
Kahve Tüketme Amacının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet		Alışkanlık	Rahatlamak için	Uykumu Açmak için	Sosyalleşmek için	Tadını Sevdiğim için	Zihnimi Açmak için	Sağlığım için	Fal Bakmak için
Kadın	Frekans	61	57	40	39	59	19	5	3
	%	21,6	20,1	14,1	13,8	20,8	6,7	1,8	1,1
Erkek	Frekans	22	21	23	17	24	8	6	1
	%	18,0	17,2	18,9	13,9	19,7	6,6	4,9	0,8

Not: Frekansı 5’ten küçük hücre oranı %18,8’dir.

Tablo 29 incelendiğinde, kahve tüketim amacının cinsiyete göre dağılımlarında öğretmen kadınlar ve erkekler arasında bazı farklılıklar ve benzerlikler gözlenmektedir. Kadınların kahve tüketim amaçları arasında en yaygın olanı alışkanlık (%21,6), tadını sevmek (%20,8) ve rahatlatma (%20,1) olarak belirtilmiştir. Benzer şekilde, erkeklerin de kahve tüketim amaçları arasında alışkanlık (%18,0), tadını sevmek (%19,7) ve uyku açma (%18,9) öne çıkmaktadır. Kadınlar arasında rahatlamak için kahve tüketiminin oranı %20,1 iken, erkeklerde bu oran %17,2’dir. Bu, kadınların rahatlatma amacıyla kahve tüketiminin erkeklerden daha yaygın olduğunu göstermektedir. Öte yandan, erkekler arasında uyku açmak için kahve tüketimi (%18,9), kadınlara göre (%14,1) daha yüksektir. Sosyalleşme amacıyla kahve tüketimi, her iki cinsiyet için de benzer oranlarda olup, kadınlarda %13,8 ve erkeklerde %13,9’dur. Zihinsel açılma amacıyla kahve tüketimi ise kadınlarda %6,7 ve

erkeklerde %6,6 oranında görülmektedir. Sağlık amacıyla kahve tüketimi, erkeklerde %4,9 iken, kadınlarda %1,8 oranında daha düşüktür. Fal bakmak amacıyla kahve tüketimi, her iki cinsiyette de düşük olup, kadınlarda %1,1 ve erkeklerde %0,8 oranındadır. Bu oranların farklılığının istatistiksel olarak anlamlılığı frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'nin altında olduğu için Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Buna göre Ki-kare testi sonucunda kahve tüketim amaçlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır [$\chi^2(7, 405) = 5,344, p > 0.05$].

Kahve tüketim amacının cinsiyete göre benzerlikler taşıdığını ve her iki cinsiyetin de alışkanlık, rahatlama ve tadını sevmeye nedenleriyle kahve tüketim amacını ortaya koymaktadır. Ancak, bazı amaçlar (örneğin uyku açma ve sağlık) cinsiyetler arasında farklı oranlarda görülmektedir. Bununla birlikte bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Yapılan bir çalışmada kahve tüketim amacının keyif alma, dinlenme ve motivasyon için daha çok kahve tükettikleri, aslında bu durumun çok cinsiyete göre değişmediği belirtilmiştir (Yüksel, Goral, Kement, & Güner, 2022). Diğer değişken olan medeni duruma göre kahve tüketim amacının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30.

Kahve Tüketme Amacının Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni Durum		Alışkanlık	Rahatlamak İçin	Uykuyu Açmak İçin	Sosyalleşmek İçin	Tadını Sevdiği İçin	Zihnini Açmak İçin	Sağlığı İçin	Fal Bakmak İçin
Bekâr	Frekans	36	28	28	21	22	14	3	1
	%	23,5	18,3	18,3	13,7	14,4	9,2	2,0	0,7
Evli	Frekans	47	50	35	35	61	13	8	3
	%	18,7	19,8	13,9	13,9	24,2	5,2	3,2	1,2

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %18,8'dir.

Tablo 30 Kahve tüketme amacının medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, bekâr öğretmenler arasında kahve tüketiminde en yaygın neden alışkanlık (%23,5) ve uyku açma (%18,3) olarak gözlemlenmiştir. Bekâr öğretmenler ayrıca rahatlamak (%18,3) ve tadını sevmek (%14,4) amacıyla da kahve tüketmektedirler. Bekâr öğretmenlerin zihin açma amacıyla kahve tüketme oranı %9,2 iken, sağlık için kahve tüketme oranı %2,0 ve fal bakma

amacıyla tüketme oranı %0,7'dir. Evli öğretmenlerde en yaygın kahve tüketim amacının tadını sevmek (%24,2) ve rahatlamak (%19,8) olarak ortaya çıkmıştır. Alışkanlık olarak kahve içen evli öğretmenlerin oranı %18,7, uyku açma amacıyla tüketenlerin oranı %13,9 ve sosyalleşme amacıyla tüketenlerin oranı %13,9'dur. Evli öğretmenlerin zihin açma amacıyla kahve tüketme oranı %5,2 iken, sağlık için kahve tüketme oranı %3,2 ve fal bakma amacıyla tüketme oranı %1,2'dir. Medeni duruma göre kahve tüketim amaçlarında bazı belirgin farklılıklar olduğu görülmüştür. Evli öğretmenlerin tadını sevdikleri için kahve tüketme oranının (%24,2) bekârlara göre (%14,4) daha yüksek olduğu, buna karşın bekâr öğretmenlerin alışkanlık (%23,5) ve uyku açma (%18,3) amaçlarıyla kahve tüketme oranlarının evlilere göre (%18,7 ve %13,9) daha yüksek olduğu görülmüştür. Rahatlama ve sosyalleşme amacıyla kahve tüketim oranları ise her iki grup için benzerlik göstermektedir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre medeni duruma göre kahve tüketim amaçlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir [$\chi^2(7, 405) = 9,972, p > 0.05$]. Sonuç olarak bekâr ve evli öğretmenlerin kahve tüketim alışkanlıklarının benzer olduğunu ve farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Diğer değişken olan mesleki kıdeme göre kahve tüketim amacının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31.

Kahve Tüketme Amacının Mesleki Kıdem Durumuna Göre Dağılımı

Mesleki kıdem		Alışkanlık	Rahatlamak için	Uykumu Açmak için	Sosyalleşmek için	Tadını Sevdiğim için	Zihnimi Açmak için	Sağlığım için	Fal Bakmak için
0-5 yıl	Frekans	17	15	16	11	19	4	4	0
	%	19,8	17,4	18,6	12,8	22,1	4,7	4,7	0,0
6-10 yıl	Frekans	25	15	17	17	17	10	0	3
	%	24,0	14,4	16,3	16,3	16,3	9,6	0,0	2,9
11-15 yıl	Frekans	24	23	17	12	20	5	5	1
	%	22,4	21,5	15,9	11,2	18,7	4,7	4,7	0,9
16-20 yıl	Frekans	10	18	8	6	13	3	1	0
	%	16,9	30,5	13,6	10,2	22,0	5,1	1,7	0,0
	Frekans	7	7	5	10	14	5	1	0

21 ve üzeri	%	14,3	14,3	10,2	20,4	28,6	10,2	2,0	0,0
----------------	---	------	------	------	------	------	------	-----	-----

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %30'dur.

Tablo 31 Kahve tüketme amacının mesleki kıdem durumuna göre dağılımları incelendiğinde, mesleğinin ilk yıllarında olan öğretmenler arasında en yaygın kahve tüketim nedeni tadını sevmek (%22,1) ve alışkanlık (%19,8) olarak gözlemlenmiştir. Uyku açmak (%18,6) ve rahatlamak (%17,4) diğer önemli nedenler arasında yer almaktadır. 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında en yaygın nedenler alışkanlık (%24,0), tadını sevmek (%16,3) ve rahatlamak (%14,4) olarak görülmektedir. 11-15 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerde rahatlamak (%21,5) ve alışkanlık (%22,4) en yaygın nedenlerdir. Bu gruptaki öğretmenler arasında uyku açmak (%15,9) ve tadını sevmek (%18,7) de önemli nedenlerdir. 16-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında rahatlamak (%30,5) en yaygın nedendir. Tadını sevmek (%22,0) ve alışkanlık (%16,9) diğer yaygın nedenler arasında yer almaktadır. 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında ise tadını sevmek (%28,6) ve sosyalleşmek (%20,4) en yaygın nedenlerdir. Genç öğretmenler arasında tadını sevmek ve alışkanlık ön planda iken, kıdem arttıkça ise rahatlamak ve sosyalleşmek gibi nedenler önem kazanmaktadır. Sağlık amacıyla kahve tüketme oranları genel olarak düşük seviyede kalmaktadır. Mesleki kıdeme göre kahve tüketim amacında farklılık olup olmadığı frekansı 5'ten küçük hücre oranının %20'yi geçmesi nedeniyle Fisher'ın kesin olasılık testi kullanılarak test edilmiştir. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucu kahve tüketme amaçlarının mesleki kıdem durumuna göre dağılımının istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermediğini ortaya koymaktadır ($p>0.05$).

11. Öğretmenlerin en çok tercih ettikleri kahve türlerinin yaş gruplarına, cinsiyete, medeni duruma ve mesleki kıdeme göre farklılığın incelenmesi

En çok tercih edilen kahve türleri, yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenleri kategorik değişkenlerdir. Bu nedenle değişkenler arası farklılığın belirlenmesi için Ki-kare (chi-square- χ^2) testi kullanılmıştır. Ki kare testi parametrik bir test olmasına karşın bazı varsayımları bulunmaktadır. Bunlar;

- 1) Verilerin bağımsız olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle her birey çapraz tabloda yalnızca bir hücrede yer alabilir.

- 2) Oluşturulan çapraz tabloda 5'ten küçük frekansa sahip hücre sayısı toplam hücre oranının %20'sini geçmemelidir. Eğer frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'yi geçer ise Ki-kare testi yerine Fisher'in Kesin Olasılık testi sonuçları raporlanmalıdır.

Bu varsayımlara göre veriler incelendiğinde araştırma değişkenlere göre verilerin bağımsız olduğu belirlenmiştir. Frekansı 5'ten küçük hücre oranının belirlenmesi için çapraz tablo oluşturulmuştur. En çok tercih edilen kahve türlerinin yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare testi sonuçları sırasıyla raporlanmıştır. Buna göre, yaş gruplarına göre en çok tüketilen kahve türlerinin farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32.
Tüketilen Kahve Türlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş grupları		Hazır/ Paket Kahve	Türk Kahvesi	Filtre Kahve	Cafe Latte	Espresso	Soğuk Kahve (Frapp e)	Americano	Diğer (Mocha vb.)
20-29	Frekans	11	31	13	6	2	1	4	0
	%	16,2	45,6	19,1	8,8	2,9	1,5	5,9	0,0
30-39	Frekans	16	106	47	15	6	6	5	5
	%	7,8	51,5	22,8	7,3	2,9	2,9	2,4	2,4
40-49	Frekans	9	59	17	5	5	0	5	3
	%	8,7	57,3	16,5	4,9	4,9	0,0	4,9	2,9
50-59	Frekans	5	18	3	2	0	0	0	0
	%	17,9	64,3	10,7	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %53,1'dir.

Tablo 32 tüketilen kahve türlerinin yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, 20-29 yaş grubunda en yaygın olarak Türk kahvesi (%45,6) tüketilmektedir. Filtre kahve (%19,1) ve hazır/paket kahve (%16,2) diğer yaygın türlerdir. 30-39 yaş grubunda da en yaygın olarak Türk kahvesi (%51,5) tüketilmektedir. Filtre kahve (%22,8) ve hazır/paket kahve (%7,8) diğer yaygın türlerdir. 40-49 yaş grubunda en yaygın olarak Türk kahvesi (%57,3) tüketilmektedir. Filtre kahve (%16,5) ve hazır/paket kahve (%8,7) diğer yaygın türlerdir. 50-59 yaş grubunda ise en yaygın olarak Türk kahvesi (%64,3) tüketilmektedir. Hazır/paket kahve (%17,9) ve filtre kahve (%10,7) diğer yaygın türlerdir. Tüm yaş gruplarında Türk kahvesi en yaygın tercih edilen kahve türüdür. Genç öğretmenler arasında filtre kahve ve

hazır/paket kahve yaygın olarak tüketilirken, yaş ilerledikçe bu türlerin tüketimi azalmaktadır. Soğuk kahve (Frappe) ve diğer kahve türlerinin tercih edilme oranları genel olarak düşüktür. Yaş gruplarına göre tüketilen kahve türlerine göre farklılık olup olmadığı frekansı 5'ten küçük hücre oranının %20'yi geçmesi nedeniyle Fisher'ın kesin olasılık testi kullanılarak test edilmiştir. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucu tüketilen kahve türlerinin yaşa göre dağılımının istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermediğini ortaya koymaktadır ($p>0.05$). Y kuşağı tüketicileri; yeniliğe açık, hayattan zevk almayı seven, alışveriş yapmaktan keyif alan ve para harcamayı çok seven bireyler olarak tanımlanmaktadır (Parker vd., 2004). Tuncer ve Tuncer (2016) yaptıkları çalışmada Z kuşağı için yeniliğe açık, gelenekselden ziyade yeni yollarla merakını tatmin etme alışkanlığına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle 50-59 yaş grubu dışında olan yaş gruplarda kahve türleri arasında dağılımın daha yaygın olduğu, 50-59 yaş grubunda ise espresso, soğuk kahve, americano ve diğer (mocha vb.) kahve çeşitlerini daha az tükettikleri belirtilmiştir.

Diğer değişken olan cinsiyete göre tüketilen kahve türlerinin farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 33'te verilmiştir.

Tablo 33.

Tüketilen Kahve Türlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet		Hazır/Paket Kahve	Türk Kahvesi	Filtre Kahve	Cafe Latte	Espresso	Soğuk Kahve (Frappe)	Americano	Diğer (Mocha vb.)
Kadın	Frekans	29	161	48	20	6	5	8	6
	%	10,2	56,9	17,0	7,1	2,1	1,8	2,8	2,1
Erkek	Frekans	12	53	32	8	7	2	6	2
	%	9,8	43,4	26,2	6,6	5,7	1,6	4,9	1,6

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %31,3'tür.

Tablo 33 tüketilen kahve türlerinin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, kadın ve erkeklerin kahve tercihleri arasında bazı belirgin farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir. Kadınlar arasında en çok tercih edilen kahve türü Türk kahvesidir; kadınların %56,9'u Türk kahvesi tercih ederken, erkeklerin %43,4'ü bu kahveyi tercih etmektedir. Türk kahvesinin kadınlar arasında daha popüler olduğunu görülmüştür. Filtre kahve tercihi erkekler arasında (%26,2) kadınlara göre (%17,0) daha yaygındır. Bu, erkeklerin daha fazla filtre kahve tükettiğini göstermektedir. Diğer kahve türlerinde ise cinsiyetler arasında bazı farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin, kadınların %7,1'i Cafe Latte tercih ederken, erkeklerde bu oran %6,6'dır. Erkekler arasında Espresso tüketimi (%5,7), kadınlara göre (%2,1) daha yaygındır.

Soğuk kahve (Frappe) tercihleri ise her iki cinsiyet için de düşüktür; kadınlarda %1,8, erkeklerde %1,6 oranındadır. Americano ve diğer kahve türleri (Mocha vb.) tüketim oranları kadın ve erkekler arasında benzerlik göstermektedir. Kadınların %2,8'i Americano tercih ederken, erkeklerde bu oran %4,9'dur. Diğer kahve türleri ise kadınlarda %2,1 ve erkeklerde %1,6 oranında tercih edilmektedir. Buna göre kadınlar, Türk kahvesi tüketiminde öne çıkarken, erkekler filtre kahve ve espresso tüketiminde daha yüksek oranlar göstermektedir. Tüketilen kahve türlerinin cinsiyete göre farklılığı frekansı 5'ten küçük hücre ayısının %20'i geçmesi nedeniyle Fisher'in kesin olasılık testi kullanılarak test edilmiştir. Buna göre Fisher'in kesin olasılık testi sonucu tüketilen kahve türlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Yılmaz vd. (2016) tarafından yapılan bir araştırma da erkeklerin kahveyi çoğunlukla daha iyi çalışmak ve odaklanmak için içtiği kadınların ise kahveyi rahatlatmanın bir yolu olarak gördüğü tespit edilmiştir. Özgen vd. (2019) yaptıkları çalışmada Türk kahvesinin aslında slow food kültürüne daha uygun olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle kadınların türk kahvesi kullanım yüzdesinin daha yüksek erkek katılımcıların ise americano ve filtre kahve kullanımlarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Diğer değişken olan medeni duruma göre tüketilen kahve türlerinin farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 34'te verilmiştir.

Tablo 34.

Tüketilen Kahve Türlerinin Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni durum		Hazır/Paket Kahve	Türk Kahvesi	Filtre Kahve	Cafe Latte	Espresso	Soğuk Kahve (Frappe)	Americano	Diğer (Mocha vb.)
Evli	Frekans	15	72	33	11	8	3	7	4
	%	9,8	47,1	21,6	7,2	5,2	2,0	4,6	2,6
Bekâr	Frekans	26	142	47	17	5	4	7	4
	%	10,3	56,3	18,7	6,7	2,0	1,6	2,8	1,6

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %31,3'tür.

Tablo 34 incelendiğinde, kahve türü tercihlerinin medeni duruma göre bazı farklılıklar gösterdiği gözlemlenmektedir. Bekâr öğretmenler arasında en çok tercih edilen kahve türü Türk kahvesidir; bekârların %56,3'ü Türk kahvesi tercih ederken, evlilerin %47,1'i bu kahveyi tercih etmektedir. Bu, Türk kahvesinin bekârlar arasında daha popüler olduğunu göstermektedir. Filtre kahve tercihi evliler arasında (%21,6) bekâr bireylere göre (%18,7) daha yaygındır. Bu, evli bireylerin daha fazla filtre kahve tükettiğini göstermektedir. Diğer kahve türlerinde ise bazı farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin, evli bireylerin %7,2'si Cafe

Latte tercih ederken, bekâr bireylerde bu oran %6,7'dir. Espresso tüketimi evliler arasında (%5,2) bekâr bireylere (%2,0) göre daha yaygındır. Soğuk kahve (Frappe) tercihleri her iki grup için de düşüktür; evlilerde %2,0 ve bekâr bireylerde %1,6 oranındadır. Americano ve diğer kahve türleri (Mocha vb.) tüketim oranları bekâr ve evli bireyler arasında benzerlik göstermektedir. Americano tüketimi her iki grup için de %4,6 (evliler) ve %2,8 (bekârlar) olarak rapor edilmiştir. Diğer kahve türleri ise evlilerde %2,6 ve bekâr öğretmenlerde %1,6 oranında tercih edilmektedir. Tüketilen kahve türlerinin medeni duruma göre farklılığı frekansı 5'ten küçük hücre ayısının %20'i geçmesi nedeniyle Fisher'ın kesin olasılık testi kullanılarak test edilmiştir. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucu tüketilen kahve türlerinin medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$).

Diğer değişken olan mesleki kıdeme göre tüketilen kahve türlerinin farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 36'de verilmiştir.

Tablo 35.

Tüketilen Kahve Türlerinin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Mesleki kıdem		Hazır/Paket Kahve	Türk Kahvesi	Filtre Kahve	Cafe Latte	Espresso	Soğuk Kahve (Frappe)	Americano	Diğer (Mocha vb.)
0-5 yıl	Frekans	17	40	17	6	2	1	3	0
	%	19,8	46,5	19,8	7,0	2,3	1,2	3,5	0,0
6-10 yıl	Frekans	5	50	26	11	5	2	4	1
	%	4,8	48,1	25,0	10,6	4,8	1,9	3,8	1,0
11-15 yıl	Frekans	9	56	20	5	5	3	3	6
	%	8,4	52,3	18,7	4,7	4,7	2,8	2,8	5,6
16-20 yıl	Frekans	4	39	8	2	1	1	4	0
	%	6,8	66,1	13,6	3,4	1,7	1,7	6,8	0,0
21 ve üzeri	Frekans	6	29	9	4	0	0	0	1
	%	12,2	59,2	18,4	8,2	0,0	0,0	0,0	2,0

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %57,5'tir.

Tablo 35 öğretmenlerin tüketilen kahve türlerinin mesleki kıdeme göre dağılımları incelendiğinde, 0-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin en yaygın olarak Türk kahvesi (%46,5) ve hazır/paket kahve (%19,8) tükettiklerini göstermektedir. 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında Türk kahvesi (%48,1) ve filtre kahve (%25,0) yaygındır. 11-15 yıl arası mesleki kıdem grubunda ise Türk kahvesi (%52,3) ve filtre kahve (%18,7) öne çıkmaktadır. 16-20 yıl arası mesleki kıdem grubunda Türk kahvesi (%66,1) özellikle en çok tercih edilen kahve türüdür. 21 yıl ve üzeri kıdem grubunda da Türk kahvesi (%59,2) en yaygın tüketim türü olarak dikkat çekmektedir. Genç öğretmenler arasında hazır/paket kahve ve filtre kahve tüketimi öne çıkarken, kıdem arttıkça Türk kahvesi

tüketimi artmaktadır. Espresso, Soğuk kahve (Frappe) ve diğer kahve türleri tüm kıdem gruplarında düşük oranlarda tüketilmektedir. Tüketilen kahve türlerinin mesleki kıdeme göre farklılığı frekansı 5'ten küçük hücre ayısının %20'i geçmesi nedeniyle Fisher'ın kesin olasılık testi kullanılarak test edilmiştir. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucu tüketilen kahve türlerinin mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$).

12. Öğretmenlerin en çok kahve tükettikleri mekânlar ile yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem arasındaki farklılığın incelenmesi

Öğretmenlerin kahve tükettikleri mekânlar, yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenleri kategorik değişkenlerdir. Bu nedenle değişkenler arası farklılığın belirlenmesi için Ki-kare (chi-square- χ^2) testi kullanılmıştır. Ki kare testi parametrik bir test olmasına karşın bazı varsayımları bulunmaktadır. Bunlar;

- 1) Verilerin bağımsız olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle her birey çapraz tabloda yalnızca bir hücrede yer alabilir.
- 2) Oluşturulan çapraz tabloda 5'ten küçük frekansa sahip hücre sayısı toplam hücre oranının %20'sini geçmemelidir. Eğer frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'yi geçer ise Ki-kare testi yerine Fisher'ın Kesin Olasılık testi sonuçları raporlanmalıdır.

Bu varsayımlara göre veriler incelendiğinde araştırma değişkenlere göre verilerin bağımsız olduğu belirlenmiştir. Frekansı 5'ten küçük hücre oranının oranın belirlenmesi için çapraz tablo oluşturulmuştur. Kahve tüketilen mekânların yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare testi sonuçları sırasıyla raporlanmıştır. Buna göre, yaş gruplarına göre kahve tüketilen mekânların farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36.

Kahve Tüketilen Mekânların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş grupları		Evde	Kahve dükkânlarında	Okulda
20-29	Frekans	20	10	38
	%	29,4	14,7	55,9
30-39	Frekans	50	21	135

	%	24,3	10,2	65,5
40-49	Frekans	39	7	57
	%	37,9	6,8	55,3
50-59	Frekans	9	1	18
	%	32,1	3,6	64,3

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %8,3'tür.

Tablo 36'da öğretmenlerin yaş gruplarına göre kahve tüketilen mekânların dağılımları incelendiğinde, 20-29 yaş grubundaki öğretmenlerin %55,9'unun kahvelerini okulda, %29,4'ünün evde ve %14,7'sinin kahve dükkânlarında tükettiği görülmektedir. 30-39 yaş grubundaki öğretmenler arasında da okulda kahve tüketimi %65,5 ile en yüksek oranda olup, evde %24,3 ve kahve dükkânlarında %10,2 oranında kahve tüketilmektedir. 40-49 yaş grubunda da benzer şekilde, kahve tüketiminin %55,3'ü okulda, %37,9'u evde ve %6,8'i kahve dükkânlarında gerçekleşmektedir. 50-59 yaş grubundaki öğretmenler ise kahvelerini %64,3 oranında okulda, %32,1 oranında evde ve %3,6 oranında kahve dükkânlarında tüketmektedir. Genel olarak, tüm yaş gruplarında kahve tüketiminin en yaygın olarak okulda gerçekleştiği, evde kahve tüketiminin ise ikinci sırada yer aldığı ve kahve dükkânlarında tüketimin daha düşük oranlarda kaldığı görülmektedir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre yaş gruplarına göre kahve tüketim mekânlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir [$\chi^2(6,405) = 9,835, p > 0.05$]. Bayındır ve diğerlerinin (2020) yapmış olduğu bir çalışmada X kuşağı katılımcıların kahve dükkânlarına Y ve Z kuşağı katılımcılara göre daha az gittikleri anlaşılmaktadır. Y kuşağı katılımcıların iş aralarında ya da hafta sonu tatillerinde kahve dükkânlarına gittikleri söylenebilir. Z kuşağı katılımcıların ise kahve dükkânlarına daha sık gittikleri anlaşılmaktadır. Bu sonuç araştırmamızın sonuçlarını desteklemektedir.

Cinsiyete göre kahve tüketilen mekânların farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37.

Kahve Tüketilen Mekânların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet		Evde	Kahve dükkânlarında	Okulda
Kadın	Frekans	91	24	168
	%	32,2	8,5	59,4

Erkek	Frekans	27	15	80
	%	22,1	12,3	65,6

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı 0'dır.

Tablo 37'e göre kahve tüketim mekânlarının cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, kadınların kahvelerini %59,4 oranında okulda, %32,2 oranında evde ve %8,5 oranında kahve dükkânlarında tükettiği görülmektedir. Erkeklerin ise kahvelerini %65,6 oranında okulda, %22,1 oranında evde ve %12,3 oranında kahve dükkânlarında tükettikleri görülmektedir. Bu sonuçlar, her iki cinsiyetin de kahve tüketimi için en yaygın tercihinin okul olduğunu, ardından evde ve kahve dükkânlarında tüketimin geldiğini göstermektedir. Bununla birlikte kadınların erkeklere kıyasla daha fazla evde kahve tükettiğini belirlenmiştir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre olmaması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre yaş gruplarının kahve tüketim mekânlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir [$\chi^2 (2,405) = 4,765$, $p>0.05$]. Medeni duruma göre kahve tüketilen mekânların farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38.

Kahve Tüketilen Mekânların Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni durum		Evde	Kahve dükkânlarında	Okulda
Evli	Frekans	45	15	93
	%	29,4	9,8	60,8
Bekâr	Frekans	73	24	155
	%	29,0	9,5	61,5

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre sayısı 0'dır.

Tablo 38'de kahve tüketilen mekanların medeni duruma göre dağılımı incelendiğinde, bekâr öğretmenler arasında kahve tüketiminin en yaygın olduğu mekân okul olup, bekârların %61,5'i okulda kahve tüketmektedir. Benzer şekilde evli öğretmenlerin de %60,8'i kahve tüketimini okulda gerçekleştirmektedir. Bu bulgu, her iki medeni durum grubunun da kahve tüketimi için okul ortamını tercih ettiğini göstermektedir. Evde kahve tüketim oranları her iki medeni durum grubunda da benzerdir. Evli öğretmenlerin %29,4'ü ve bekâr bireylerin %29,0'ı evde kahve tüketmektedir. Bu, ev ortamında kahve tüketiminin medeni durumdan bağımsız olarak benzer oranlarda yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Kahve dükkânlarında kahve tüketim oranları da evli (%9,8) ve bekâr (%9,5) bireyler arasında benzerlik göstermektedir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı

5'ten küçük hücre olmaması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre medeni duruma göre kahve tüketim mekânlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir [$\chi^2 (2,405) = 0,022, p > 0.05$]. Yapılan bir çalışmada bireylerin gün içindeki iş yükünü azaltma ve motivasyonu arttırmak, ders hazırlıkları, yönetime ve öğrenciye karşı dikkatli olma gibi durumlardan kaynaklı olarak iş yerinde daha çok kahve tükettikleri tespit edilmiştir (Smith,2017). Diğer bir araştırmada ise iş yerinde kahve tüketiminin tercih edilmesi öğretmenler odasında meslektaşları ile sosyalleşme amaçlı kahve tüketmeleri ve stres seviyelerini azaltmak için tercih edildiği saptanmıştır (Johnson ve Lee, 2019).

Mesleki kıdeme göre kahve tüketilen mekânların farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 39'da verilmiştir.

Tablo 39.

Kahve Tüketilen Mekânların Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Mesleki kıdem		Evde	Kahve dükkânlarında	Okulda
0-5 yıl	Frekans	27	11	48
	%	31,4	12,8	55,8
6-10 yıl	Frekans	23	15	66
	%	22,1	14,4	63,5
11-15 yıl	Frekans	29	10	68
	%	27,1	9,3	63,6
16-20 yıl	Frekans	19	1	39
	%	32,2	1,7	66,1
21 yıl ve üzeri	Frekans	20	2	27
	%	40,8	4,1	55,1

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %6,7'dir.

Tablo 39'da mesleki kıdeme göre kahve tüketim mekânlarının dağılımı incelendiğinde, 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin %55,8'inin kahvelerini okulda, %31,4'ünün evde ve %12,8'inin kahve dükkânlarında tükettiği görülmektedir. 6-10 yıl kıdem grubunda ise okulda tüketim oranı %63,5 iken, evde %22,1 ve kahve dükkânlarında %14,4 oranında kahve tüketilmektedir. 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin %63,6'sı kahvelerini okulda tüketirken, %27,1'i evde ve %9,3'ü kahve dükkânlarında tüketmektedir. 16-20 yıl kıdeme sahip olanların %66,1'i okulda, %32,2'si evde ve %1,7'si kahve dükkânlarında kahve tüketmektedir. Son olarak, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip bireylerin %55,1'i kahvelerini okulda, %40,8'i evde ve %4,1'i kahve dükkânlarında tüketmektedir. Genel olarak, tüm kıdem gruplarında kahve tüketimi en yaygın olarak okulda gerçekleşmekte olup, evde kahve

tüketimi ise ikinci sırada yer almaktadır. Kahve dükkânlarında tüketim oranları ise diğer mekânlara göre daha düşüktür. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığının belirlenmesi frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'nin altında olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre mesleki kıdeme göre kahve tüketim mekânlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir [$\chi^2 (8,405) = 14,473, p > 0.05$].

13. Öğretmenlerin Kafeye birlikte gittiği bireyler yaş gruplarına, cinsiyete, medeni duruma ve mesleki kıdeme göre farklılıklarının incelenmesi

Öğretmenlerin Kafeye birlikte gittiği bireyler, yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenleri kategorik değişkenlerdir. Bu nedenle değişkenler arası farklılığın belirlenmesi için Ki-kare (chi-square- χ^2) testi kullanılmıştır. Ki kare testi parametrik bir test olmasına karşın bazı varsayımları bulunmaktadır. Bunlar;

- 1) Verilerin bağımsız olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle her birey çapraz tabloda yalnızca bir hücrede yer alabilir.
- 2) Oluşturulan çapraz tabloda 5'ten küçük frekansa sahip hücre sayısı toplam hücre oranının %20'sini geçmemelidir. Eğer frekansı 5'ten küçük hücre sayısı %20'yi geçer ise Ki-kare testi yerine Fisher'in Kesin Olasılık testi sonuçları raporlanmalıdır.

Bu varsayımlara göre veriler incelendiğinde araştırma değişkenlere göre verilerin bağımsız olduğu belirlenmiştir. Frekansı 5'ten küçük hücre oranının oranın belirlenmesi için çapraz tablo oluşturulmuştur. Kafeye birlikte gittikleri bireylerin yaş grupları, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare testi sonuçları sırasıyla raporlanmıştır. Buna göre, yaş gruplarına göre Kafeye birlikte gidilen bireylerin farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 40'ta verilmiştir.

Tablo 40.

Kafeye Birlikte Gidilen Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş grubu		Arkadaşlar	Aile Bireyleri	Yalnız
20-29	Frekans	35	20	13
	%	51,5	29,4	19,1
30-39	Frekans	136	47	23
	%	66,0	22,8	11,2

40-49	Frekans	72	24	7
	%	69,9	23,3	6,8
50-59	Frekans	14	11	3
	%	50,0	39,3	10,7

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı %8,3'tür.

Tablo 40 Kafeye birlikte gidilen bireylerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, 20-29 yaş grubu, Kafeye en yaygın olarak arkadaşlarla gidilmektedir (%51,5). Aile bireyleri ile gitme oranı %29,4 iken, yalnız gitme oranı %19,1'dir. Bu, genç bireylerin arkadaşlarıyla Kafeye gitmeyi daha fazla tercih ettiğini göstermektedir. 30-39 yaş grubu öğretmenler ise Kafeye en yaygın olarak arkadaşlarla gidilmektedir (%66,0). Aile bireyleri ile gitme oranı %22,8 iken, yalnız gitme oranı %11,2'dir. Bu grup, genç yetişkinlerin arkadaşlarıyla sosyal etkileşimlerini sürdürdüğünü göstermektedir. 40-49 yaş grubundaki öğretmenlerin arkadaşlarla kafeye gitme oranı %69,9 ile en yüksek seviyededir. Aile bireyleri ile gitme oranı %23,3 iken, yalnız gitme oranı %6,8'dir. Orta yaş grubundaki öğretmenlerin de sosyal etkileşimlerini arkadaşları ile sürdürmektedir. 50-59 yaş grubunda Kafeye arkadaşlarla gitme oranı %50,0'dir. Aile bireyleri ile gitme oranı %39,3 iken, yalnız gitme oranı %10,7'dir. Bu grup, daha yüksek oranlarda aile bireyleri ile Kafeye gitmeyi tercih etmektedir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığı frekansı 5'ten küçük hücrenin %20'den küçük olması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Kafeye birlikte gidilen bireylerin yaş gruplarına göre dağılımı istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermemektedir [χ^2 (6, 405)= 12,033, $p>0.05$]. Bayındır ve diğerlerini yaptığı bir çalışmada X kuşağı (45-59) katılımcıların aileye, aile bağlarına ve aile fikirlerine daha fazla önem verdikleri için genellikle kahve dükkanlarına aileleriyle birlikte vakit geçirmek için gittikleri saptanmıştır. Çalışmamızın bulguları bu çalışma ile örtüşmektedir. 50-59 yaş aralığındaki katılımcıların Kafeye aileleri ile gitme yüzdesi diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir.

Diğer değişken olan cinsiyete göre birlikte Kafeye gidilen bireylerin farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 41'de verilmiştir.

Tablo 41.

Kafeye Birlikte Gidilen Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet		Arkadaşlar	Aile Bireyleri	Yalnız
Kadın	Frekans	205	56	22

	%	72,4	19,8	7,8
Erkek	Frekans	52	46	24
	%	42,6	37,7	19,7

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre bulunmamaktadır.

Tablo 41 Kafeye birlikte gidilen bireylerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, kadınlar ve erkekler arasında Kafeye birlikte gittikleri bireyler açısından belirgin farklılıklar olduğu görülmektedir. Kadın öğretmenlerin büyük çoğunluğu Kafeye arkadaşlarıyla gitmektedir (%72,4), bu da kadın öğretmenlerin sosyal çevresiyle Kafeyi daha fazla ziyaret ettiğini göstermektedir. Buna karşılık, erkek öğretmenler arasında arkadaşlarıyla kafeye gitme oranı %42,6 olup, kadınlara kıyasla daha düşüktür. Aile bireyleri ile kafeye gitme oranı erkeklerde (%37,7), kadınlara (%19,8) göre daha yüksektir. Bu bulgu, erkeklerin aile bireyleri ile Kafeye gitmeyi kadınlara kıyasla daha fazla tercih ettiğini göstermektedir. Yalnız başına kafeye gitme oranı ise erkeklerde (%19,7) kadınlardan (%7,8) daha yüksektir. Bu da erkeklerin kadınlara oranla Kafeye yalnız gitme eğiliminde daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığı frekansı 5'ten küçük hücrenin bulunmaması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre kafeye birlikte gidilen bireylerin cinsiyete göre dağılımı istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir [$\chi^2(2,405) = 33,434$, $p < 0.001$]. Kadınlar, Kafeye gitmek için genellikle arkadaşlarını tercih ederken, erkekler daha çok aile bireyleri ile veya yalnız olarak kafeye gitmektedir. Bu farklılıklar, sosyal etkileşim ve aile bağlarının cinsiyetler arasındaki kahve tüketim alışkanlıkları üzerindeki etkilerini yansıtabilir. Yılmaz vd. (2016) tarafından yapılan bir araştırma da erkeklerin kahveyi çoğunlukla daha iyi çalışmak ve odaklanmak için içtiği saptanmıştır. Bu durum kafeye sosyalleşme amacından daha çok kafeye kahve içme amacına daha uygundur. Bu sonuca göre Tablo 42' de saptanan erkeklerin yalnız başına kafeye gitme oranının yüksek olmasını desteklemektedir.

Diğer değişken olan medeni duruma göre birlikte Kafeye gidilen bireylerin farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 42' de verilmiştir.

Tablo 42.

Kafeye Birlikte Gidilen Bireylerin Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni durumu		Arkadaşlar	Aile Bireyleri	Yalnız
Bekâr	Frekans	103	33	17

	%	67,3	21,6	11,1
Evli	Frekans	154	69	29
	%	61,1	27,4	11,5

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre bulunmamaktadır.

Tablo 42 Kafeye birlikte gidilen bireylerin medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, bekâr öğretmenler arasında kafeye arkadaşlarıyla gitme oranı %67,3 iken, evli bireylerde bu oran %61,1'dir. Bu bulgu, her iki grubun da kafeyi en çok arkadaşlarıyla ziyaret ettiğini, ancak bekâr öğretmenlerin arkadaşlarıyla gitme oranının evli öğretmenlere göre göreceli olarak daha yüksek olduğunu göstermektedir. Aile bireyleri ile kafeye gitme oranı evli öğretmenler arasında (%27,4) bekâr öğretmenlere (%21,6) göre daha yüksektir. Bu bulgu, evli öğretmenlerin aile bireyleri ile kafeye gitme eğiliminde daha fazla olduğunu göstermektedir. Yalnız başına kafeye gitme oranı ise her iki grup için de benzer olup, bekâr öğretmenlerde %11,1 ve evli öğretmenlerde %11,5 oranındadır. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığı frekansı 5'ten küçük hücrenin bulunmaması nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre kafeye birlikte gidilen bireylerin medeni duruma göre dağılımı istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermemektedir [$\chi^2(2, 405) = 1,869$, $p > 0.05$]. Bu da medeni durumun, Kafeye yalnız gitme tercihinde anlamlı bir farklılık yaratmadığını göstermektedir. Yüksel ve diğerlerinin yaptığı bir çalışma da kahveye yüklenen anlamın ne olduğu araştırıldığında 8 seçenek içerisinde en yüksek yüzdesel oran ile kahveye yüklenen anlamın arkadaş olduğu saptanmıştır. Aynı çalışma da kafeye en çok kiminle gidildiği katılımcılara yönlendirildiğinde katılımcıların %37'si arkadaşlar ile katılımcıların %31'i ise sevdiği herkes ile cevabını vermiştir. Bu sonuçlar çalışmamız ile benzer sonuçlar göstermektedir. Bunun sebebinin ise kahve dükkanlarına gidilmesinin sebinin yalnızca kahve içmek değil, sosyalleşme amacı olarakta kullanıldığı düşünülmektedir (Danışmaz,2021).

Diğer değişken olan mesleki kıdeme göre birlikte kafeye gidilen bireylerin farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan çapraz tablo Tablo 43'te verilmiştir.

Tablo 43.

Kafeye Birlikte Gidilen Bireylerin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Mesleki kıdem		Arkadaşlar	Aile Bireyleri	Yalnız
0-5 yıl	Frekans	41	32	13
	%	47,7	37,2	15,1
5-10 yıl	Frekans	73	17	14

	%	70,2	16,3	13,5
11-15 yıl	Frekans	65	32	10
	%	60,7	29,9	9,3
16-20 yıl	Frekans	44	10	5
	%	74,6	16,9	8,5
21 ve üzeri	Frekans	34	11	4
	%	69,4	22,4	8,2

Not: Frekansı 5'ten küçük hücre oranı 0'dır.

Tablo 43 kafeye birlikte gidilen bireylerin mesleki kıdeme göre dağılımı incelendiğinde, 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin %47,7'sinin arkadaşlarıyla, %37,2'sinin aile bireyleriyle ve %15,1'inin yalnız kafeye gittiği görülmektedir. 5-10 yıl kıdem grubunda, katılımcıların %70,2'si kafeye arkadaşlarıyla, %16,3'ü aile bireyleriyle ve %13,5'i ise yalnız gitmektedir. 11-15 yıl kıdeme sahip bireylerin %60,7'si arkadaşlarıyla, %29,9'u aile bireyleriyle ve %9,3'ü yalnız kafeye gitmektedir. 16-20 yıl kıdeme sahip bireyler arasında %74,6'sı arkadaşlarıyla, %16,9'u aile bireyleriyle ve %8,5'i yalnız kafeye gitmektedir. 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip bireylerin ise %69,4'ü arkadaşlarıyla, %22,4'ü aile bireyleriyle ve %8,2'si yalnız kafeye gitmektedir. Bu bulgular, mesleki kıdem arttıkça kafeye arkadaşlarla gitmenin yaygınlığının genellikle yüksek kaldığını, ancak aile bireyleriyle gitme oranlarının mesleki kıdem arttıkça genellikle düştüğünü göstermektedir. Yalnız gitme oranları ise tüm kıdem gruplarında düşük kalmakta, ancak yine de belirli bir orana sahiptir. Bu farklılıkların istatistiksel anlamlılığı frekansı 5'ten küçük hücre oranının %20'i geçmemesi nedeniyle Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre kafeye birlikte giden öğretmenlerin mesleki kıdeme göre dağılımı istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir [$\chi^2(8, 405) = 19,237, p > 0.05$].

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin duygu durumları ile kahve tüketimleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılan çalışmanın sonuçları ve önerileri yer almaktadır.

Öğretmenlerin duygu durumları ölçeğinden aldıkları puanların hem toplam puan hem de boyutlara göre (olumlu ve olumsuz) dağılımlarının incelendiğinde, duygu durumları ölçeği olumlu ve olumsuz duygular olarak iki boyuta sahip bir ölçektir. Öğretmenlerin duygu durumları ölçeğinden aldıkları toplam puan ve boyutlarına ilişkin puanların dağılımı öncelikle betimsel istatistikler ile incelenmiştir. Betimsel istatistiklere ek olarak ise dağılımın türüne karar verilebilmesi için normallik testlerinden ve histogram grafiklerinden yararlanılmıştır. Duygu durumları toplam puanının, ortalaması 40,29 ve standart sapma 8,02'dir. Medyan değerin 40 olması, ortalama ile uyumlu bir merkezi eğilimi işaret eder. Çarpıklık değeri 0,097 ile pozitif çarpıklık göstermektedir, yani verilerin çoğunluğu ortalamanın biraz altındadır. Basıklık değeri 0,691, dağılımın normalden daha sivri olduğunu göstermektedir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin ± 2 aralığında olduğu için duygu durumları toplam puanlarının normal dağılım göstermektedir.

Öğretmenlerin olumlu duygu durumları ile kahve tüketim amaçları arasındaki ilişki bulunmuş ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Öğretmenlerin olumlu duygu durumları ile kahve tüketim amaçları arasında orta düzeyde ilişki olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin olumsuz duygu durumları ile kahve tüketim amaçları arasındaki ilişki ve istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır. Öğretmenlerin olumsuz duygu durumları ile kahve tüketim amaçları arasında düşük düzeyde ilişki olduğu söylenebilir.

Espresso/ Filtre Kahve tüketim sıklığının olumlu duygu durumu ile ihmal edilebilir bir ilişkiye sahip olduğunu, ancak olumsuz duygu durumu üzerinde küçük bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir. Türk kahvesi tüketim sıklığı ise hem olumlu hem de olumsuz duygu durumları üzerinde düşük bir ilişkiye sahiptir.

Öğretmenlerin duygu durumlarının kahve türüne göre incelendiğinde olumlu duygu durumunun kahve türlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Gruplar arası farklar incelendiğinde, Espresso, Cafe Latte, Hazır/Paket Kahve ve Filtre Kahve türlerinin her birinin Türk Kahvesi ile anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Öğretmenlerin olumlu ve olumsuz duygu durumuna göre kafeye birlikte gittikleri kişiler arasındaki farklılığın incelenmesi sonucunda, olumlu ve olumsuz duygu durumlarının, öğretmenlerin kafeye kiminle gittiklerine göre farklılık gösterdiğini ve bu farklılıkların anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle olumlu duygu durumu açısından, arkadaşlarla birlikte kafeye gitmenin daha çok tercih edildiği görülmektedir. Olumsuz duygu durumu açısından ise, arkadaşlarla birlikte kafeye gitmenin daha az tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bu bulgular, bireylerin sosyal bağlamlarının ve birlikte zaman geçirdikleri kişilerin, duygu durumları üzerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme sıklığının yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, 20-29 yaş grubundaki bireylerin büyük bir kısmının günde 2-4 fincan kahve tükettiği görülmektedir. 30-39 yaş grubunda da katılımcıların yarısından fazlası günde 2-4 fincan kahve tüketmektedir. 40-49 yaş grubundaki bireylerin yarıdan azının günde 2-4 fincan kahve tüketirken, 50-59 yaş grubunda ise katılımcıların yarıdan fazlasının günde 2-4 fincan kahve tüketmektedir. Tüm yaş gruplarında en yaygın kahve tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğu görülmektedir. Günde 1 fincan kahve tüketimi, özellikle 40-49 yaş grubunda yüksek bir orana sahiptir. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi ise tüm yaş gruplarında daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyete göre Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim sıklığının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi sonucuna bakıldığında, her iki cinsiyet için de en yaygın kahve tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğunu göstermektedir. Kadınlar arasında günde 1 fincan kahve tüketimi daha yaygınken, erkekler arasında günde 2-4 fincan kahve tüketimi daha yaygındır. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi ise her iki cinsiyette de daha düşük oranlarda olduğu tespit edilmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Espresso/ Filtre

Kahve bazlı kahve tüketim sıklığının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme sıklığının medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, her iki medeni durum için de en yaygın kahve tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğu söylenebilir. Bekâr öğretmenlerin günde 1 fincan kahve tüketimi daha yaygınken, evli öğretmenlerin günde 5-7 fincan kahve tüketimi daha yaygındır. Günde 8 fincan kahve tüketimi ise her iki medeni durumda da daha düşük oranlarda kalmaktadır. Ki-Kare test sonucuna göre Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim sıklığının medeni duruma göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme sıklığının kıdem durumuna göre dağılımları incelendiğinde, öğretmenlerin 0-5 yıl ve 6-10 yıl kıdem gruplarında en yaygın kahve tüketim sıklığı günde 2-4 fincan iken, 21 yıl ve üzeri kıdem grubunda günde 1 fincan kahve tüketimi daha yaygındır. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi ise tüm kıdem gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Espresso/ Filtre Kahve tüketim sıklığının mesleki kıdeme göre Ki-Kare test sonucunun istatistiksel olarak farklılığı anlamlı bulunmuştur.

Türk kahvesi tüketme sıklığının yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, tüm yaş gruplarında en yaygın Türk kahvesi tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğunu göstermektedir. Günde 1 fincan Türk kahvesi tüketimi, özellikle 50-59 yaş grubunda yüksek bir orana sahiptir. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan Türk kahvesi tüketimi ise tüm yaş gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Türk kahvesi tüketim sıklığının yaş gruplarına göre farklılığının incelenmesinde frekansı 5'ten küçük hücre oranının %20'yi geçmesi nedeniyle Fisher'in kesin olasılık testi kullanılarak test edilmiştir. Buna göre Fisher'in kesin olasılık testi sonucunda Türk kahvesi tüketim sıklığının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Türk kahvesi tüketme sıklığının cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, her iki cinsiyet için de en yaygın Türk kahvesi tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğunu göstermektedir. Kadınlar arasında günde 1 fincan kahve tüketimi daha yaygınken, erkekler arasında günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi daha yüksek oranlarda görülmektedir. Ki-Kare test sonucuna göre Türk kahvesi tüketim sıklığının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Türk kahvesi tüketme sıklığının medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, bu oranlar her iki medeni durum için de en yaygın Türk kahvesi tüketim sıklığının günde 2-4 fincan olduğunu göstermektedir. Bekâr öğretmenler arasında günde 1 fincan kahve tüketimi daha yaygınken, evli öğretmenler arasında günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi daha yüksek oranlarda görülmektedir. Ki-Kare test sonucuna göre Türk kahvesi tüketim sıklığının medeni duruma göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Türk kahvesi tüketim sıklığının mesleki kıdeme göre dağılımları incelendiğinde, mesleki kıdem arttıkça Türk kahvesi tüketim sıklığının değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. 0-5 yıl ve 11-15 yıl kıdem gruplarında en yaygın kahve tüketim sıklığı günde 2-4 fincan iken, 21 yıl ve üzeri kıdem grubunda günde 1 fincan kahve tüketimi daha yaygındır. Günde 5-7 fincan ve günde 8 fincan kahve tüketimi ise tüm kıdem gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır.

Espresso/ Filtre kahve bazlı kahve tüketme zamanının yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, tüm yaş gruplarında en yaygın Espresso/ Filtre kahve bazlı kahve tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra olduğunu görülmektedir. Öğle yemeğinden sonra Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketimi de özellikle 50-59 yaş grubunda yüksek bir orana sahiptir. Akşam yemeğinden önce ve gece Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketimi ise tüm yaş gruplarında daha düşük oranlardadır. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucunda Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme zamanının cinsiyete göre dağılımlarında, kadınlar arasında en yaygın kahve tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra olduğunu göstermektedir. Erkekler arasında ise kahvaltı veya kahvaltıdan sonra kahve tüketimi yaygın olmakla birlikte, akşam yemeğinden önce kahve tüketimi kadınlara göre daha yüksek oranlarda görülmektedir. Ki-Kare test sonucuna göre Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketme zamanının medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, bu oranlar her iki medeni durum için de en yaygın marka kahve tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra olduğunu göstermektedir. Bekâr öğretmenler arasında akşam yemeğinden önce kahve tüketimi daha yaygınken, evli öğretmenler arasında

gece kahve tüketimi daha yüksek oranlarda görülmektedir. Ki-Kare test sonucuna göre Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının medeni duruma göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının mesleki kıdeme göre dağılımları incelendiğinde, mesleki kıdem arttıkça kahve tüketim zamanının değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. 0-5 yıl ve 6-10 yıl kıdem gruplarında en yaygın kahve tüketim zamanı kahvaltı veya kahvaltıdan sonra iken, 21 yıl ve üzeri kıdem grubunda öğle yemeğinden sonra kahve tüketimi daha yaygındır. Akşam yemeğinden önce ve gece kahve tüketimi ise tüm kıdem gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucunda Espresso/ Filtre Kahve bazlı kahve tüketim zamanının mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Tüm yaş gruplarında en yaygın kahve tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra olduğunu göstermektedir. Öğle yemeğinden sonra kahve tüketimi de özellikle 50-59 yaş grubunda yüksek bir orana sahiptir. Akşam yemeğinden önce ve gece kahve tüketimi ise tüm yaş gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Ki-Kare test sonucuna göre Türk kahvesi tüketim zamanının yaş gruplarına göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Türk kahvesi tüketim zamanı cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, kadınlar arasında en yaygın kahve tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra olduğunu göstermektedir. Erkekler arasında ise kahvaltı veya kahvaltıdan sonra ve öğle yemeğinden sonra Türk kahvesi tüketimi eşit oranlarda yaygındır. Akşam yemeğinden önce Türk kahvesi tüketimi erkekler arasında daha yüksek oranlarda görülmektedir. Ki-Kare test sonucuna göre Türk kahvesi tüketim zamanının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Türk kahvesi tüketim zamanının medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, her iki medeni durum için de en yaygın Türk kahvesi tüketim zamanının kahvaltı veya kahvaltıdan sonra olduğunu göstermektedir. Bekâr öğretmenler akşam yemeğinden önce kahve tüketimi daha yayginken, evli öğretmenler gece Türk kahvesi tüketimi daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre Türk kahvesi tüketim zamanının medeni duruma göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Türk kahvesi tüketim zamanının mesleki kıdeme göre dağılımları incelendiğinde, mesleki kıdem arttıkça Türk kahvesi tüketim zamanının değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

0-5 yıl ve 6-10 yıl kıdem gruplarında en yaygın Türk kahvesi tüketim zamanı kahvaltı veya kahvaltıdan sonra iken, 21 yıl ve üzeri kıdem grubunda öğle yemeğinden sonra Türk kahvesi tüketimi daha yaygındır. Akşam yemeğinden önce ve gece Türk kahvesi tüketimi ise tüm kıdem gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucunda Türk kahvesi tüketim zamanının mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Kahve tüketme amacının yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, öğretmenlerin 20-29 yaş grubu aralığında olanların kahve tüketimi en çok alışkanlık ve uyku açma amacıyla yapılmaktadır. Rahatlamak için ve tadını sevdikleri için kahve içenlerin oranı da oldukça yüksektir. Sosyalleşmek için kahve içenlerin oranı yarıdan az iken, zihnini açmak için kahve tüketenlerin oranı yok denecek kadar azdır. Sağlık için kahve içenlerin oranı yok denecek kadar az iken ve fal bakmak için kahve içenlerin oranı çok azdır. Bu yaş grubunda fal bakmak için kahve içen kimse bulunmamaktadır. Öğretmenlerin 50-59 yaş grubu aralığında rahatlamak için kahve içenlerin oranı en yüksek orandadır. Alışkanlık olarak kahve içenlerin oranı ve tadını sevdikleri için kahve içenlerin oranı düşüktür. Sosyalleşmek için kahve içenlerin oranı %21,4 olup, uyku açmak için kahve içenlerin oranı çok azdır. Zihnini açmak ve sağlık için kahve içenlerin oranı yarıdan azdır. Bu yaş grubunda da 40-49 yaş grubu aralığında olduğu gibi fal bakmak için kahve içen öğretmen olmadığı tespit edilmiştir.

Kahve tüketim alışkanlığı ve tadını sevme nedenleri, tüm yaş gruplarında yaygın olarak görülmektedir. Rahatlamak için kahve tüketimi, özellikle 40-49 ve 50-59 yaş gruplarında ortaya çıkmaktadır. Sosyalleşmek amacıyla kahve tüketimi ise 50-59 yaş grubunda en yüksek oranına ulaşmaktadır. Zihnini açmak ve sağlık amacıyla kahve tüketimi, tüm yaş gruplarında daha düşük oranlarda kalmaktadır. Fal bakmak için kahve içme alışkanlığı ise genç yaş grubunda düşük oranlarda görülmekte ve yaş ilerledikçe tamamen ortadan kalkmaktadır.

Kadınların kahve tüketim amaçları arasında en yaygın olanı alışkanlık, tadını sevme ve rahatlama olarak belirtilmiştir. Benzer şekilde, erkeklerin de kahve tüketim amaçları arasında alışkanlık, tadını sevme ve uyku açma öne çıkmaktadır. Bu, kadınların rahatlama amacıyla kahve tüketiminin erkeklerden daha yaygın olduğunu göstermektedir. Öte yandan, erkekler arasında uyku açmak için kahve tüketimi, kadınlara göre daha yüksektir. Sosyalleşme amacıyla kahve tüketimi, her iki cinsiyet için de benzer oranlardadır. Zihinsel

açılma amacıyla kahve tüketimi ise kadınlarda erkeklere göre biraz daha fazladır. Sağlık amacıyla kahve tüketimi, erkeklerde kadınlara göre biraz daha yüksektir. Fal bakmak amacıyla kahve tüketimi, her iki cinsiyette de düşük olup, kadınlarda erkekler göre yüksek bulunmuştur. Kahve tüketim amacının cinsiyete göre benzerlikler taşıdığını ve her iki cinsiyetin de alışkanlık, rahatlama ve tadını sevmek nedenleriyle kahve tüketim amacını ortaya koymaktadır. Ancak, bazı amaçlar (örneğin uyku açma ve sağlık) cinsiyetler arasında farklı oranlarda görülmektedir. Bununla birlikte bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Kahve tüketme amacının medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, bekâr öğretmenler arasında kahve tüketiminde en yaygın neden alışkanlık ve uyku açma olarak gözlemlenmiştir. Bekâr öğretmenler ayrıca rahatlamak ve tadını sevmek amacıyla da kahve tüketmektedirler. Evli öğretmenlerin tadını sevdikleri için kahve tüketme oranının bekârlara göre daha yüksek olduğu, buna karşın bekâr öğretmenlerin alışkanlık ve uyku açma amaçlarıyla kahve tüketme oranlarının evlilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Rahatlama ve sosyalleşme amacıyla kahve tüketim oranları ise her iki grup için benzerlik göstermektedir. Sonuç olarak bekâr ve evli öğretmenlerin kahve tüketim alışkanlıklarının benzer olduğunu ve farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Kahve tüketme amacının mesleki kıdem durumuna göre dağılımları incelendiğinde, mesleğinin ilk yıllarında olan öğretmenler arasında en yaygın kahve tüketim nedeni tadını sevmek ve alışkanlık olarak gözlemlenmiştir. Uyku açmak ve rahatlamak diğer önemli nedenler arasında yer almaktadır. 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında en yaygın nedenler alışkanlık, tadını sevmek ve rahatlamak olarak görülmektedir. 11-15 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerde rahatlamak ve alışkanlık en yaygın nedenlerdir. Bu gruptaki öğretmenler arasında uyku açmak ve tadını sevmek de önemli nedenlerdir. 16-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında rahatlamak en yaygın nedendir. Tadını sevmek ve alışkanlık diğer yaygın nedenler arasında yer almaktadır. 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında ise tadını sevmek ve sosyalleşmek en yaygın nedenlerdir. Genç öğretmenler arasında tadını sevmek ve alışkanlık ön planda iken, kıdem arttıkça ise rahatlamak ve sosyalleşmek gibi nedenler önem kazanmaktadır. Sağlık amacıyla kahve tüketme oranları genel olarak düşük seviyede kalmaktadır. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucu kahve tüketme amaçlarının mesleki kıdem durumuna göre dağılımının istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermediğini ortaya koymaktadır.

En çok tercih edilen kahve türlerinin yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, tüm yaş gruplarında Türk kahvesi en yaygın tercih edilen kahve türüdür. Filtre kahve ve hazır/paket kahve diğer yaygın türlerdir. Genç öğretmenler arasında filtre kahve ve hazır/paket kahve yaygın olarak tüketilirken, yaş ilerledikçe bu türlerin tüketimi azalmaktadır. Soğuk kahve (Frappe) ve diğer kahve türlerinin tercih edilme oranları genel olarak düşüktür. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucu tüketilen kahve türlerinin yaşa göre dağılımının istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermediğini ortaya koymaktadır.

Tüketilen kahve türlerinin cinsiyete göre, kadınlar arasında en çok tercih edilen kahve türü Türk kahvesidir; kadınların yarısından fazlası, Türk kahvesi tercih ederken, erkeklerin yarısından daha azı kahve tercih etmektedir. Türk kahvesinin kadınlar arasında daha popüler olduğunu görülmüştür. Filtre kahve tercihi erkekler arasında kadınlara göre daha yaygındır. Bu, erkeklerin daha fazla filtre kahve tükettiğini göstermektedir. Diğer kahve türlerinde ise cinsiyetler arasında bazı farklılıklar gözlenmektedir. Erkekler arasında Espresso tüketimi, kadınlara göre daha yaygındır. Soğuk kahve (Frappe), Americano ve diğer kahve türleri (Mocha vb.) tercihleri ise her iki cinsiyet için de düşüktür; kadınlarda ve erkeklerde birbirine yakın orandadır. Buna göre kadınlar, Türk kahvesi tüketiminde öne çıkarken, erkekler filtre kahve ve espresso tüketiminde daha yüksek oranlar göstermektedir. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucu tüketilen kahve türlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Kahve türü tercihlerinin medeni duruma göre incelendiğinde, Türk kahvesinin bekârlar arasında daha popüler olduğunu göstermektedir. Filtre kahve tercihi evliler arasında bekâr bireylere göre daha yaygındır. Bu, evli bireylerin daha fazla filtre kahve tükettiğini göstermektedir. Diğer kahve türlerinde ise bazı farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin, evli bireylerin çok azı Cafe Latte tercih ederken, bekâr bireylerde bu oran çok düşüktür. Espresso tüketimi evliler arasında bekâr bireylere göre daha yaygındır. Soğuk kahve (Frappe) tercihleri her iki grup için de düşüktür; evlilerde ve bekâr bireylerde düşük olduğudur. Americano ve diğer kahve türleri (Mocha vb.) tüketim oranları bekâr ve evli bireyler arasında benzerlik göstermektedir. Americano tüketimi her iki grup için de evliler ve bekârlar olarak rapor edilmiştir. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucu tüketilen kahve türlerinin medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Tüketilen kahve türlerinin mesleki kıdeme göre dağılımları incelendiğinde, 0-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin en yaygın olarak Türk kahvesi ve hazır/paket kahve tükettiklerini göstermektedir. 6-10 ve 11-15 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında Türk kahvesi ve filtre kahve yaygındır. 16-20 yıl arası mesleki kıdem grubunda Türk kahvesi özellikle en çok tercih edilen kahve türüdür. 21 yıl ve üzeri kıdem grubunda da Türk kahvesi en yaygın tüketim türü olarak dikkat çekmektedir. Genç öğretmenler arasında hazır/paket kahve ve filtre kahve tüketimi öne çıkarken, kıdem arttıkça Türk kahvesi tüketimi artmaktadır. Buna göre Fisher'ın kesin olasılık testi sonucu tüketilen kahve türlerinin mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Öğretmenlerin yaş gruplarına göre kahve tüketilen mekânların dağılımları incelendiğinde, tüm yaş gruplarında kahve tüketiminin en yaygın olarak okulda gerçekleştiği, evde kahve tüketiminin ise ikinci sırada yer aldığı ve kahve dükkânlarında tüketimin daha düşük oranlarda kaldığı görülmektedir. Ki-Kare test sonucuna göre yaş gruplarına göre kahve tüketim mekânlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Kahve tüketim mekânlarının cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, bu sonuçlar, her iki cinsiyetin de kahve tüketimi için en yaygın tercihinin okul olduğunu, ardından evde ve kahve dükkânlarında tüketimin geldiğini göstermektedir. Bununla birlikte kadınların erkeklere kıyasla daha fazla evde kahve tükettiğini belirlenmiştir. Ki-Kare test sonucuna göre yaş gruplarının kahve tüketim mekânlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Kahve tüketilen mekanların medeni duruma göre dağılımı incelendiğinde, ev ortamında kahve tüketiminin medeni durumdan bağımsız olarak benzer oranlarda yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Kahve dükkânlarında kahve tüketim oranları da evli ve bekâr bireyler arasında benzerlik göstermektedir. Ki-Kare test sonucuna göre medeni duruma göre kahve tüketim mekânlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Mesleki kıdeme göre kahve tüketim mekânlarının dağılımı incelendiğinde, tüm kıdem gruplarında kahve tüketimi en yaygın olarak okulda gerçekleşmekte olup, evde kahve tüketimi ise ikinci sırada yer almaktadır. Kahve dükkânlarında tüketim oranları ise diğer mekânlara göre daha düşüktür. Ki-Kare test sonucuna göre mesleki kıdeme göre kahve tüketim mekânlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Kafeye birlikte gidilen bireylerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, genç yetişkinlerin arkadaşlarıyla sosyal etkileşimlerini sürdürdüğünü göstermektedir. 40-49 yaş grubundaki öğretmenlerin arkadaşlarla kafeye gitme oranı yüksek seviyededir. Aile bireyleri ile gitme oranı yarıdan azdır. Orta yaş grubundaki öğretmenlerin de sosyal etkileşimlerini arkadaşları ile sürdürmektedir. 50-59 yaş grubunda kafeye arkadaşlarla gitme oranı yarıya yakındır. Aile bireyleri ile gitme oranı yarıya yakın iken, yalnız gitme oranı düşüktür. Bu grup, daha yüksek oranlarda aile bireyleri ile kafeye gitmeyi tercih etmektedir. Ki-Kare test sonucuna göre kafeye birlikte gidilen bireylerin yaş gruplarına göre dağılımı istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

Kafeye birlikte gidilen bireylerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, kadın öğretmenlerin büyük çoğunluğu kafeye arkadaşlarıyla gitmektedir, bu da kadın öğretmenlerin sosyal çevresiyle kafeyi daha fazla ziyaret ettiğini göstermektedir. Aile bireyleri ile kafeye gitme oranı erkeklerde, kadınlara göre daha yüksektir. Bu bulgu, erkeklerin aile bireyleri ile kafeye gitmeyi kadınlara kıyasla daha fazla tercih ettiğini göstermektedir. Yalnız başına kafeye gitme oranı ise erkeklerde kadınlardan daha yüksektir. Bu da erkeklerin kadınlara oranla kafeye yalnız gitme eğiliminde daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Ki-Kare test sonucuna göre kafeye birlikte gidilen bireylerin cinsiyete göre dağılımı istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Kadınlar, kafeye gitmek için genellikle arkadaşlarını tercih ederken, erkekler daha çok aile bireyleri ile veya yalnız olarak kafeye gitmektedir. Bu farklılıklar, sosyal etkileşim ve aile bağlarının cinsiyetler arasındaki kahve tüketim alışkanlıkları üzerindeki etkilerini yansıtabilir.

Kafeye birlikte gidilen bireylerin medeni duruma göre dağılımları incelendiğinde, her iki grubun da kafeyi en çok arkadaşlarıyla ziyaret ettiğini, ancak bekâr öğretmenlerin arkadaşlarıyla gitme oranının evli öğretmenlere göre göreceli olarak daha yüksek olduğunu göstermektedir. Aile bireyleri ile kafeye gitme oranı evli öğretmenler arasında bekâr öğretmenlere göre daha yüksektir. Bu bulgu, evli öğretmenlerin aile bireyleri ile kafeye gitme eğiliminde daha fazla olduğunu göstermektedir. Yalnız başına kafeye gitme oranı ise her iki grup için de benzer olup, bekâr öğretmenlerde ve evli öğretmenlerde düşük orandadır. Ki-Kare test sonucuna göre kafeye birlikte gidilen bireylerin medeni duruma göre dağılımı istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Bu da medeni durumun, kafeye yalnız gitme tercihinde anlamlı bir farklılık yaratmadığını göstermektedir.

Kafeye birlikte gidilen bireylerin mesleki kıdeme göre dağılımı incelendiğinde, mesleki kıdem arttıkça kafeye arkadaşlarla gitmenin yaygınlığının genellikle yüksek kaldığını, ancak aile bireyleriyle gitme oranlarının mesleki kıdem arttıkça genellikle düştüğünü göstermektedir. Yalnız gitme oranları ise tüm kıdem gruplarında düşük kalmakta, ancak yine de belirli bir orana sahiptir. Ki-Kare test sonucuna göre kafeye birlikte giden öğretmenlerin mesleki kıdeme göre dağılımı istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Bu çalışma sonunda şu öneriler yapılabilir;

- Araştırmamızın bulgularından biri de öğretmenlerin kahve içmelerinin sebeplerinden birinin de sosyalleşmek olduğudur. Öğretmenler arasında veya okul tarafından düzenlenebilecek olan sanat ve müzik etkinlikleri, gezi etkinlikleri gibi etkinlikleri içeren etkinlik takvimi yapılması önerilebilir. Bunun sonucunda öğretmenlerin sosyal bağlarını güçlendirebilir ve olumlu duygu durumu sıklığı artabilir.
- Öğretmenlere, kahve tüketiminin bilişsel performans ve dikkat üzerindeki etkileri hakkında eğitimler verilerek, sağlıklı tüketim alışkanlıkları kazandırılmalıdır. Ayrıca, aşırı kahve tüketiminin anksiyete ve uyku bozukluklarına yol açabileceği konusunda bilgilendirme yapılmalıdır.
- Kahvenin tadını ve kahve kültürünü seven öğretmenler için daha iyi bir kahvenin nasıl ve ne şekilde edinebileceği konusunda bilgilendirme yapılabilir.
- Kahve dükkanlarına gitmekten hoşlanan öğretmenler için ve günün çoğunda okulda bulunmak durumunda kalan öğretmenler için okul içerisinde kahve dükkanlarına benzer kahve içme alanı oluşturulabilir. Olumlu duygu durumunu arttıracaktır ve öğretmenin gününü daha verimli geçirmesini sağlayacaktır.
- Yüksek dozda kafein alımının olumsuz duygu durumuna etkisi olduğunu düşünüldüğünde bir fincan türk kahvesinin, bir fincan filtre kahvenin, espresso ve hazır paket kahvelerin içlerindeki kafein miktarları ve günlük alınmasını gereken kafein düzeyi hakkında bilgilendirme yapılabilir. Bunun sonucunda ise normal düzeyde kafein alımı ile olumlu duygu durumu yaşama sıklığı arttırılabilir.

KAYNAKLAR

- Aamodt, S., Wang, S. (2011). *Beynimize Hoş Geldiniz* (B. Erkan, Çev.). İstanbul: NTV.
- Acar, N., Çakırbaş, A, Çizmeci, B. (2019). Türk Kahvesi Tüketilen Mekanların Seçimini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Nevşehir Örneği, Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 135-143
- Adhikari, K., Kenney, E., Bhumiratana, N., Chambers, E. (2019). An Emotion Lexicon for the Coffee Drinking Experience. *Coffee: Production, Quality and Chemistry Edited by Adriana Farah The Royal Society of Chemistry Published by the Royal Society of Chemistry*, www.rsc.org at: <https://www.researchgate.net/publication/330601199>
- Adler, A. (2012). İnsan Doğasını Anlamak (D. Başkaya, Çev.). İzmir: İlya İzmir.
- Akay, D., Tezel, M. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesai Zamanlarında Yaşadıkları Duygu Durumlarının Belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 11(59).
- Akgül, H. (2020). Yetişkinler İçin Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği' nin SELSA-S Türk Kültürüne Uyarlaması Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(21), 54–69.
- Akşit, A. (2017). Değişen Kahve Tüketim Alışkanlıkları ve Türk Kahvesi Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(4), 310-325
- Alamsyah, F., Luthfi Hasan Mulyadi, M.W., Fernando, L. (2024). Kopi di Dunia Islam: Antara Sunnah, Kesehatan, dan Tradisi Sosial, *Jurnal Budi Pekerti Agama Islam*, 2, 6, e-ISSN : 3031-8343, doi: <https://doi.org/10.61132/jbpai.v1i6.762>
- Alan, A. K., Kabadayi, E. T., & Yılmaz, C. (2016). Cognitive and affective constituents of the consumption experience in retail service settings: effects on store loyalty. *Service Business*, 10(4), 715–735. <https://doi.org/10.1007/s11628-015-0288-8>

- Alnafissa, M., Alagsam, F., Almojel, S., Alamri, Y., Algarini, A., & Ismail, A. (2024). Segmentation and spending patterns in the Saudi Arabian coffee market. *Cogent Business & Management*, 11(1). <https://doi.org/10.1080/23311975.2024.2369214>
- Alyakut, Ö. (2023). Türk Mutfak Kültürünün Kahveye Verdiği Kimlik Türk Kahvesi. *International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR)*, (94), 1012–1024.
- Anonim,(2024).https://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/corporate_publications/files/efsaexplainscaffeine150527.pdf
- Argon, T. (2015). Öğretmenlerin Sahip Oldukları Duygu Durumlarını Okul Yöneticilerinin Dikkate Alıp Almamalarına İlişkin Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 377-404.
- Arslan, F. (2023). Kültürel bir miras olarak Türk kahvesi ve yiyecek içecek işletmelerindeki yeri. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 63_74.
- Arslan, M. (2018). Öğretmenlerde stres ve duygusal yeme davranışları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2), 45-62.
- Arslandaş, H., Dereboy, F., Yüksel, R. ve İnalkaç, S. (2019). Duygusal Yeme Ölçeği'nin Türkçe Çevirisinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 30, 2.
- Article. (2019). “Hate Speech’ Explained A Toolkit”. *London, ECIR 3GA*. <https://www.article19.org/data/files/medialibrary/38231/'Hate-Speech'-Explained---A-Toolkit-%282015-Edition%29.pdf>
- Atkinson, L. R., Atkinson, C. R. ve Hilgard, E. (1995). *Psikolojiye Giriş* (K. Atakay, M. Atakay ve A. Yavuz, Çev.). İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Ayçiçek, G. (2012). Olumlu ve olumsuz duyguların iş gören motivasyonu üzerindeki etkileri ve bir uygulama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Babicz-Zielinska, E. (2006). Role of Psychological Fscctors in Food Choice-A Review. *Polish Journal of Food and Nutrition Sciences*, 15(56), 379–384.
- Baki, Ö. (1999). *Bar ve kokteyller*. Antalya: İM.

- Bakioğlu, A., Korumaz, M. (2014). Öğretmenlerin Okulda Yalnızlıklarının Kariyer Evrelerine Göre İncelenmesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 39, s. 25-54
- Balaban, E.E. (2023). Ankara’da yaşayan bireylerin duygu durumları ve gıda tercihleri, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalı Yüksek Lisans, Ankara.
- Bartlett, M.Y., DeSteno, D. (2006) Gratitude and prosocial behavior: helping when it costs you. *Psychol Sci*, 17:319-325.
- Basım, N., Begenirbaş, M. (2012). Çalışma yaşamında duygusal emek: Bir ölçek uyarlama çalışması. *Yönetim ve Ekonomi Celal Bayar Üniversitesi, İ.İ.B.F.*, 19 (1), 77-90.
- Bayındır S.M., Bayındır B., Önçel S. (2020) X, Y ve Z Kuşağı Tüketicilerin Kahve Dükkanlarını Tercih Etme Alışkanlıklarının İncelenmesi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi* 2020,4(4):3949-3963: DOI: 10.26677/TR1010.2020.600
- Bayındır, B., Yüncü, H. R. (2020). Yaşam Tarzının Kahve Dükkânlarını Tercih Etme Niyeti Üzerine Etkisinin İncelenmesi, *Journal of Turkish Tourism Research*, 4(4): 3137-3151. (1) (PDF) Available from: https://www.researchgate.net/publication/344771615_Yasam_Tarzinin_Kahve_Dukk_anlarini_Tercih_Etme_Niyeti_Uzerine_Etkisinin_Incelenmesi [accessed Sep 02 2024].
- Baymur, F. (1994). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkılap.
- Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D., Trexler, L. (1974). “The Measurement of Pessimism: The Hopelessness Scale”, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(6), 861-865.
- Bekker, M. H., Van De Meerendonk, C. ve Mollerus, J. (2004). Effects Of Negative Mood Induction and Impulsivity on Self-Perceived Emotional Eating. *International Journal of Eating Disorders*, 36(4), 461-469.
- Bhattacharya, S.K., Satyan, K.S., Chakrabarti, A. (1997). Anxiogenic action of caffeine: an experimental study in rats. *J. Psychopharmacol.* 11(3), 219-224. <http://dx.doi.org/10.1177/026988119701100304>
- Bhumiratana, N., Adhikari, K. ve E. Chambers, E. (2014). *Food Res. Int.*, 61, 83.

- Bilgen, Ş.S. (2017). Türkçe duygusal yeme ölçeği geliştirilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. Yüksek lisans tezi, <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bongers, P., Jansen, A., Havermans, R., Roefs, A. ve Nederkoorn, C. (2013). Happy Eating. The Underestimated Role Of Overeating In A Positive Mood. *Appetite*, 67, 74-80.
- Botella, C., Baños, R. (2013). Emotional eating and food intake after sadness and joy. *Appetite*, 66, 20-25.
- Bozbek, S. (2022). *Algılanan Stresin Duygusal Yeme Üzerindeki Etkisinde Kendilik Algısının Aracı Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans. T.C. İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Braden, A., Musher-Eizenman, D., Watford, T. ve Emley, E. (2018). Eating When
- Brown, R. J., Smith, T. P. (2016). The effects of caffeine on stress and anxiety levels in teachers. *Journal of Educational Psychology*, 108(3), 250-262.
- Browne, M.W. & Cudeck, R., 1993. Alternative ways of assessing model fit. In: Bollen, K.A. and Long, J. S. (Eds.) *Testing structural equation models*, Sage
- Bulduk, S., Süren, T. (2007). Türk Mutfak Kültüründe Kahve. *Presented at the ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) (International Congress of Asian and North African Studies*, Ankara.
- Bulut, Ş. (2019). Yaratıcılık Dahilik ve Hayal Kırıklığı Kavramlarının Sanatçıların Üretimlerine Etkisinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 5(1), 52-59.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Byrne, B. M. & Campbell, T. L. (1999). Cross-cultural comparisons and the presumption of equivalent measurement and theoretical structure: A look beneath the surface. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30, 557- 576. DOI: <https://doi.org/10.1177/0022022199030005001>
- Cappelletti, S., Piacentino, D., Sani, G., ve Aromatario, M. (2015). Caffeine: Cognitive and Physical Performance Enhancer or Psychoactive Drug? *Current Neuropharmacology*, 2015, 13, 71-88.

- Carlback, J. & Wong, A. (2018). *A study on factors influencing acceptance of using mobile electronic identification applications in Sweden*. Retrieved from <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1214313&dswid=-6173> (accessed on 09 November 2019)
- Chatterjee, S. (2017). Brand Loyalty on the Basis of Olfactory Techniques Using Discriminant Analysis: a Case of Cafe Coffee Day Store in Kolkata, India. *Academy of Marketing Studies Journal*, 21(1), 1–7.
- Chernyshenko, O., Kankaraš, M. and Drasgow, F. (2018). Social and emotional skills for student success and wellbeing: Conceptual framework for the OECD study on social and emotional skills. *OECD Education Working Papers*, 173. Paris: OECD Publishing
- Christensen L, Pettijohn L. Mood and carbohydrate cravings. *Appetite*. 2001 Apr;36(2):137-45. doi: 10.1006/appe.2001.0390. PMID: 11237349.
- Clark, I. Landolt, H.P. (2017). Coffee, caffeine, and sleep: A systematic review of epidemiological studies and randomized controlled trials. *Sleep Med Rev*. 2017; 31:70-8.
- Cohen J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. Routledge Academic.
- Cooper, R.K. ve Sawaf, A. (2010). *Liderlikte duygusal zekâ* (Ayman Z.B. Çev. Ed.). İstanbul: Sistem.
- Cunha, R.A., Agostinho, P.M. (2010). Chronic caffeine consumption prevents memory disturbance in different animal models of memory decline. *J. Alzheimers Dis.*,20 (Suppl 1), 95-116. 10.3233/JAD-2010-1408
- Cüceloğlu, D. (1993). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi.
- Czarniecka-Skubina, E., Pielak, M., Sałek, P., Korzeniowska-Ginter, R., & Owczarek, T. (2021). Consumer choices and habits related to coffee consumption by poles. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(8), 3948.
- Çakici, A., Şimşek, N. (2017). Çay ve Kahve Hangi Durumlarda Neden Tüketilir Hangi Duyguları Çağırır. Presented at the 2.Uluslararası Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu, Gaziantep.

- Çöllü, B. C., Barutçu, E. (2021). Psikolojik Sözleşme ile Örgütsel Özdeşleşme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, 8(2),621–648.
- Davis JK, Green JM, 2009. Caffeine And Anaerobic Performance: Ergogenic Value And Mechanisms Of Action. *Sports Med.* 39,813–32.
- De Lauzon-Guillain, B., Basdevant, A., Romon, M., Karlsson, J., Borys, J. M. ve Charles, M. A. (2006). Is restrained eating a risk factor for weight gain in a general population? *The American Journal of Clinical Nutrition*, 83(1), 132-138.
- Demir, A. (2020). Kahve tüketiminin uyku bozuklukları ve anksiyete üzerindeki etkisi. *Psikiyatri ve Nöroloji Araştırmaları Dergisi*, 23(4), 314-328.
- Demir, H. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Yeme Davranışı ile Antropometrik Ölçümler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Demirel, B., Yavuz, K.F., Karadere, M.E., Şafak, Y. ve Türkçapar, M.H. (2014). Duygusal iştah anketinin Türkçe geçerlik ve güvenirliği, beden kitle indeksi ve duygusal şemalarla ilişkisi, *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 3, 171-181.
- Deniz, K. (2018). Eğitimde insan ilişkileri ve iletişim: İKNA. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Deniz, M., & Yılmaz, E. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zekâ ve Stresle Başa Çıkma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3(25), 17-26. <https://doi.org/10.17066/pdrd.51631>
- Deniz, V. (2018). Lise öğrencilerinin duygusal yeme davranışlarının farklı değişkenlere göre incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dennison, J. (2024). Emotions: functions and significance for attitudes, behaviour, and communication. *Migration Studies* 12(1):1–20. March 2024. <https://doi.org/10.1093/migration/mnad018> Depressed, Anxious, Bored, or Happy: Are Emotional Eating Types Associated With Unique Psychological and Physical Health Correlates? *Appetite*, 125, 410-417.

- Deroost, N., ve Cserjési, R. (2018). Attentional avoidance of emotional information in emotional eating, *Psychiatry Research*, 269, 172-177.
- DeVellis, R.F. (2003) *Scale Development: Theory and Application*. 2nd Edition, Sage.
- Devonport, T. J., Nicholls, W., ve Fullerton, C. (2019). A systematic review of the association between emotions and eating behaviour in normal and overweight adult populations. *Journal of health psychology*, 24(1), 3-24.
- Diamond, S., Balm, T.K., ve Freitag, F.G. (2000). Ibuprofen plus caffeine in the treatment of tension-type headache. *Clin. Pharmacol. Ther.*, 68(3), 312-319. <http://dx.doi.org/10.1067/mcp.2000.109353>
- Dilekmen, M. (2008). Etkili eğitim için etkili öğretmenlik. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (2), 213-221.
- Ding WX. (2014). Drinking coffee burns hepatic fat by inducing lipophagy coupled with mitochondrial b-oxidation. *Hepatology*, 59:1235–8
- Dökmen, Ü. (2000). *Varolmak Gelişmek Uzlaşmak*. İstanbul: Sistem.
- Duan, W., Guo, Y., Xiao, J., Chen, J., He, K., Jiang, Y., ... Zheng, X. (2021). Association between dietary caffeine, coffee, and tea consumption and depressive symptoms in adults: A systematic review and dose-response meta-analysis of observational studies. *Frontiers in Nutrition*, 8, 666. <https://doi.org/10.3389/fnut.2021.666362>
- Dunn EW, Aknin LB, Norton MI (2008) Spending money on others promotes happiness. *Science*, 319:1687-1688.
- Duran, M. (2004). *Kahve Etüdü*. İstanbul Ticaret Odası / Dış Ticaret Araştırma Servisi, 1-21.
- Einöther, S.J., Giesbrecht, T. (2013). Caffeine as an attention enhancer: reviewing existing assumptions. *Psychopharmacology (Berl)*, 225(2), 251-274. <http://dx.doi.org/10.1007/s00213-012-2917-4>
- Ekşi, B. (1991). Kuşaktan Kuşağa Mutsuzluk (Peride Celal) “Üç Yirmidört Saat” (2. Baskı), Can.
- El Yacoubi, M., Ledent, C., Parmentier, M., Costentin, J., ve Vaugeois, J.M. (2000). The anxiogenic-like effect of caffeine in two experimental procedures measuring anxiety

- in the mouse is not shared by selective A(2A) adenosine receptor antagonists. *Psychopharmacology* (Berl), 148(2), 153-163. <http://dx.doi.org/10.1007/s002130050037>
- Elliott, A. C. ve Woodward, W. A. (2007). *Statistical analysis quick reference guidebook: With SPSS examples*. Sage.
- Emmons, R.A., McCullough, M.E. (2003) Counting blessings versus burdens: an experimental investigation of gratitude and subjective well-being in daily life. *J Pers Soc Psychol*, 84: 377-389.
- Energy production and decreases hepatic mTOR levels. *Nutrition* 38: 1-8.
- Eskelinen, M.H., Ngandu, T., Tuomilehto, J., Soininen, H., ve Kivipelto, M. (2009). Midlife coffee and tea drinking and the risk of latelife dementia: a population-based CAIDE study. *J. Alzheimers Dis.*,16, 85-91. DOI: 10.3233/JAD-2009-0920
- Fairburn, C. G. (2008). *Cognitive behavior therapy and eating disorders*. Guilford Press.
- Fenko, A., de Vries, R., & van Rompay, T. (2018). How strong is your coffee? The influence of visual metaphors and textual claims on consumers' flavor perception and product evaluation. *Frontiers in Psychology*, 9(FEB), 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00053>
- Fidan, N., Duban, N., Yüksel, A., Kasapoğlu, K., Yamaç, A. (2012). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Gözüyle Öğretmen Eğitimcilerinin Özellikleri*. *Journal of Theoretical Educational Science*, 6 (1), 136-159
- Field, A., Miles, J. and Field, Z. (2012) *Discovering Statistics Using R*. Sage Publications Ltd., London.
- Floody, D.R. (2014) *Serenity and inner peace: positive perspectives*. In *Personal Peacefulness: Psychological Perspectives* (Eds GK Sims et al.):107-133. New York, Springer.
- Fredrickson, B.L. (2013) *Positive emotions broaden and build*. In *Advances in Experimental Social Psychology* (Eds P Devine, A Plant):1-53. Massachusetts, Academic Press.
- Fredrickson, B.L., Branigan C (2005) *Positive emotions broaden the scope of attention and thought-action repertoires*. *Cogn Emot*, 19:313-332.

- Fredrickson, B.L., Cohn, M.A. (2008) Positive emotions. In Handbook of Emotions. (Eds M Lewis et al.):777-796. New York, Guilford Press.
- Ganley, R. (1989). Emotion And Eating in Obesity: A Review Of Literature. *International Journal Of Eating Disorders*, 8, 343-361.
- Gardner, M., Wansink, B., Kim, J., ve Park, S.-B. (2014). *Better Moods for Better Eating?: How Mood Influences Food Choice*. Journal of Consumer Psychology, 24(3), 320-335.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Gerow, J. R. (1992). *Psychology: An Introduction*. New York: Harper Collins Publishers.
- Ghasemi, A., & Zahediasl, S. (2012). Normality tests for statistical analysis: a guide for non-statisticians. *International journal of endocrinology and metabolism*, 10(2), 486.
- Giocalone, D., Fosgaard, T. R., Steen, I., & Münchow, M. (2016). “Quality does not sell itself”: Divergence between “objective” product quality and preference for coffee in naïve consumers. *British Food Journal*, 118(10), 2462–2474. <https://doi.org/10.1108/BFJ-03-2016-0127>
- Gidamo (2019). Kahvenin öyküsü. *Gıda Mühendisliği Dergisi*, 35-37. Erişim adresi: http://www.gidamo.org.tr/resimler/ekler/cb22bdd0b7ba1ab_ek.pdf?dergi=11
- Girginol, C. R. (2016). *Kahve – Topraktan fincana* (2. Baskı). İstanbul: Cinius Yayınları.
- Goleman, D. (2001). *Duygusal Zekâ*. İstanbul: Varlık.
- Green, S. B., & Salkind, N. J. (2008). *Using SPSS for Windows and Macintosh: Analyzing and Understanding Data* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson/Prentice Hall.
- Greenberg, J.A., Dunbar, C.C., Schnoll, R., Kokolis, R., Kokolis, S., ve Kassotis, J. (2007). Caffeinated beverage intake and the risk of heart disease mortality in the elderly: aprospective analysis. *Am. J. Clin.Nutr.*, 85(2), 392-398. PubMed ID: 17284734
- Griffiths, R.R., Mumford, G.K. (1996). *Caffeine reinforcement, discrimination, tolerance, and physical dependence in laboratory animals and humans*. In: Handbook of Experimental Pharmacology; Schuster, C.R., Kuhar, M.J., Eds.; Springer-Verlag: Heidelberg, pp. 315-341. http://dx.doi.org/10.1007/978-3-642-60963-3_9

- Gross JJ, Carstensen LL, Tsai J, Skorpen CG, Hsu AYC (1997) *Emotion and aging: Experience, expression, and control*. Psychol Aging, 4:590–599.
- Guo X, Park Y, Freedman ND, Sinha R, Hollenbeck AR, Blair A, Chen H. (2014). *Sweetened beverages, coffee, and tea and depression risk among older US adults*. PLoS One. 17;9(4): e94715.
- Güleken, S.Z. (2023). *Kadınlarda, Depresyon, Anksiyete ve Stresin, Aleksitimi ve Duyusal Yeme Davranışı ile Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.T.C. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Gülmez, E. (2017). Marka Tercihinde Duyuların Rolü Starbucks ve Kahve Dünyası Markalarının Duyusal Markalama Açısından Karşılaştırılması. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), 58–84.
- Gündüç, N. and El, S.N., 2003. Assessing antioxidant activities of phenolic compounds of common Turkish food and drinks on in vitro low – density Lipoprotein Oxidation. *J. Food Sci.*, 68, 2591- 2595.
- Gürbüz, H. (2018). Öğretmenlerde kahve tüketim motivasyonları: Duyusal bastırma ve sosyal etkileşim. *Sosyal ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 15(1), 90-105.
- Gürsoy Naskali, E. (2011). *Türk kahvesi kitabı*. İstanbul: Kitabevi.
- Hammami, M.B.A., Shaikh, Y.G.A., Hashem, A.M., Adi, O.M.M., Yaseen, I.A:A., Menawy, Z.M.E., ve Elmoselhi, A.B. (2018). Caffeine Consumption Levels and Knowledge Among Adults in the United Arab Emirates: Insight from a Nationwide Survey. *Journal of Coffeine and Adenosine Reserach*.8(2), doi:10.1089/caff.2017.0034
- Haskell, C.F., Kennedy, D.O., Wesnes, K.A., Scholey, A.B. *Cognitive and mood improvements of caffeine in habitual consumers and habitual non-consumers of caffeine*. Psychopharmacology (Berl). 2005 Jun;179(4):813-25. doi: 10.1007/s00213-004-2104-3. Epub 2005 Jan 28. PMID: 15678363.
- Hattox, R. S. (1998). *Kahve ve kahvehaneler – bir toplumsal içeceğin yakındoğu'daki kökenleri*. N. Elhüseyni (Çev.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt.
- Hazra, A., & Gogtay, N. (2016). Biostatistics series module 4: comparing groups–categorical variables. *Indian journal of dermatology*, 61(4), 385-392.

- Heatherton, T.F., Baumeister, R.F. (1991). Binge eating as escape from selfawareness. *Psychol Bull.* 110:86-108.
- Heise, U. (2001). *Kahve ve kahvehaneler*. M. Tüzel (Çev.). Ankara: Dost.
- Herman, C. P., Polivy, J. (1975). *Anxiety, restraint, and eating behavior*. *Journal of abnormal psychology*, 84(6), 666.
- Herman, C.P., Mack, D. (1975). *Restrained and unrestrained eating*. *J Pers.* 43:647-60.
- Hernández, J.A., Heyd, B., Trystram, G. *On-line assessment of brightness and surface kinetics during coffee roasting*, *Journal of Food Engineering*, Volume 87, Issue 3, 2008, 314-322, ISSN 0260-8774, <https://doi.org/10.1016/j.jfoodeng.2007.12.009>.
- Higdon JV, Frei B. *Coffee and health: a review of recent human research*. *Crit Rev Food Sci Nutr.* 2006;46(2):101-23. doi: 10.1080/10408390500400009. PMID: 16507475.
- Hsu, T., Forestell, C. (2021). *Mindfulness, Mood, and Food: The Mediating Role of Positive Affect*. *Appetite* (158).
- Huffman, K., Vernoy, M., ve Vernoy, J. (1994). *Psychology in Action*. Canada: John Wiley and Sons.
- James JE. Critical review of dietary caffeine and blood pressure: a relationship that should be taken more seriously. *Psychosom Med.* 2004 Jan-Feb;66(1):63-71. doi: 10.1097/10.psy.0000107884.78247.f9. PMID: 14747639.
- Jee, H. J., Lee, S. G., Bormate, K. J. ve Jung, Y. S. (2020). *Effect of caffeine consumption on the risk for neurological and psychiatric disorders: sex differences in human*. *Nutrients*, 12(10), 3080.
- Jeon, S., Park, C., & Yi, Y. (2016). *Co-creation of background music: A key to innovating coffee shop management*. *International Journal of Hospitality Management*, 58, 56–65. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2016.07.006>
- Johnson, C. P. (2016). Social eating and external cues: How social settings influence eating behavior. *Appetite*, 107, 30-38.
- Kalkan, N. (2020). *Kutadgu Bilig De Olumlu ve Olumsuz Duygular*. *Dil Araştırmaları*, (26), 103–138.

- Kaplan, G.B., Greenblatt, D.J., Ehrenberg, B.L., Goddard, J.E., Cotreau, M.M., Harmatz, J.S., Shader, R.I. (1997). Dose-dependent pharmacokinetics and psychomotor effects of caffeine in humans. *J. Clin. Pharmacol.*, 37(8), 693-703. <http://dx.doi.org/10.1002/j.1552-4604.1997.tb04356.x>
- Karakaya, İ. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. A. Tanrıöğen (Ed.) Bilimsel araştırma yöntemleri (ss. 55-84) içinde. Anı.
- Kaya, E. (2009). *Özel Okul Öğretmenlerinin Duyusal Emek Davranışını Algılama Biçimleri ile İş Doyumları ve İş Stresleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Endüstri ve Örgüt Psikolojisi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kaya, H. (2019). *Öğretmenlerin mesleki bağlılıkları ve iş performansları: Pozitif duyguların rolü*. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 27(1), 68-83.
- Kaya, S. Y., Şahin, E. (2023). Pozitif ve Negatif Duygu Durumlarında Yemek Yeme İştahı ve Yemek Sonrası Suçluluk Hissi: Trabzon'da Bir Araştırma. *Avrasya Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4 (Türk Turizminin Geçmiş ve Gelecek Yüzyılı), 68-77.
- Keleş, F. (2011). Kafein. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 37(9), 121-128.
- Kılıç, O. (2020, 25 Ocak). *Türkiye'de kahve tüketimi 'orta boya' yaklaşıyor*. Dünya gazetesi.
- Kontinen, H. (2020). Emotional eating and obesity in adults: the role of depression, sleep and genes. *Proceedings of the Nutrition Society*, 79(3), 283-289.
- Kozaklı, H. (2006). *Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Kum, S., Boşnak, T. (2016). Türk gemi adamlarının beslenmesi üzerine nitel bir araştırma. *Journal of ETA Maritime Science*, 4(2), 135-147.
- Kuzucu, K., Koz, M. S. (2015). *Türk kahvesi*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Küçükkömürler, S., Özgen, L. (2009). Coffee and turkish coffee culture. *Pakistan Journal of Nutrition*, 8(10), 1693-1700.

- Laska, E.M., Sunshine, A., Mueller, F., Elvers, W.B., Siegel, C., ve Rubin, A. (1984). Caffeine as an analgesic adjuvant. *JAMA*, 251(13), 1711-1718. <http://dx.doi.org/10.1001/jama.251.13.1711>
- Layous, K., Sweeny, K., Armenta, C., Na, S., Choi, I., ve Lyubomirsky, S. (2017). *The proximal experience of gratitude. PLoS One*, 12:e0179123.
- Leathwood, P.D., Pollet, P. (1982). *Diet-induced mood changes in normal populations. J. Psychiatr. Res.*, 17(2), 147-154.
- Li, Y., Ahlstrom, D. (2016). *Emotional stability: A new construct and its implications for individual behavior in organizations. Asia Pacific Journal of Management*, 33, 1-28.
- Loke, W.H., Hinrichs, J.V., ve Ghoneim, M.M. (1985). Caffeine and diazepam: separate and combined effects on mood, memory, and psychomotor performance. *Psychopharmacology (Berl)*, 87(3), 344-350. <http://dx.doi.org/10.1007/bf00432719>.
- Lowe, M. R., Maycock, B. (1988). Restraint, disinhibition, hunger and negative affect eating. *Addictive Behaviors*, 13, 369–377.
- Lucas, M., O'Reilly, E.J., Pan, A., Mirzaei, F., Willett, W.C., Okereke, O.I., ve Ascherio, A. (2014). Coffee, caffeine, and risk of completed suicide: results from three prospective cohorts of American adults. *World J Biol Psychiatry*. 2014 Jul;15(5):377-86.
- Lyman, B. (1982). The nutritional values and food group characteristics of foods preferred during various emotions. *Journal of Psychology*, 112, 121–127.
- Macht, M. (1999). Characteristics of eating in anger, fear, sadness, and joy. *Appetite*, 33, 129–139.
- Macht, M. (2008). How emotions affect eating: A five-way model. *Appetite*, 50(1), 1-11.
- Macht, M., Roth, S. ve Ellgring, H. (2002). Chocolate eating in healthy men during experimentally induced sadness and joy. *Appetite*, 39, 147–158.
- Macht, M., Simons, G. (2000). Emotions and Eating in Everyday Life. *Appetite*, 35(1), 65-71.
- Magalhães, R., Picó-Pérez, M., Esteves, M., Vieira, R., Castanho, T. C., Amorim, L., ... ve Sousa, N. (2021). Habitual coffee drinkers display a distinct pattern of brain functional connectivity. *Molecular psychiatry*, 26(11), 6589-6598.

- Martini, D., Del Bo', C., Tassotti, M., Riso, P., Del Rio, D., Brighenti, F. ve Porrini, M. (2016). *Coffee Consumption and Oxidative Stress: A Review of Human Intervention Studies. Molecules*, 21(8), 979. <https://doi.org/10.3390/molecules21080979>
- McGinnis, A. L. (1998). *İyimserliğin Gücü*. (A. Kayaş, Çev.) İstanbul: Beyaz.
- Mertler, C. A. ve Reinhart, R. V. (2017). *Advanced and multivariate statistical methods: practical application and interpretation*. Taylor ve Francis Group.
- Miller, R., Smith, T. ve Jones, A. (2017). The relationship between emotional eating and stress among teachers. *Health Education Journal*, 76(5), 502-513.
- Min, J., Cao, Z., Cui, L., Li, F., Lu, Z., Hou, Y., Yang, H., Wang, X. ve Xu, C. (2023). The association between coffee consumption and risk of incident depression and anxiety: Exploring the benefits of moderate intake. *Psychiatry research*, 326, 115307.
- Morgan, C. T. (1981). *Psikolojiye Giriş Ders Kitabı*. (H. Arıcı, Çev.). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü.
- Murphy, N., Hall, J. (2011). Intelligence and interpersonal sensitivity: A meta-analysis. *Intelligence*, 39 (1), 54- 63.
- Okumuş, F., Mete, M., Bakıyev, E., ve Kaçire, İ. (2013). Umutsuzluk, tükenmişlik ve iş memnuniyeti kavramları arasındaki ilişkinin analizi: eğitim sektöründe bir uygulama. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(47), 191-202.
- Ouwens, M.A., Van Strien, T., ve Van Leeuwe, J.F.J. (2009). Possible pathways between depression, emotional and external eating. A structural equation model. *Appetite*, 53(2), 245-248.
- Öz, E. Ü. (2007). *Duygusal emek davranışlarının çalışanların iş sonuçlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, A. (2010). *Örgütsel Özdeşleşmenin Algılanan Örgütsel Destek, Cinsiyet ve Kıdem Değişkenlerine Göre İncelenmesi*. *TSA*, 14 (1), 237-250.
- Özdemir, G. S. (2015). *Duygusal yemenin depresyon, anksiyete ve stres belirtileri ile olan ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özgen, L., Ergun, P., & Kaymaz, E. (2019). Slow food hareketine uygun bir içecek: Türk kahvesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*.
- Özgen, L., Kınacı, B., ve Arlı, M. (2012). Eating attitudes and behaviors of adolescents. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 45(1), 78–93.
- Parker, R. S., Hermans, C. M., and Schaefer, A. D., (2004). Fashion Consciousness of Chinese, Japanese and American Teenagers. *Journal of Fashion Marketing and Management*. 8(2), 176-86.tun
- Poole, R., Kennedy, O. J., Roderick, P., Fallowfield, J. A., Hayes, P. C., & Parkes, J. (2017). Coffee consumption and health: umbrella review of meta-analyses of multiple health outcomes. *BMJ (Clinical research ed.)*, 359, j5024. <https://doi.org/10.1136/bmj.j5024>
- Postuma, R.B., Lang, A.E., Munhoz, R.P., Charland, K., Pelletier, A., Moscovich, M., Filla, L., Zanatta, D., Rios Romenets, S., Altman, R., Chuang, R., ve Shah, B. (2012). Caffeine for treatment of Parkinson disease: a randomized controlled trial. *Neurology*, 79(7), 651-658.
- Rasch, D., ve Guiard, V. (2004). The robustness of parametric statistical methods. *Psychology Science*, 46, 175-208.
- Reed J, Ones DS (2006) The effect of acute aerobic exercise on positive activated affect: a meta-analysis. *Psychol Sport Exerc*, 7:477-514.
- Rhoads, D.E., Huggler, A.L., Rhoads, L. (2011). Acute and adaptive motor responses to caffeine in adolescent and adult rats. *J. Pharmacol. Biochem. Behav.* 99(1), 81-86. <http://dx.doi.org/10.1016/j.pbb.2011.04.001>
- Richardson, G. (2011). Reflections on the Foundations of System Dynamics. *System Dynamics Review*, 27, 219-243. <https://doi.org/10.1002/sdr.462>
- Richelieu, A., & Korai, B. (2014). The consumption experience of Tim Hortons' coffee fans. *Qualitative Market Research*, 17(3), 192–208. <https://doi.org/10.1108/QMR-06-2012-0032>

- Roache, J. D., and Griffiths, R. R., 1987, Interactions of diazepam and caffeine: behavioral and subjective dose effects in humans. *Pharmacology, Biochemistry and Behaviour*, 26, 801–812.
- Rodak, K., Kokot, I. ve Kratz, E. M. (2021). Caffeine as a Factor Influencing the Functioning of the Human Body-Friend or Foe?. *Nutrients*, 13(9), 3088. <https://doi.org/10.3390/nu13093088>
- Ruderman, A. J. (1983). Obesity, anxiety, and food consumption. *Addictive behaviors*, 8(3), 235-242.
- Rush CR, Sullivan JT, Griffiths RR. Intravenous caffeine in stimulant drug abusers: subjective reports and physiological effects. *J Pharmacol Exp Ther*. 1995 Apr;273(1):351-8. PMID: 7714788.
- Rusted, J. (1999). Caffeine and cognitive performance: Effects on mood or mental processing. In: Caffeine and behavior: Current views and research trends; Gupta, B.S., Gupta, U., Eds.; CRC Press: Washington, 221-229.
- Samoggia, A., Del Prete, M. ve Argenti, C. (2020). Functional Needs, Emotions, and Perceptions of Coffee Consumers and Non-Consumers. *Sustainability*, 12(14), 5694. <https://doi.org/10.3390/su12145694>
- Sargent, A., Watson, J., Topoglu, Y., Ye, H., Suri, R., & Ayaz, H. (2020). Impact of Tea and Coffee Consumption on Cognitive Performance: An fNIRS and EDA Study. *Applied Sciences*, 10(7), 2390. <https://doi.org/10.3390/app10072390>
- Sawyer, D.A., Julia, H.L., ve Turin, A.C. (1982). Caffeine and human behavior: arousal, anxiety, and performance effects. *J. Behav. Med.*, 5(4), 415-439. <http://dx.doi.org/10.1007/bf00845371>
- Schiraldi, G.R. (2023). *Psikolojik Sağlık (Rezilyans), Stres, Travma ve Zorluklardan Kurtulmak İçin Temel Beceriler Rehberi*. İstanbul, Nova Kitap.
- Schwartzberg, S. S., Halgin, R. P. (1991). Treating grieving clients: The importance of cognitive change. *Professional Psychology: Research and Practice*, 22 (3), 240-246.

- Seferoğlu, S. S., Yıldız, H. ve Yücel, Ü. A. (2014). *Öğretmenlerde tükenmişlik: Tükenmişliğin göstergeleri ve bu göstergelerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Eğitim ve Bilim, 39(174).
- Setiyorini, H., Chen, T., Pryce, J. (2023). Seeing coffee tourism through the lens of coffee consumption: A critical review. *European Journal of Tourism Research*, 34, 3401. <https://doi.org/10.54055/ejtr.v34i.2799>
- Seven, H., (2013). *Yetişkinlerde duygusal yeme davranışının beslenme durumuna etkisi*, Yüksek lisans tezi, <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sevinçer, G. M., Konuk, N. (2013). Emosyonel yeme. *Journal of Mood Disorders*, 3(4), 171-8.
- Shaver, Philip, ve diğerleri, (2001) “Emotion Knowledge – Further Exploration Of A Prototype Approach”, W.G. PARROTT(Ed.), *Emotion in Social Psychology: Essential Readings*. Philadelphia: Psychology Anka. 26-56.
- Sirem (2009). *Duygusal Zekâ Düzey ve İş Tatmini İlişkisinin Analizi, Afyonkarahisar Kamu Sağlık Çalışanlarına Yönelik Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim Organizasyon.
- Smith, R. A. (2002). Race, Gender, and Authority in the Workplace: Theory and Research. *Annual Review of Sociology*, 28, 509-542.
- Smith, T. P. (2017). The impact of caffeine on teacher performance and stress. *Journal of Applied Psychology*, 102(4), 670-680.
- Smith, T. P., Brown, R. J. ve Williams, K. (2018). Caffeine consumption and its effects on cognitive performance and mood in teachers. *Educational Research Review*, 14, 45-58.
- Sözlü, S., Yılmaz, B. ve Acar, N. (2017). Kahve tüketimi ve bazı hastalıklarla ilişkisi: son yıllarda yapılan insan temelli araştırmaların irdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2), 33-39.
- Spielberger, C.D. (1983). *Manual For the State-Trait Anxiety Inventory*. Palo Alto, CA: Consulting Psycho 1983.

- Stein, S. J., & Book, H. E. (2003). *The EQ Edge: Emotional Intelligence and Your Success*. Toronto: Stoddart Publishing.
- Strien, T., Cebolla, A., Etchemendy, E., Gutiérrez Maldonado, J., Ferrer Garcia, M., Botella, C., et al. (2013). Emotional Eating And Food Intake After Sadness And Joy. *Appetite*, 66, 20-25.
- Takahaski K, Yanai S, Shimokado K. (2017). Coffee consumption in aged mice increases
- Telli Danışmaz, A. (2021). Üçüncü Dalga Kahve Akımının Tüketicilerin Kahve Tüketim Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. *Kesit Akademi Dergisi*, 7 (27), 441-452
- Temeloğlu, E., Akdeniz, D. (2020). Tüketicilerin Türk Kahvesi Hakkında Bilgiye Sahip Olma Algı Seviyelerinin Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 116–126.
- Tetik, S., Yurtsever, H. (2018). Ön Lisans Öğrencilerinin Umutsuzluk Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(21), 39–56.
- Tomczak, M. ve Tomczak, E. (2014). The need to report effect size estimates revisited. An overview of some recommended measures of effect size. *Trends in Sport Sciences*. 1(21):19
- Toparlak Kasar, M. (2019). *Erişkin Kadınlarda Duygusal Yeme, Sıkıntıya Katlanma ve Duygu Durum Düzenleme Becerileri ile İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Toros, T. (1999). *Kahvenin Öyküsü*, İletişim yayınevi İstanbul.19,20.
- Tugade, M.M., Fredrickson, B.L., Barrett, L.F. (2004). Psychological resilience and positive emotional granularity: examining the benefits of positive emotions on coping and health. *J Pers*, 72:1161-1190.
- Tuncer, A. İ. ve Tuncer, M. U. (2016). *Eğlence Reklamlarının Viral Uygulamaları ve Z Kuşağı Üzerinden Bir Değerlendirme*. TRT Akademi, 1 (1) 211-229, Tarım Ekonomisi Bölümü, XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongre Kongre Kitabı
- Türk Dil Kurumu, (2024). Büyük Türkçe Sözlük. Erişim tarihi: 08.09.2024, (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts).

- Tüzün, A. (2018). *Tüketicilerin butik kahve dükkânlarını tercih etme nedenleri: Ankara ilinde bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi.
- Ünal, S. G. (2018). Duygusal Yeme ve Obezite. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 30-47.
- Van Strien T, Cebolla A, Etchemendy E, Gutiérrez-Maldonado J, Ferrer-García M, Botella C, Baños R. *Emotional eating and food intake after sadness and joy. Appetite*. 2013 Jul; 66:20-5. doi: 10.1016/j.appet.2013.02.016. Epub 2013 Mar 5. PMID: 23470231.
- Van Strien, T., Rookus, M. A., Bergers, G. P., Fritjers, J. E., ve Defares, P. B. (1986). Life Events, Emotional Eating And Change In Body Mass Index. *International Journal Of Obesity*, 10 (1), 29-35.
- Waller, G., Osman, S. (1998). Emotional Eating and Eating Psychopathology Among Non-eating-disordered Women. *International Journal of Eating Disorders*, 23(4), 419-424.
- Wang, L., Shen, X., Wu, Y., ve Zhang D. (2016). Coffee and caffeine consumption and depression: A meta-analysis of observational studies. *Aust N Z J Psychiatry*. 2016 Mar;50(3):228-42.
- Ward, N., Whitney, C., Avery, D., ve Dunner, D. (1991). The analgesic effects of caffeine in headache. *Pain*, 44(2), 151-155. [http:// dx.doi.org/10.1016/0304-3959\(91\)90129-1](http://dx.doi.org/10.1016/0304-3959(91)90129-1)
- Watkins, P.C. (2020). Appraising joy. *J Posit Psychol*, 15:25-29.
- Yaman, M., Güllü, M. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Kahve Çeşitlerini Tüketim Sıklıkları ve Kahve ile İlgili Görüşleri. *Dünya Gıda*, (3), 58–65.
- Yen, M., Ewald, M.B. (2012). Toxicity of weight loss agents. *J Med Toxicol*. 2012; 8:145-52.
- Yıldırım, K., Tabak, H. (2019). Öğretmen Adaylarının Duygu Durumlarının Farklı Sınıflamalara Göre İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1441-1457.
- Yıldız, E. (2019). Kahve tüketiminin iş performansı ve uyanıklık düzeyine etkisi: Bir öğretmen örnekleme. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 20(2), 109-123.

- Yıldız, G. (2019). *Sınav stresi olan lise son sınıf öğrencilerinin kahve tüketimi ve beslenme durumunun değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldız, M. C. (2007). *Kahvehane kültürü*. İstanbul: Beyan.
- Yılmaz, B., Acar-Tek, N., ve Sözlü, S. (2017). Turkish cultural heritage:a cup of coffee. *Journal of Ethnic Foods*, 4, 213-220. <https://doi.org/10.1016/j.jef.2017.11.003>
- Yılmaz, E., Oraman, Y., Özdemir, G., Arap, S. ve Yılmaz, İ. (2016). *Türk Kahvesi Tüketim Eğilimleri ve Tüketici Özelliklerinin Belirlenmesi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi
- Yücel, A., Ozyalçın, S., Talu, G.K., Yücel, E.C., ve Erdine, S. (1999). Intravenous administration of caffeine sodium benzoate for postdural puncture headache. *Reg. Anesth. Pain Med.*, 24(1), 51-4. <http://dx.doi.org/10.1097/00115550-199924010-00010>
- Yüksel, F., Goral, M., Kement, Ü. & Güner, Ç., (2022). “Türkiye’de Kahveye Yüklenen Anlam ve Kahve Tüketim Alışkanlıkları” ODÜSOBİAD 12 (3), 1967-1996 Doi: 10.48146/odusobiad.1123290
- Zwyghuizen-Doorenbos A, Roehrs TA, Lipschutz L, Timms V, Roth T. Effects of caffeine on alertness. *Psychopharmacology* (Berl). 1990;100(1):36-9. doi: 10.1007/BF02245786. PMID: 2296626.

EKLER

EK 1. İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 03.06.2024-E.963679

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-44-103292623
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Zeynep ERKOÇ)

29.05.2024

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Valilik Makamının 28.05.2024 tarihli ve E-59090411-20-1031900997 sayılı oluru.

Valilik Makamının Anket ve Araştırma İzni konulu ilgi (b) oluru ve kullanılması uygun görülen ölçme araçlarının Müdürlüğümüzce mühürlenmiş örnekleri ekte gönderilmiştir.

İlgi (a) genelgenin 28. maddesinde; "Araştırma uygulama izni alan kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve araştırmacılar tamamladıkları bilimsel araştırma ile ilgili sonuç raporlarını, izni aldıkları ilgili birime çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde göndereceklerdir." ifadesi yer almaktadır.

Olur gereğince işlem yapılması ve araştırma sonuç raporunun ekte sunulan örneğe göre Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesi hususlarında gereğini arz ederim.

Ayşe Nur ÇALIKÇI
İl Milli Eğitim Müdürü a.
Şube Müdürü

Ek:
1- Valilik Oluru (1 Sayfa)
2- Rapor Örneği
3- Ölçekler

EK 2. Gazi Üniversitesi Etik Komisyon İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 19.04.2024-E.928602

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-928602
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

19.04.2024

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Zeynep ERKOÇ'un, Prof.Dr.Leyla ÖZGEN'in danışmanlığında yürüttüğü "*Öğretmenlerin Duygu Durumları ile Kahve Tüketimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*" adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **26.03.2024** tarih ve **06** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2024 - 563

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste
DAĞITIM
Gereği:
Sayın Prof. Dr. Leyla ÖZGEN

Bilgi:
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

EK 3. Değişen Kahve Tüketim Alışkanlıkları ve Türk Kahvesi Ölçeği İzni

20.03.2024 21:05

Gmail - Fwd: Anket ve ölçek kullanım izni

EK 4. Duygu Durum Ölçeği İzni

Sayın Hocam İyi Günler,

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Zeynep Erkoç, Tez konum kahve tüketimi ile ilgili bir konu çalışıyoruz, Prof. Dr. Leyla Özgen Hocamla. Alan yazın taraması yaparken sizin öğrenciniz ile yapmış olduğunuz KARAR VERME SÜRECİ AÇISINDAN OKUL YÖNETİCİLERİNİN DUYGUSAL İŞ YÜKLERİNİ YÖNETME DURUMLARININ İNCELENMESİ konulu tezde kullanmış olduğunuz duygu durumları ile ilgili ölçeği kullanmak için sizden sizin istiyorum. Bu tezde kullanılan veri toplama araçlarını kullanabilir miyiz?

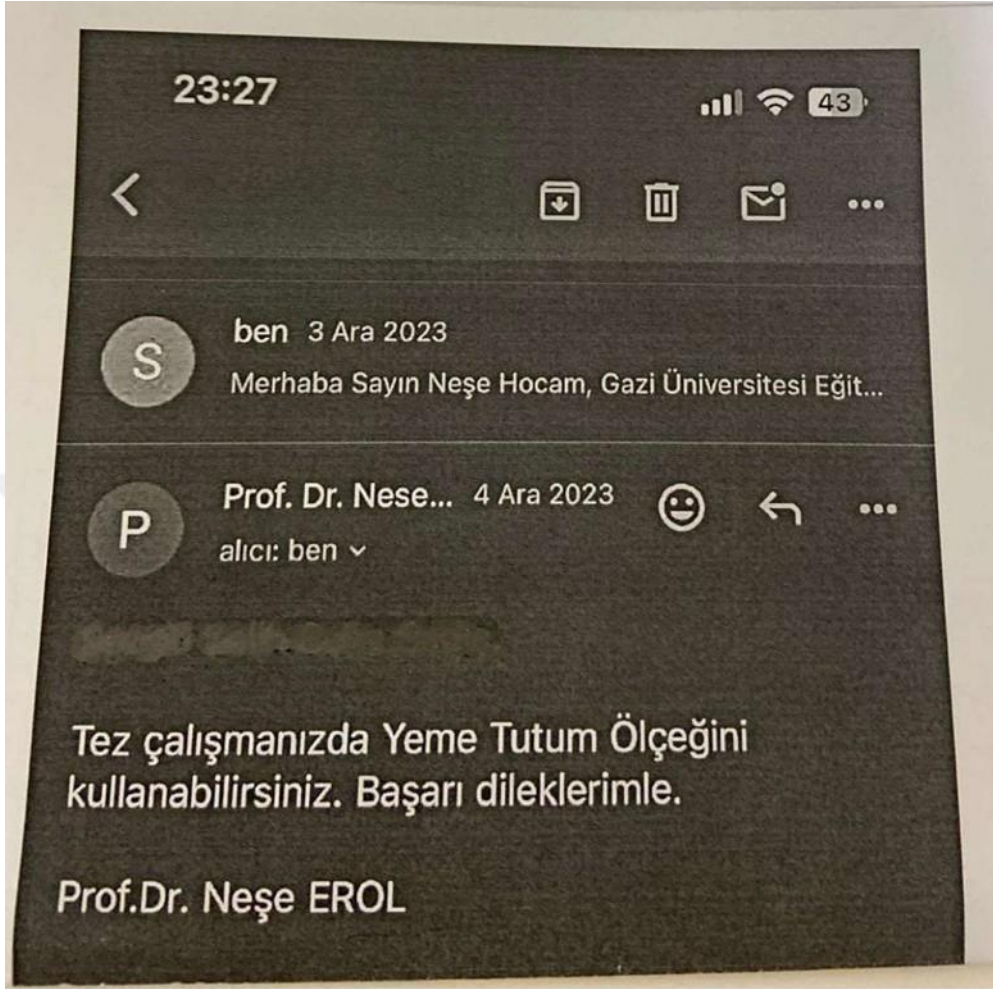
**Kamil
YILDIRIM**

18 Mar 2024 21:21 (2 gün önce)

Alıcı: ben

Merhaba Zeynep Hanım,
Bahsekonu ölçeği kullanabilirsiniz.
Çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum.

EK 5. Yeme Tutum Ölçeği İzni

EK 6. Gönüllü Olur Formu

Değerli Meslektaşlarım,

Bu çalışma Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi “Zeynep Erkoç’un” tez çalışması olup çalışmada “Öğretmenlerin Duygu Durumları ile Kahve Tüketimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” amaçlanmıştır. Bu çalışma sizinle ilgili kimlik bilgilerinizi içermemektedir. Bu bilgiler araştırma dışında herhangi bir neden için kullanılmayacak ve gizli tutulacaktır. Gönüllü olarak katılacağınız bu çalışmada sizinle ilgili bilgileri doğru vermekle sorumlu olacaksınız. Araştırma sonuçlarının, eğitim ya da bilimsel amaçlarla kullanılması sırasında mahremiyetinize saygı gösterilecektir. Araştırmaya katılmayı reddedebilirsiniz veya çalışma yürütücüsü ile iletişime geçerek araştırmadan ayrılabilirsiniz. Çalışmama katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim. Zeynep Erkoç tarafından bana araştırmanın amacı ve yöntemi açıklandı. Bu açıklamaları anladım ve gönüllülükle kabul ettim.

Gönüllünün;

Adı Soyadı:

İmzası:

Telefon:

Açıklamaları yapan araştırmacının Adı Soyadı, imzası,

Tanık/Vekil;

Adı/Soyadı:

İmzası:

Telefon:

Tarih :

EK 7. Veri Toplama Araçları

Konu: “Öğretmenlerin Duygu Durumları ile Kahve Tüketimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”

Değerli Meslektaşlarım,

Yüksek lisans çalışmamda kullanılmak üzere sizlerin görüşlerine ihtiyaç duymaktayım. Verdiğiniz cevaplar sadece bilimsel çalışmada kullanılacak olup başka kurum ve kişilerle paylaşılmayacaktır. Aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi göstermek için size göre uygun seçeneği lütfen (X) şeklinde işaretleyiniz.

Yapmış olduğunuz katkı ve desteklerden dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Zeynep ERKOÇ
Yüksek Lisans Öğrencisi

EK.8 Öğretmenlerin Duygu Durumları Anketi

Duygu Tarama Kontrol Listesi

1. Kaç yıldır bu görevi (yönetici/öğretmen/rehber öğretmen...) yapıyorsunuz?

İlk yılım ☐ 1	1-2 yıl ☐ 2	3-5 yıl ☐ 3	6-10 yıl ☐ 4	11-15 yıl ☐ 5	16-20 yıl ☐ 6	20 yıldan fazla ☐ 7
3. Görev yaptığınız okulun kademesi ve türü?	İlkokul ☐ 1	Ortaokul ☐ 2	Anadolu Lisesi ☐ 3	Fen ve Sosyal Bilimler Lisesi ☐ 4	Meslek Lis ☐ 5	

4. Bu okulda kaç yıldır görev yapıyorsunuz?

İlk yılım ☐ 1	1-2 yıl ☐ 2	3-5 yıl ☐ 3	6-10 yıl ☐ 4	11-15 yıl ☐ 5	16-20 yıl ☐ 6	20 yıldan fazla ☐ 7
5. Öğrenim düzeyiniz nedir?						
☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	Ön lisans (Yüksek okul 2-3 yıllık)					
Lisans						
Yüksek lisans						
Doktora						

Geçtiğimiz 3 ayı dikkate aldığınızda “okulunuzla ilgili konularda” aşağıdaki duygulardan hangilerini hangi sıklıkta hissettiniz?

Sıra Duygular

Bu duyguyu yaşama sıklığı

Neredeyse

Hiç Nadiren Bazen Sıkça Sürekli

1		Acıma
2		Aldatılma
3		Alınma
4		Alışma
5		Bağlanma
6		Güven duyma
7		Gurur duyma
8		Beklentiye girme
9		Bencillik
10		Can Sıkıntısı
11		Cesaretlenme
12		Coşku duyma

13		Çaresizlik duygusu
14		Başarısızlık hissetme
15		Empati duyma
16		Endişelenme
17		Hayal Kırıklığı yaşama
18		Hayran kalma
19		Hiddetlenme
20		Hoşnut olma
21		Huzur hissetme
22		Hüzünlenme
23		İlgilenme
24		İmrenme
25		İnanma
26		İsteksizlik hissetme
27		Kaygılanma
28		Kederlenme
29		Kıskanma
30		Kızma
31		Korkma
32		Memnuniyet hissetme
33		Meraklanma
34		Merhamet hissetme
35		Minnet duyma
36		Mutsuz olma
37		Nefret hissetme
38		Neşelenme
39		Öfkelenme
40		Rahatlama
41		Sabır duygusu
42		Sevgi hissetme
43		Strese kapılma
44		Suçluluk duyma
45		Şaşırma
46		Şüphelenme
47		Tiksinme
48		Umutlanma
49		Ümidini yitirme
50		Utanma
51		Üstünlük duygusu
52		Üzülme
53		Yalnızlık hissetme

EK 9. Kahve Tüketim Alışkanlıkları

1. Katılımcıların Kahve Tüketim Sıklığına Göre Dağılımı (Gün/Fincan)

Günde 1 fincan				
Günde 2-4 fincan				
Günde 5-7 fincan				
Günde 8 fincan ve üzeri				
Toplam				

2. Katılımcıların Kahve Tüketim Zamanına Göre Dağılımı

Tüketim Zamanı				
Kahvaltı/Kahvaltıdan sonra				
Öğle yemeğinden sonra				
Akşam yemeğinden sonra				
Gece				
Toplam				

3. Katılımcıların Kahve Tüketme Amaçlarının Dağılımı

Alışkanlık (Bağımlılık)		
Rahatlamak için		
Uykumu açmak için		
Sosyalleşmek için		
Tadını sevdiğim için		
Zihnimi açmak için		
Sağlığım için		
Fal bakmak için		
Toplam		

4. Katılımcıların En Çok Tercih Ettikleri Kahve Türlerinin Dağılımı

Kahve Türü		
Hazır /Paket Kahve		
Türk Kahvesi		
Filtre Kahve		
Cafe Latte		
Espresso		
Soğuk Kahve (Frappe)		
Cappuccino		
Americano		
Diğer (Mocha, Macchiato vb)		
Toplam		

5. Katılımcıların Diğer Kahvelere Göre Türk Kahvesini Tercih Etmeme Nedenleri

Yapımının ekipman/ ustalık/ritüel gerektirmesi		
Taşınabilir olmaması		

Çeşitliliğinin (Aromatik) sınırlı olması		
Çok miktarda tüketiminin sağlığa zararlı olması		
Tadını/kokusunu/telvesini sevmemem		

6. Katılımcıların En Çok Kahve Tükettikleri Mekâna Göre Dağılımı

Evde		
İş Yerinde		
Kahve Dükkânlarında		
Okulda		
Diğer (Restoran, Çay Bahçesi vb.)		

7. Katılımcıların En Çok Tercih Ettiği Marka Kahve Dükkânları

Starbucks Coffee		
Kahve Dünyası		
Gönül Kahvesi		
Gloria Jean's Coffees		
Kocatepe Kahve Evi		
Caribou Coffee		
Bayram Efendi Osmanlı Kahvecisi		
Diğer (Thcibo, Şehir Kahvesi, Kahve Diyarı)		

8. Katılımcıların Kafeye Birlikte Gittikleri Kişiler

Arkadaşlar		
Aile Bireyleri		
Yalnız		

9. Kahve Dükkânlarının Katılımcıların Türk Kahvesi Tüketimine Etkisi (Son 1 Yıl)

Azaltdı		
Arttırdı		
Değiştirmede		

10. Kahve ve Kahve Dükkânı Seçiminde Etkili Olan Faktörlerin Ortalama ve Standart Sapmaları

Önergeler				
Kahvenin fiyatının makul olması				
Kahvenin tadı ve sunumunun güzel olması				
Kahve çeşidinin fazla olması				
Kahve dükkânında hizmet kalitesi ve servis hızının yüksek olması				
Kahve dükkânının uzun süre oturmaya uygun olması				
Kahve dükkânının temiz ve hijyenik olması				
Kahve dükkânının tanınmış/marka olması				
Kahve dükkânının dekorasyonunun çekici olması				

Kahve dükkânının konumu ve ulaşılabilir olması				
Kahve dükkânında yiyecek servisinin de olması				
Wi-Fi erişimi/müzik olması				
Kahve dükkânının çevreci olması				

EK 10.Kişisel Bilgi Formu

1- Yaşınızı (belirtiniz)....

2- Cinsiyetiniz: 1) Erkek () 2) Kız ()

3- Vücut ağırlığınızı belirtiniz (kg):

4- Boy uzunluğunuzu belirtiniz (cm):

5-Medeni durum:

6- Anne /Baba eğitim durumunu ayrı ayrı belirtiniz, lütfen!

Soru	No	Durumu	Anne	Baba
	1	İlkokul		
	2	Ortaokul		
	3	Önlisans		
	4	Lise		
	5	Lisans		
	6	Lisans üstü		
	7	Doktora		

7- Meslekteki hizmet yılı?

8- Ailede kaçınıcı çocuksunuz?

1) İlk çocuk 2) İkinci çocuk 3) Üçüncü çocuk 4) Dördüncü çocuk

GAZİ GELECEKTİR..